

Diplomová práce

2007

Klára Kollárová

Universita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Katedra kulturologie

Klára Kollárová

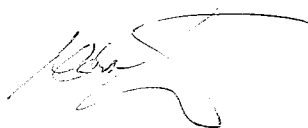
Sto let české a moravské kulturní historie prizmatem časopisu Vlnářský obzor

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.

2007

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.*

A handwritten signature in black ink, consisting of several fluid, connected strokes.

V Praze, 22. dubna 2007

Poděkování patří především panu Drahomíru Míšovi za zapůjčení výtisků
Vinařského obzoru, za rady a vyprávění.

Poděkování patří také Ing. Richardu Stávkovi za zapůjčení studijního materiálu a
především za odbornou pomoc.

A jistě PhDr. Vladimíru Czumalovi za nadšení a podporu.

Obsah:

1. Úvod	str. 1
2. Historické a kulturní podmínky vzniku časopisu Vinařský obzor a vývoj vinohradnictví po roce 1910	str. 2
2. 1 - Historický vývoj vinohradnictví po roce 1800 do roku 1910	str. 2
2. 2 - Nové nemoci a obnovování vinic	str. 5
2. 3 - Vinařská legislativa	str. 8
2. 4 - Organizovanost a vzdělávání vinařů	str. 10
2. 5 - Počátky odborného tisku	str. 12
2. 6 - Vývoj vinohradnictví po roce 1910 do roku 1945	str. 13
2. 7 - Vývoj vinohradnictví po roce 1945 do roku 1989	str. 15
2. 8 - Vývoj vinohradnictví od roku 1989	str. 19
3. Vinařský obzor 1907 - první ročník	str. 24
4. Představení ročníků 1910, 1935, 1960, 1985 a 2005	str. 30
4. 1. 1 - Vinařský obzor v roce 1910	str. 30
4. 1. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1910 - 1935	str. 32
4. 2. 1 - Vinařský obzor v roce 1935	str. 33
4. 2. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1935-1960	str. 34
4. 3. 1 - Vinařský obzor v roce 1960	str. 35
4. 3. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1960 - 1985	str. 37
4. 4. 1 - Vinařský obzor v roce 1985	str. 38
4. 4. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1985 - 2005	str. 40
4. 5. 1 - Vinařský obzor v roce 2005	str. 43
4. 6 - Shrnutí	str. 45
5. Tématické okruhy v průběhu času	str. 46
5. 1 - Vzhled časopisu	str. 47
5. 2 - Vinohradnictví a technologie	str. 50
5. 3 - Spolkové informace	str. 65
5. 4 - Vinařská legislativa	str. 69
5. 5 - Vinařství za hranicemi	str. 74
5. 6 - Vinařská historie	str. 77
5. 7 - Obchod s vínem	str. 79
5. 8 - Víno a zdraví	str. 83
5. 9 - Kultura pití vína, spojení s jídlem, servis a prezentace vín na soutěžích	str. 87
5. 10 - Různé zprávy	str. 97
5. 11 - Dotazovna a z redakční pošty	str. 101
5. 12 - Reklama	str. 104
5. 13 - Víno a ženy	str. 106
5. 14 - Shrnutí	str. 110
6. Závěr	str. 111
6. 1 - Tradice a lokálnost - trendy současnosti	str. 112
6. 2 - Přítomnost kulturologického pohledu	str. 113
7. Seznam použitých zdrojů	str. 119
7. 1 - Knižní a periodická literatura	str. 119
7. 2 - Internetové zdroje	str. 120
8. Resumé (v anglickém jazyce)	str. 121
9. Přílohy	str. 122

Sto let české a moravské kulturní historie prizmatem časopisu Vinařský obzor

1. Úvod

Víno je kulturní, a tudíž kulturologický fenomén par excellence. Na úvod je nutné vysvětlit, proč jsem si vlastně toto téma vybrala. Během studia kulturologie jsem se shodou okolností dostala k práci s vínem, a ta mi učarovala. S postupem času jsem zjišťovala, že mé znalosti ze studií jsem schopná uplatnit ve své profesní dráze sommeliérky, a že schopnost propojovat různé aspekty pohledu na víno nejen jako božský nektar, ale také a vlastně především jako element, jenž zasahuje a ovlivňuje kulturu, historii, estetiku či umění, filozofii, který je stěžejní pro utváření zvyků, tradic i ekonomiky atd. Ve své diplomové práci se konkrétně zaměřuji na rozvoj časopisu Vinařský obzor, který je jediným periodikem orientovaným na víno s tak dlouhou a kontinuální tradicí. Zároveň je psaná forma ideální pro sledování různých změn, ať už se jedná o styl jazyka, formulace, výtvarnou úpravu i historické a politické vlivy. Cílem mé práce je ukázat vývoj v čase srovnáním 5 vybraných ročníků s 25letým odstupem a zamyslet se nad tím, jestli je možné nazvat časopis, který má jako hlavní náplň informovat o víně - kulturologickém tématu - časopisem kulturologickým.

2. Historické a kulturní podmínky vzniku časopisu Vinařský obzor a vývoj vinohradnictví po roce 1910

Nejprve považuji za nutné ve zkratce shrnout důvody, které vůbec vedly k založení takového časopisu. Tím ovšem tento poněkud delší úvod do problematiky nekončí. Považovala jsem také za nutné nastínit vývoj našeho vinařství i po vzniku Vinařského obzoru, protože jeho základním rysem je reakce na soudobé problémy.

2.1 - Historický vývoj vinohradnictví po roce 1800 do roku 1910

Na počátku 19. století znamenalo vinařství nový rozkvět. Na Moravě se v té době nacházelo přes 30 tisíc hektarů vinic (viz přílohu 2) s produkcí 250 400 hl vína. (Frolec, V., 1984, str. 18) Moravské vinařství bylo v té době na mnohem vyšší úrovni než v Čechách, kde se vývoj viničních ploch neustále snižoval (1756 - 3 336 ha, 1870 - 684 ha, 1945 - 286 ha, 1983 - 543 ha a 1995 - 392 ha /Kraus, V., kol., 1997, str. 26/).

V mnoha našich vesnicích bylo vinařství stále významnou součástí zemědělské výroby, ale už se objevovala místa, kde vinohradnictví prodělávalo úpadek, který následně v polovině 19. století zasáhl všechny vinařské oblasti na Moravě. „Zrušením roboty a rozpadem šlechtických dominií došlo k uvolnění pracovní síly v zemědělství a začal se významně rozvíjet průmysl. Postupně v tomto období vyrůstala průmyslová generace, která dávala přednost spíše pivu a kořalce, a spotřeba vína prudce klesala. Klesala i spotřeba skopového masa ve prospěch vepřového. Rychlý úbytek vinic byl umocněn i zrušením celní hranice mezi Rakouskem a Uherskem. Moravská vína nemohla čelit levným vínům uherským.

Zemědělci ztráceli zájem o vinice a obraceli se spíše k pěstování průmyslových plodin, hlavně k cukrovce. Vinařství se sice udržovalo stále ještě na venkově, ale jeho existenci začala ohrožovat změna způsobu hospodaření na půdě jako takové. Postupně se měnilo trojhonné hospodaření na střídavé, které nabylo převahy v druhé pol. 19. století.“ (Kraus, V., kol., 1999, str. 50) Stoupla důležitost výnosných kultivarů, řepy, píce a technických plodin na úkor vinné révy, která byla na pěstování výrazně technicky a časově náročnější. Nejvíc vinic zůstalo v okolí Mikulova. Dokonce zde byla vyšší produkce vína než v Hustopečích, kde bývalo historicky vína nejvíce.

Další ranou vinařství byla skutečnost, že se ve vinicích rozšířily houbové choroby zavlečené do Evropy z Ameriky. Koncem 19. století tak skončil i ‚zlatý věk‘ snadného pěstování révy. Nejdříve to bylo oidium neboli padlí révové (*Uncinula necator*) a v roce 1900 se objevila peronospora neboli plíseň révová (*Plasmopara Viticola*) a současně s ní i větší výskyt révokazu. Jakmile se rozšířila ochrana proti houbovým chorobám sirnatými a měďnatými prostředky, byla narušena i biologická rovnováha ve vinicích a v roce 1913 byly zjištěny větší škody způsobené do té doby nepříliš rozšířenými roztoči vyvolávajícími kadeřavost listů...“ (Kraus, V., kol., 1999, str. 53)

Změny společenského uskupení, rychlý vývoj i různé nemoci révy zvýšily požadavky na odborné znalosti všech, tj. i malých pěstitelů. O osvětu u venkovských vinohradníků se staraly nejen nově vznikající vinařské školy, ale také zejména zemská zařízení budovaná na podporu rekonstrukce vinic pomocí štěpování vinné révy na podnože odolné proti révokazu. „Byly to révové školky, vzorné vinice, stratifikační skleníky a zřízení poradenské služby za pomoci vinařských inspektorů.“ (Kraus, V., kol., 1999, str. 53)

Začala také vznikat vinařská družstva, jejichž cílem bylo zlepšit prodejnost vína. Jedno z prvních bylo založeno 1903 v Brodě

nad Dyjí. Z vinařství se pomalu stal specializovaný zemědělský obor s velkými nároky na odborné znalosti i na manuální práci ve vinicích. Právě to se ovšem nepříznivě projevilo poklesem viniční plochy, jak v období první světové války, tak i v počátečním období první republiky.

Tuto problematiku nejlépe shrnuje článek ve Vinařském obzoru (VO 1/1907, str. 30): „Od roku 1785 do roku 1905 3/5 vinic zanikly. Příčinou zániku vinic byly nemoci hlavně nově se vyskytnuvší, jichž majitelé vinic neznali, a tím vinice zaniknutí ponechali... Jinou příčinou úbytku vinic byla také změna v pěstování hospodářských plodin. Cukrovka a ječmen zaujaly mnohé trati viničné, jež dříve bujely révou zelení. I ošetřování vinic dělo se s menší péčí, neboť vinice se musely spokojiti nejen s časem, ale i s hnojem, který zbyl po ošetřování a pohnojení cukrovky. Panské čili dominikální vinice na mnohých místech úplně zanikly, např. panství kolem V. Pavlovic... Ovšem nastal i nedostatek schopných vinařů (vincúrů); staří vymírali, z mladých málo mělo zkušeností, dovednosti a lásky k révě. Také nerozumným zaváděním nových odrůd (pňů) z Uher a odjinud znešvařily se druhy dobrými odrůdami vyrobené vinice. Časté pohromy živelní, krupobití, mrazy mnoho poškodily moravské vinice. Peronospora řádila na nejlepších moravských odrůdách révových... Vinaři v nejkritičtější době řádění peronospory stáli tu bez pomoci, bez poučení, bez prostředků. Když pak pomoc došla a postřikování vinic bordoleskou směsí se úsilně doporučovalo odborníky a vzdělanými a prozíravými vinaři, nenašlo postřikování modrou skalicí u moravských vinařů sluchu, nedůvěřovalo se tomuto prostředku... Zatím kolem roku 1890 vplížil se do moravských vinic jiný škůdce - révokaz čili fylloscera. Zhoubnost peronospory pozoruje vinař pouhým okem na ‚spáleném vinohradě‘ i se zdálí, ale révokaz sídlí na kořání révy, tam ukryt a lidskému oku neviditelný ssaje výživnou šťávu, kterou keři odebírá...“

2. 2 - Nové nemoci, obnova vinic a šlechtitelství

Mšička révokaz byla do evropských vinohradů zavlečena z Ameriky v roce 1860. „První nález kořenové mšice *Phylloxera vastatrix* (*Viteus Vitifolii*) byl učiněn v Šatově na Znojemsku. V roce 1900 byl révokaz zjištěn v Dolních Dunajovicích, 1901 v Perné a 1902 ve Věstonicích a Bavorech. Pak se již šířil lavinovitě a zachvátil vinice na celé Moravě. Tato nebezpečná kořenová mšice saje na mladých kořenech révy, které následně uhnívají a keře hynou.“ (Kraus, V., kol., 1999, str. 51) Do oblasti Čech se dostal až v roce 1970. Na obranu před jeho rozšiřováním byl vydán 3. dubna 1875 zákon o šíření révokazu, který byl doplněn zákonem ze dne 27. července 1885 a nařízením Ministerstva zemědělství ze dne 9. března 1903. „Podle těchto předpisů bylo zakázáno převážet révu, její sazenice, kolí atd. ze zamořeného území do oblastí nezamořených. Uvnitř oblasti zamořené nebyla přeprava révového materiálu nijak omezena. Nařízení c. k. moravského místodržitelství č.67/1907 Sb. upravovalo obchod révou kořenatou, řezanou, dřevem révovým a upotřebenými koly révovými na moravském území nakaženém révokazem a v sousedním dolnorakouském infekčním území. Vyjmenovávalo okresy nakažené révokazem, respektive za nakažené prohlášené, kterým zakazovalo vyvážet jmenované komodity. Uvnitř infekčního území obchod tímto materiálem žádnému omezení nepodléhal. Toto nařízení bylo pak doplněno dalším ze dne 13. 9. 1910, které obsahovalo nový výčet zamořených okresů.“ (Kraus, V., Foffová Z., Vurm, B., Krausová, D., 2005, str. 37)

Objevení révokaza a nových nemocí nastolilo novou etapu v rozvoji vinohradnictví, a to rekonstrukci vinic. Z iniciativy vinařů a se státní podporou začaly vznikat vinařské školky, ve kterých se vyráběly sazenice kulturních odrůd, štěpovaných na rezistentních podnožích. „Z toho důvodu vznikl v roce 1895 Dozorčí vinařský

ústav ve Znojmě, který se měl starat o poučení pěstitelů jak révu chránit proti révokazu a nemocem vůbec. Významnou úlohu zde sehrál Antonín Markant, který konal v moravských obcích přednášky, vyvíjel poradenskou činnost a od roku 1900 řídil také zakládání státních a zemských révových školek (tzv. vzorných vinohradů); Znojmo, Mikulov, Hodonice-Tasovice, Chvalovice, Micmanice, Dolní Dunajovice, Klobouky u Brna, Kyjov, V. Pavlovice, Čejkovice, Mutěnice, Strážnice.“ (Kraus, V., kol. 1999, str. 65)

Dalším významným podnětem pro zvelebení vinohradnictví byla ve 20. letech teorie dědičnosti, na jejímž základě se začala zkoumat možnost vyšlechtění přímoplodných hybridů, aby se předešlo náročnému štěpování sazenic. Révové školky se postupně a neformálně proměňovaly ve výzkumné a šlechtitelské stanice.

Šlechtitelství

První šlechtitelské stanice u nás vznikly již po roce 1800 za působení Jana Sedláčka, který „pod vlivem Ch. C. Andrého založil již v roce 1808 v Maloměřicích u Brna vlastní révovou školku, další pak v 1820 vybudoval ovocnický spolek na svazích okolo brněnské katedrály Petrova, s výrazným charakterem šlechtitelské stanice. Ve 20. letech 19. století další šlechtitelskou školku nedaleko Znojma. Z jeho průkopnických činů vzešla nová praxe šlechtění révy vinné.“ (Kraus, V., Foffová, Z., Vurm, B., Krausová, D., 2005, str. 63)

Další etapa pokroku ve vinohradnictví důležitá z pohledu šlechtění a množení byla dána především díky novým poznatkům z biologie a z evoluce živých organismů (Darwin, Mendelovy objevy 1865) a v neposlední řadě i díky výskytu vážných onemocnění révy vinné. K masivnímu rozvoji ale dochází až po příchodu fyloxery (1863) a peronospory (*Plasmopara viticola* 1878). Rychlé šíření těchto onemocnění vyvolalo nutnost radikálních opatření, jakými byly dovozy amerických odrůd a jejich hybridů a vlastní pokusy o získání odolných, resp. tolerantních odrůd. Dokonce i státní orgány

vstoupily tehdy do boje za záchranu vinic a vinohradnictví a v roce 1895 zřídily Císařsko-královskou technickou stanicí pro potírání révokazu na Moravě ve Znojmě, pro německou pohraniční vinohradnickou oblast. O něco později (1905) byl tento název upraven na Císařsko-královský inspektorát vinařský ve Znojmě. „Pro toto nově zřízené pracoviště zemský úřad v Brně zakoupil ve Znojmě patrový rodinný dům na Loucké třídě 6. K tomu byly ještě koupí získány pozemky ve výměře 2,9 ha pro potřeby činnosti pracoviště. Na získaných pozemcích byly postupně vysázeny:

- všechny v té době dosažitelné americké podnožové odrůdy,
- všechny evropské odrůdy révy vinné pěstované na Znojemsku,
- širší sortiment odrůd révy vinné, pěstované v jiných vin. oblastech.

Dále byl ponechán prostor pro révovou školku a byl postaven skleník (pro stratifikaci), následně pak i vinný sklep s lisovnou. Stanice postupem doby zakládala a řídila i další podnožové a plodné vinice i révové školky : ve Chvalovicích a Micmanicích (1897), v Tasovicích a Hodonicích (1909 - 5ha), ve Strachoticích (1913 - 0,78 ha), v Sedlešovicích (1920 - 1,5ha).“ (Sborník příspěvků: 2001, str. 12)

Mimo mateřskou znojenskou oblast byly založeny podnožové vinice a školky v Dolních Dunajovicích na Mikulovsku a v Hustopečích u Brna (1898), v Mikulově (1898-1900). Pro českou vinohradnickou oblast byl v přibližně stejném časovém období zřízen Císařsko-královský komisariat vinařský v Hodoníně, jehož funkční postavení bylo nižší než inspektorátu ve Znojmě. Od roku 1899 byl vedoucím hodonínského komisariatu Antonín Markant (1877-1942) a od roku 1905 s působností pro celou Moravu. V působnosti českého komisariatu byly také založeny révové školky k potírání révokazu a ke zvelebení vinařství vůbec ve Velkých Pavlovicích, v Kyjově, v Čejkovicích, v Mutěnicích. Kyjovská školka byla založena na podnět hospodářského spolku v Kyjově, pozemek věnovala obec na 20 let k bezplatnému používání a náklad na

vinohrad převzal fond dotovaný zemí a státem ku potírání révořazu. (VO 1/1907, str. 4) Vedle těchto hlavních révořových školok vznikaly za podpory státu a země ještě tzv. pomocné školky v Kloboukách u Brna, Strážnici, Polešovicích.

2. 3 - Vinařská legislativa

Tato pro víno velmi problematická a nepřející doba měla za následek i nízkou úroveň vyráběných vín. Vyráběla se tzv. polovina a vína umělá, jejichž produkce se dokonce postupně zvyšovala. Samotná vína mohla být navíc pro nedostatek zákonných předpisů a potřebných kontrolních metod v širokém měřítku falšována. Tato stupňující se tendence byla podnětem k vydání ,zákona o připravování a prodávání nápojů vínu podobných' ze dne 21. 7. 1880, který byl doplněn nařízením z 16. 9. 1880. Nařízením provádějícím zmíněný zákon rozlišovalo vína přirozená, tj. nápoje vyrobené alkoholickým kvašením hroznové šťávy, dále nápoje vínu podobné (vína strojená, která se vyráběla bez hroznových šťáv ze směšenin různých látek), vína napodobující (z vody, lihu, glycerinu, cukru, vinného kamene atd.) a nápoje víno v sobě zdržující, tzv. polovina. Polovino se vyrábělo umělým zmnožením moštu nebo vína přirozeného, k nimž se přidávala voda nebo jiná látka. Polovina se také dala vyrábět za použití matolin hroznů. Prodej či šenkování polovin či vín strojených bylo považováno za živnost, a to živnost koncesovanou. Z polovin i vín strojených byla odváděna daň za stejných podmínek a ve stejné výši jako u vín přirozených. Nařízením dále zakazovalo „prodávat nebo šenkovat vína strojená nebo polovina pod označením révořových vín...“ (Kraus, V., Foffová, Z., Vurm, B., Krausová, D., 2005, str. 37)

Další upravující vinařský zákon vyšel v roce 1907, tj. v době vycházení prvního ročníku Vinařského obzoru. Podrobně se o něm proto zmíním později, protože jeho vysvětlení samozřejmě zabralo část plochy časopisu. Více v kapitole 3. Vinařský obzor 1907 - první ročník.

Na území Slovenska platil zákon uherský z roku 1908. Po vzniku Československa v roce 1918 byla stávající právní úprava, tedy vinařský zákon z roku 1907 a 1908, převzata, takže i nadále platila v Čechách a na Moravě jiná ustanovení nežli na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Zásady jmenovaného zákona z roku 1907 byly uplatněny v předpisech a ustanoveních nazvaných Codex Alimentarius Austriaticus, jenž byl pro Československo platný až do října 1954.

Od 1.října 1954 byla veškerá právní úprava vinařství a vinohradnictví řešena Československou státní normou č. 56774, tj. předpisem nižší právní síly, který platil v celé tehdejší republice. Tato norma obsahovala základní názvosloví, rozlišovala tržní druhy vína, kterými tehdy byla vína bílá, klaret, červená, přírodní sladká, šumivá a dezertní. Vymezovala také jakostní požadavky kladené na jednotlivé druhy vína, dále třídila vína z hlediska obchodního na výběry, odrůdová, typová, známková a směsi. Norma také popisovala technické postupy, obsahovala výčet zakázaných postupů a manipulací s víny a zabývala se balením, dopravou a skladováním vína.

V roce 1964 vstoupil v platnost zákon č. 61/1964 sb., o rozvoji rostlinné výroby, který zahrnoval Státní odrůdovou knihu, stanovující pěstované odrůdy pro výrobu vína a poprvé se zmiňoval o interspecifických odrůdách. Tímto však byla právní úprava vinařství a vinohradnictví bohužel až do roku 1995 zcela vyčerpána.

O zákonech vydaných po roce 1989 budu pojednávat v kapitole 2. 8 - Vývoj vinohradnictví od roku 1989.

2. 4. - Organizovanost a vzdělávání vinařů

Vinařské organizace

Vinaři zaujímali zvláštní postavení v rámci vesnické i městské společnosti. Vedle ekonomických okolností k tomu přispívala i jejich aktivní organizační a společenská činnost. Zřizování vinařských cechů nebylo na Moravě tak rozšířeno jako v Čechách, na Slovensku i v Dolním Rakousku, i přesto máme první zmínky o existenci vinařských bratrstev z 1. poloviny

16. století, Tato bratrstva měla právo používat vlastní vinařskou pečeť a prapor. Hospodářské a osvětové cíle sledovaly na Moravě pozdější vinohradnické organizace a zvelebovací instituce. Za jejich předchůdce můžeme považovat Moravskoslezskou hospodářskou společnost, která vznikla v roce 1770 v Brně a která usilovala o zvelebování zemědělství. Na její činnost navázal Pomologicko-oenologický výbor založený v roce 1816, jenž se zabýval nejen zjišťováním stavu vinohradů a určováním vhodných odrůd k pěstování na Moravě, ale i pořádáním kurzů, přednášek a výstav vína. Po roce 1848 se výbor přeměnil v Ovocnicko-vinařskou a zahradnickou sekci Moravskoslezské hospodářské společnosti, jež rozšířila svou členskou základnu a začala se opírat o některé okresní hospodářské spolky. Národnostní rozpory, které se v 90. letech 19. st. stejně jako v celé společnosti začaly v činnosti sekce zostřovat, vedly k tomu, že čeští vinaři vytvořili v roce 1902 samostatný Zemský ovocnický spolek pro markrabství Moravské. (Frolec, V., 1984, str. 115-6)

Vinaři sami začali zakládat vinařská družstva, která si dala za cíl nejen hájit zájmy vinohradníků, ale také pečovat o pěstování odrůd révy vinné a starat se rovněž o propagaci vinohradnictví. „Už v roce 1905 vzniklo družstvo Zádruha se sídlem v Dolních Bojanovicích, v němž byli sdruženi i vinaři z Josefova, Mutěnic, Mikulčic, Čejkovic a Hovorán. V období první republiky vzniklo

Vinařské družstvo v Bzenci, Slovácké Vinařské družstvo v Mutěnicích, Jihomoravské vinařsko-ovocnické družstvo v Čejkovicích; další družstva vznikla ve V. Pavlovicích, Polešovicích, Blatnici, Průšánkách, Strážnici aj. Družstva se stala průkopníky nových vinohradnických metod na jižní Moravě.“ (Vinohrad 13/1975, str. 228)

Masový charakter, jehož dosáhly vinařské spolky před 2. světovou válkou, se stal vhodným předpokladem pro jejich začlenění do Jednotného svazu českých zemědělců, k němuž došlo brzy po osvobození. Specializace v zemědělství vedla k tomu, že se v roce 1957 vytvořil Československý svaz zahrádkářů a ovocnářů, který se pak v roce 1961 proměnil na Československý ovocnářský a zahrádkářský svaz.

Vinařské školství

Vinařské školství se vyvíjelo v rámci zemědělských škol. Jejich počátky jsou spojeny s usnesením moravského zemského sněmu o jejich zakládání v 60. letech 19. století. Iniciativy se ujaly okresní hospodářské spolky. Tak byly založeny školy nižšího typu ve Znojmě (1868), Valticích (1873), Bzenci (1885), Mikulově (1903), Kloboukách (1921). První střední škola zahradnická, na níž se vyučovalo také vinohradnictví a sklepní hospodářství, byla zřízena v roce 1895 v Lednici. Vrcholnou institucí na Moravě při výchově vinařských odborníků s vysokoškolskou kvalifikací se od roku 1919 stala Vysoká škola zemědělská v Brně.

V Českém království byla na nátlak majitelů vinic a Vinařského spolku pro království České zřízena první vinařská škola s českým vyučovacím jazykem roku 1884 v Mělníce. Vyučování začalo roku 1885, studium bylo dvouleté a končilo absolutoriem. Vyučovalo se v prvním ročníku „vinařství, ovocnictví, lučba (chemie), výživa rostlin, půdoznalství, zelinářství, počty, mluvnictví, zeměpis, měřičství, kreslení od ruky a rýsování.

V druhém ročníku byly předměty vinařství (sklepní hospodářství), ovocnictví, lučba, včelařství, encyklopedie hospodářství, zelinářství, květinářství (včetně sadovnictví), mluvnictví, zeměpis, počtářství, knihvedení, měřičství, kreslení od ruky a rýsování.“ (Vinohrad, 23/1985, str. 131) Dvouletá škola se v roce 1921 přeměnila na střední školu ovocnicko-vinařskou a zahradnickou.

2. 5. - Počátky odborného tisku

K rozvoji moravského vinařství přispěly významným způsobem také vinařské časopisy, sborníky a jiné publikace. V moravských odborných časopisech byla vinařská tematika v 19. a na počátku 20. století poměrně dobře zastoupena, dokonce se vyskytovala častěji než v Čechách. Vinařské technologii, pěstitelským a jiným otázkám začal věnovat pozornost už *Patriotisches Tageblatt*, který vycházel od ledna roku 1800 do poloviny roku 1805. V roce 1809 začal Christian Carl André vydávat nový časopis pod názvem *Hesperus* (přestal vycházet v roce 1821). Od července roku 1821 „přistoupila Moravskoslezská společnost pro zvelebování orby, přírodovědy a vlastivědy k vydávání svého orgánu *Mittheilungen*, na jehož stránkách se projeví i tehdejší zvelebovací snahy v zemědělství. V Rakousku „již v roce 1866 založil baron Babo, ředitel školy v Klosterneuburkku, časopis *„Weinlaube“*. (VO 93/2000, str. 27) Vinařnická a vinařská tematika byla počátkem 19. st. publikována také v časopisech *Moravia*, *Týdenník*, *Moravský národní list*, *Besídka hospodářská*, *Rolník*.“ (Frolec, V., 1984, str. 115) V Čechách vycházel od roku 1881 časopis *Český vinař*, který vydával *Vinařský spolek pro království České*, založený ve stejném roce, jehož činnost kontinuálně pokračuje dodnes.

Zemský vinařský spolek měl samozřejmě potřebu informovat vinaře o aktuálních problémech. Tuto potřebu řešil nejprve vydáváním nepravidelného Věštníku vinařského spolku. To se ukázalo být nedostatečným, a proto v prosinci roku 1906 „na zasedání v Hodoníně došlo k rozhodnutí o založení pravidelně vydávaného časopisu, který byl nazván Vinařský obzor“¹. Název Vinařský obzor byl nasnadě, neboť již od roku 1892 byl vydáván Technický obzor, následoval Fotografický obzor a také Lovecký obzor.

Z rozhodnutí Ústředního svazu vinařů československých začal pro československé vinaře německé národnosti v roce 1935 v Brně vycházet německy psaný odborný vinařský časopis Der Winzer. Měl podobnou náplň jako Vinařský obzor. V roce 1938 byl ale po podepsání Mnichovské dohody zrušen.

2. 6 - Vývoj vinohradnictví po roce 1910 do roku 1945

V roce 1930 byla nejnižší plocha vinic na Moravě, klesla na 3 870 ha. V tomto období nastal konečně obrat a namísto rušení vinic se tyto rekonstruovaly na amerických podložkách odolných vůči révokazu. Do roku 1937 tak bylo obnovou dosaženo výměry 7 000 ha vinic. Podle zprávy z roku 1936 byly tehdy vinice v 307 obcích a pečovalo o ně 19 504 vinařů. Na Moravě se v uvedeném období sklídilo 132 507 q hroznů (pr. výnos z 1 ha 30 q); vyrobeno bylo celkem 74 634 hl vína. (VO 29/1935, str. 169)

Teprve po první světové válce vzniklo odborové uskupení: Ústřední svaz československých vinařů (ÚSČV) a od třicátých let 20. století bylo založeno mnoho vinařských družstev - besídek po celé Moravě také díky působení Vinařského obzoru. ÚSČV sdružoval

¹ Míša, D., Okolnosti vzniku Vinařského obzoru a jeho vývoj do období po druhé světové válce, str. 7, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

vinaře z Čech, Moravy, Slovenska a Podkarpatské Rusi. Vinaři se ocitli v situaci, kdy museli čelit levnějším importovaným vínům. Aby si zajistili odbyt a konkurenceschopnost, začali se drobní pěstitelé sdružovat do vinařských družstev. Málokterý jednotlivec byl totiž schopen v jednoduše zařízených sklepech vyprodukovat kvalitní víno vhodné k nalahvování. Víno přestalo být zemědělským produktem a čím dál tím více se stávalo obchodním zbožím, které potřebovalo náležitou adjustaci, reklamu a obchodní spojení. Činnost vinařských družstev byla ovšem bohužel v padesátých letech minulého století z politických příčin zastavena.

Pro ilustraci uvedu historii jednoho družstva z velmi známé vinařské obce - Čejkovice. Pokles výměry vinohradu se zde podařilo zastavit až v roce 1922, odkdy byla většina vinogradů vysazována štěpovaná na americké podnoži, ale i přesto se z krize dostávala obec velmi pomalu. Do popředí se dostala myšlenka družstevního podnikání. „Pilířem a průkopníkem ve vinařském podnikání na přelomu 30. let byl místní farář Jan Doupovec a jeho kaplan a pozdější nástupce P. Václav Skalík, kteří nemalou měrou přispěli v roce 1936 k založení Vinařsko-ovocnického družstva v Čejkovicích. ...Svou neúnavnou činností pozvedli z trosek nejen révy vinné k budoucí slávě, ale i staré historické templářské sklepy spolu s prvním předsednictvem družstva...“ (VO 89/1995, str. 50)

O činnosti tohoto družstva vypráví jeden ze spoluzakladatelů Josef Pecůch: „Jednou z prvních činností bylo, že jsme čistili od náplav zeminy a bláta zámecké sklepy... Dělalo nás to asi 30 Čejkováků. Potom jsme já a Hýsek zaváděli rozvod elektřiny. Materiál dodávalo již nově založené vinařské družstvo. Prvním takovým vedoucím byl Antonín Drábek. Pod jeho vedením se také hrozny lisovaly a dělalo se víno. V roce 1939 dala obec k dispozici pozemek - obecní díl i se zděným objektem, ve kterém jsme révu štěpovali, a tak jsme pro členy družstva vypomáhali výrobou štěpovaných sazenic. Z této činnosti měli prospěch všichni - obec,

družstvo i členové družstva. V roce 1939 poskytla obec družstvu další pozemek pro výstavbu lisovny, skladu, šaten, sociálního zařízení a pro vinárnu a nálev vína... Obec poskytla další pozemky pro réвовou školku. Družstvo mělo vlastní autodopravu, vinárny, lisovací a zpracovatelskou techniku, skladovací kapacitu na 400 tisíc litrů vína. O to vše nás připravil komunistický režim v roce 1952.“ (tamtéž, str. 50)

Ve chvíli, kdy se po první světové válce zvládla rekonstrukce vinic, přišel další útlum způsobený druhou světovou válkou. Pěstování vína bylo považováno za přežitek a hlavní důraz se kladl na obilí, zeleninu a průmyslové rostliny. „V roce 1945 byl stav vinic na jižní Moravě žalostný. Vinice nebyly po celou dobu války náležitě ošetřovány a doplňovány, jarní práce byly v důsledku událostí koncem 2. světové války značně opožděny. Rozvoji stála v cestě řada překážek. Půda byla rozdrobena do velkého počtu drobných parcel nepravidelně lokalizovaných v terénu, které byly v soukromém vlastnictví.“ (Kraus, V., kol., 1999, str. 52) Další fakt, který komplikoval práce v pohraničních obcích na Mikulovsku a Znojemsku po konci války, byl ten, „že nové obyvatelstvo, které sem přišlo z různých krajů republiky i ze zahraničí, v mnoha případech nemělo s vinohradnictvím žádné zkušenosti a teprve na jižní Moravě se s tímto odvětvím zemědělské činnosti seznamovalo.“ (Frolec, V., 1984, str. 19)

2. 7 - Vývoj vinohradnictví po roce 1945 do roku 1989

Krátký, leč příznivý poválečný vývoj byl ovšem po únoru 1948 opět utlumen. Likvidovaly se vinařské spolky i besídky, zanikl Ústřední svaz československých vinařů i Zemský vinařský spolek pro Moravu. V Brně se usadil ustanovený zmocněnec ministerstva zemědělství pro vinařství, na okresní úrovni pak fungovaly vinařské

referáty. Výroba se rozdělila na státní a družstevní sektor a na sektor soukromě hospodařících zemědělců. V roce 1954 proběhla kolektivizace, a tím skončil rolnický stav v ČSR. Kolektivizace zemědělství zasáhla i do vinohradnictví, v němž se začaly prosazovat socialistické velkovýrobní formy (Valtice, Hodonín, Znojmo, Hrušovany).

V roce 1957 byl ustanoven Český zahrádkářský svaz, odborně společenská organizace, která sdružovala malopěstitele s výměrou do 0,1 ha. Ve vinařské společnosti ale stále chyběla organizace ryze profesní organizace. Vznikla až v roce 1964 v „rámci Zemědělské a lesnické společnosti při Okresním zemědělském družstvu v Břeclavi, z podnětu vinařské katedry Vysoké školy lesnické v Lednici.

...Inicivoval ji tehdejší doc. ing. Vilém Kraus společně s ing. Jaroslavem Švástou, pod označením Moravín.“ (VO 98/2005, str. 88-9) Podílela se především na úspěšném zavádění vysokého vedení révy vinné do praxe. V rámci normalizačního procesu pak v roce 1972 zanikla a byla znovu obnovena v roce 1978 pod hlavičkou Československé vědeckotechnické společnosti, ustavené při regionálním muzeu v Mikulově. Tak fungovala tato organizace až do roku 1989.

Avšak zpět: Po 2. světové válce se ukázaly staré formy hospodaření na vinicích neúnosné pro nedostatek pracovních sil. Bylo nutné radikálně změnit způsoby vedení révy na vinicích tak, aby vyhovovaly mechanizovanému způsobu obdělávání. V 60. letech nastala druhá velká rekonstrukce našich vinic, tentokrát centralizovaná, která byla zaměřena na pěstování révy na středním a vysokém vedení s meziřadími širokými 3 metry podle vzoru rakouského vinaře prof. Lenze Mosera a také na zkvalitnění sortimentu odrůd. V roce 1960 bylo stále jen 6 781 ha vinic. Moserovo vedení řešilo použitím běžně dostupné mechanizace rozvoj velkých viničních celků u státních statků a zemědělských družstev. Od roku 1970 se na obnovených vinicích stabilizovaly výnosy na 6-7

tun hroznů z hektaru vinice. V ČR se úhrnná sklizeň hroznů pohybovala mezi 70–80 tis. tun ročně. V roce 1980 byla již celková plocha na Moravě 11 183 ha⁽²⁾, v roce 1985 již dokonce 15 426ha⁽³⁾. Roční spotřeba vína na osobu měla stoupající tendenci a pohybovala se tehdy kolem 15,5 litru⁽⁴⁾ včetně ovocného vína a medoviny. Přitom údaje z počátku 80. let hovoří při konfrontaci s ostatními vinařskými zeměmi o 10 litrech na osobu. „Ve Francii, Itálii, Španělsku se nejvíce konzumuje víno červené a také růžové. U nás zatím převažuje víno bílé, a to zejména značkové víno nasládlé chuti a jemné vůně. Spotřeba na 1 obyvatele/rok: FR - 121 l, IT - 118 l, PORT - 98 l, ARG - 87 l, ŠP - 65 l, RAK - 33 l, ČSSR - 9,9 l, SSSR - 6 l, GB - 3 l.“ (Dohnal, T., Kraus, V., Pátek, J., 1975, str. 455) Většina vinařského průmyslu se ale přesunula na Slovensko (v roce 1973 bylo v celé ČSSR 37 958 ha vinic⁵), kam se následně přesunula i redakce Vinařského obzoru.

V rámci velkovýroby se nově zavedlo zatřídění moštových hroznů do různých jakostních skupin: „skupina I.A sloužila k přípravě nejjakostnějších vín a zahrnovala odrůdy: Ryzlink rýnský, Tramín červený, všechny skupiny Rulandských, Sauvignon, Muškát ottonel a ve slovenské tokajské oblasti také Furmint, Lipovinu, Ryzlink vlašský; skupina I.B sloužila k přípravě jakostních vín a patřily sem odrůdy: Ryzlink vlašský, Veltlínské zelené, Müller thurgau, Neuburské, Sylvánské zelené a červené, Dívčí hrozen, Irsai oliver, Veltlínské červené rané, Muškát žlutý a ve východoslovenském kraji i Furmint, Lipovina, Frankovka, Svatovavřínecké, Cabernet sauvignon; skupina II. byla určena pro výrobu středně jakostních vín a patřily sem: ostatní veltlínské odrůdy, Bouvier, Medovec, Ezerjó, Malingre, Modrý portugal; skupina III. byla určena na produkci lehkých stolních vín a

² Kraus, V., kol., 1999, str. 52

³ Vinohrad, 23/1985/6, str. 121

⁴ Kraus, V., kol., 1999, str. 53

⁵ Dohnal, T., Kraus, V., Pátek, J., 1975, str. 305

zahrnovala všechny ostatní bílé odrůdy, Kadarku a jiné.“ (Dohnal, T., Kraus, V., Pátek, J., 1975, str. 195)

Základem a páteří vinařského průmyslu v tehdejší ČSSR byly velké vinařské závody: Vinářské závody, o.p., Bratislava, se závody v Rači, Pezinoku, Nitre a Košicích, Moravské vinařské závody, n.p., Mikulov, se svými závody v Mikulově, Bzenci, Velkých Pavlovicích a Znojmě a České vinařské závody, n.p., Praha, se závody v Praze-Nuslích, Vysočanech, Vršovcích, v Chomutově, St. Plzenci a Žamberku.

Další součástí vinařského průmyslu tvořily Družstevní vinné sklepy v Hodoníně a statky Valtice, Znojmo, Čejkovice, Mělník, Roudnice nad Labem, Litoměřice, Most, Hrušovany nad Jeviškou, Trňa, Slovenské Nové Město, Sobrance, Topolčany a zpracováním hroznů a výrobou vína se také zabývaly vinařské školy, výzkumné ústavy vinohradnické a vinařské, výzkumné stanice i JZD. Zpracování vína probíhalo podle předepsaných technických postupů, které přesně určovaly zásady při zpracování hroznů, cukření rmutů a moštů, šíření moštů a vína, přetáčení vína z kvasnic, vysklepování vína, nasklepování vína, dobu ležení vína, způsob čiření a jeho scelování a lahvování. Součástí technologických postupů byla schválená receptura známkových vín, která se musela za všech okolností dodržovat.

Veškeré vyrobené víno nakupovaly ČVZ, n. p., MVZ, n. p., Družstevní vinné sklepy a Vinářské závody Bratislava. Ceny byly stanoveny „za víno po druhém stáčení z kvasnic a činí za víno III. jakostní skupiny 7,05 Kč/1l, II. jakostní skupiny 8,45 Kč/1l, Ib 11,35 Kč/1l, Ia 13,35 Kč/1l ...“ dále pak „...komise vyloučí vadná vína, ostatní vzorky k prodeji zařadí podle jejich hodnot a jakosti do jednotlivých jakostních skupin.“ (Dohnal, T., Kraus, V., Pátek, J., 1975, str. 418)

V dobovém tisku se leccos dočteme i o roli žen ve vinařském průmyslu: „U výrobních linek při láhování vína jsou zaměstnány

ženy. Organisuji přísun lahví, jejich mytí, plnění, zátkování, adjustaci i balení a odsun do skladu hotových výrobků. I na tomto úseku je nutné, aby ženy dělaly tyto práce dokonale, neboť na konečné podobě finálního výrobku záleží, zda svou adjustáží upoutá pozornost spotřebitele. Práce při obsluze strojů je zajisté vyčerpávající, neboť výkony jednotlivých strojů neustále stoupají a není zvláštností, když se ve velkovýrobní lince naplní za 8 hod. 25-35 tis. lahví, které musí být dokonale naadjustovány a zabaleny. Prohlížení takového množství jistě každou ženu vyčerpá. Jde tedy o to, aby tyto výrobní dělnice byly zodpovědné a svou práci dělaly dobře." (Dohnal, T., Kraus, V., Pátek, J., 1975, str. 424)

Jednotná pravidla a nařízení nastolila výrobu standardizovaných odrůdových vín jednotného typu. Hromadný výkup hroznů z velkých územních celků a jejich společné zpracování zcela popřel originální původ hroznů, jejich teritoriální charakteristiky a zvláštnosti. Díky podstatnému snížení výrobních nákladů ale byly ceny odrůdových vín přístupné široké veřejnosti, která se začala pomalu vracet ke konzumu vína. Důvěra v kvalitu našich vín tím ale byla otřesena.

2. 8 - Vývoj vinohradnictví od roku 1989

O vinařství po roce 1989 a snaze zainteresovaných jedinců změnit stávající situaci i o nejdůležitějších úkolech v nových podmínkách vypovídá nejlépe společenské prohlášení MORAVÍNU - svazu moravských vinařů ze dne 15. listopadu 1990, které se objevilo na první straně prvního čísla obnoveného Vinařského obzoru: „...Hlavním cílem svazu je sdružit pěstitele révy vinné a výrobce vína za účelem dalšího rozvoje vinařské výroby na Moravě. ...Ustavením svazu jsme vytvořili podmínky pro přijetí vinařského oboru do regionálních zemědělských komor, které by

měly realizovat naše zájmy. Obracíme se na zemědělská družstva, státní statky, soukromé zemědělce, drobné pěstitele révy, organizace zpracovatelů hroznů, služeb a obchodu... Uznáváme rovnost vlastnictví soukromého, družstevního a státního. Svou činností podporujeme přijetí nového vinařského zákona... Podporujeme přebudování vinohradnicko-vinařské specializace vinařských družstev, státních statků a ostatních zemědělských podniků na moderní výkonná hospodářství s přesně definovanými vlastnickými vztahy. Požadujeme navrácení zestátněného majetku bývalých vinařských družstev a jejich převedení do družstevní správy. Stejně tak požadujeme vrátit svému původnímu účelu dnešní šlechtitelské a výzkumné stanice vinařské na Moravě a převést je jako vinařské inspektoráty pod správu ministerstva zemědělství, aby byl uplatněn vliv státu jako koncepčního a kontrolního orgánu na moravské vinařství. Valná hromada zplnomocňuje své předsednictvo, aby prosazovalo a projednalo toto naše stanovisko se státními orgány a poslanci zákonodárných sborů.“ (VO 84/1991/1, str. 1) Nejdůležitějším úkolem pro udržení vinařství v tržní ekonomii bylo zvýšení kvality vín. Proto bylo nutné provést mimo změny v technologických postupech a filozofii prodeje vína i „zemědělskou reformu tak, aby půdní fond měl definitivního majitele... a utvořit vinohradnické oblasti s přibližně stejnými půdními a klimatickými podmínkami.“ (VO 84/1991/1, str. 4)

V roce 1991 bylo „evidováno na Moravě 15 175 ha vinic. Z této výměry připadá 12 500 ha na zemědělskou velkovýrobu a 2 675 ha na drobné pěstitele. Pěstování révy je koncentrováno do 160 zemědělských podniků.“ (VO 84/1991/9, str. 1) Mnoho dřívějších družstev se začalo obnovovat, vzpomeňme například zmiňované Čejkovické družstvo (1991) a mnohá další. Vedle družstev vlastníků se vytvářela rodinná hospodářství a specializované vinohradnické podniky, které vznikaly jako společnosti akciové nebo s ručením omezeným transformací

vinohradnických středisek bývalých zemědělských družstev a státních statků.

Během let 1991–1995 se pod koordinací České státní potravinářské inspekce (orgán kontroly jakosti vína) připravovalo znění nového vinařského zákona, ve kterém se mimo jiné objevuje rajonizace oblastí a dělení vín do jakostních kategorií podle obsahu cukru při sklizni. Po rozpadu Československé republiky došlo 7. 9. 1993 k založení celostátní Českomoravské vinohradnické a vinařské unie, která mimo jiné „zaujímá stanoviska, navrhuje řešení a opatření k odborným hospodářským a politickým tématům, která se dotýkají vinohradnictví a vinařství České republiky..., spolupracuje se státními orgány, domácími i zahraničními organizacemi a veřejností. V těchto vztazích prosazuje hospodářské, profesní, právní, podnikatelské, komerční a další zájmy svých členů...“ (VO 86/1993, str. 70) K vytvoření velké unie vedl fakt, že existovalo mnoho různých profesních sdružení, ale žádné nemělo dostatečnou členskou základnu nebo prosazovalo jen dílčí zájmy. Unie se stala důstojným partnerem pro legislativní práci, ale poskytovala i poradenský servis a věnovala se propagaci a rozvoji českého vinařství.

V této době bylo mimo legislativní stránku nutné zaměřit se znovu na vysazování vinic, a to ze dvou důvodů. V první řadě z důvodu obnovy starších vinic, jejichž stáří se pohybovalo průměrně okolo 13 let. Na celém světě se životnost vinic díky přechodu na ekologičtější hospodářství prodloužila z 20 na 30 let. U nás ale byly podmínky jiné. „Mechanizace a chemizace vinic zavedená po roce 1950 sice vinice umožnily obhospodařovat velkovýrobně, ale následkem byla devastace krajiny, přetížení keřů révy vinné, ničení živočichů, půdy a spodních vod.“ (VO 87/1994, str. 43–44) Životnost vinic takto obhospodařovaných nebyla větší než právě 20 let. Druhým důvodem bylo rozšíření ploch na co nejvyšší míru před vstupem do EU. Okamžikem vstupu do Unie totiž

končí možnost zvyšování plochy vinic. Díky této snaze se podařilo do vstupu do EU osázet vinice na výměře 19 261,5 ha ⁽⁶⁾ (kompletní přehled viz přílohu 1).

V roce 1995 byl konečně přijat zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství, a následně pak vyhláška ministerstva zemědělství ze dne 16. 8. 1995 č. 189/1995 Sb. jako prováděcí předpis k uvedenému zákonu. Ratifikací tohoto zákona u mezinárodní organizace pro víno O. I. V. v Paříži a podepsáním mezinárodní konvence o analytických metodách a hodnocení vína jsme se stali jejím plnohodnotným členem. Velmi brzy se ale projeví nedostatky vinařského zákona, a proto byly v roce 1996 zahájeny práce na přípravě zákona nového. Nejdříve se překládaly předpisy ES v sektoru víno do češtiny a následně se do zákona zapracovávaly. Současně se shromažďovaly praktické poznatky z působení zákona. Konečným výsledkem byla novela vinařského zákona zveřejněná ve Sbírce zákonů pod č. 216/2000. Tím bylo naše vinařské právo z podstatné části přizpůsobeno předpisům Evropských společenství. Původně navržená novela vinařského zákona obsahovala i ustanovení o zřízení Vinařského fondu. Jeho vznik a existence však byly upraveny až zákonem č. 50/2002 Sb. Vinařský fond je státní institucí, která existuje v různých formách v každé vinařské zemi a podporuje vinařské projekty a stará se o propagaci vinařství jako celku. Do roku 2004 podporoval Vinařský fond i výsadbu a obnovu vinic. Jeho prostředky jsou získávány z části od vinařů samotných a z části od státu. Každý vinař a vinohradník je ze zákona povinen odvést částku z každého započatého hektaru vinice (350 Kč) nebo z každého litru vína uvedeného poprvé na trh (0,50 Kč) a stát přidává stejnou částku, která se vybere za rok.

V roce 2004 byl přijat zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství a návazně pak vyhlášky č. 323/2004 Sb. a č. 324/2004

⁶ ÚKZÚZ Brno, odbor trvalých kultur Znojmo – Oblekovic (Ing. Jaromír Čepička, CSc., Ing. Ludvík Michlovský, RNDr. Renata Matulová), staženo z www.wineofczechrepublic, dne 8. 4. 2007

Sb., čímž byla legislativa České republiky v této oblasti uvedena plně do souladu s normami Evropské unie⁷. V těchto předpisech existuje velké množství odkazů na nařízení a předpisy EU a samostatně tyto předpisy upravují především specifika naší republiky.

Přijetím do Evropské unie se rozšířil trh pro česká i moravská vína a jejich kvalita byla mnohokrát oceněna na mezinárodních soutěžích⁸. Došlo ale i k většímu otevření našeho trhu vínům zahraničním. Díky zrušení cel v rámci Evropské unie se dnes na každém kroku potkáváme s víny nejen z tradičních vinařských zemí, ale i ze zemích exotických. Zvládnout tuto konkurenci je nejen na vinařích samotných, kteří musí produkovat vína výjimečné kvality a originality, ale také na uvědomělosti, vzdělanosti a patriotismu všech konzumentů. Výsledkem vývoje od roku 1989 je vystupňování kvality našich vín, a to především zlepšením práce na vinicích a hlavně rozsáhlými investicemi do moderních technologických zařízení malých i velkých sklepů. Víno je všeobecně na vzestupu. Nejedná se jen o konzumaci vína, ale především o víno a vinařskou kulturu jako takovou. S tím je spojen i rozvoj vinařské turistiky a literatury. Spolu s turistickým ruchem dochází i k obnovování starých tradic.

Shrnutí - Historické a kulturní podmínky vzniku časopisu Vinařský obzor a vývoj vinohradnictví po roce 1910

Tímto končí poněkud delší exkurz do naší vinařské historie. Je vidět, že naše vinařství prodělalo několik zlomových období a vážných proměn. Všechny jeho problémy se odrazí v obsahu Vinařského obzoru, jak uvidíme.

⁷ http://www.wineofczechrepublic.cz/3-3-vinarska_legislativa_cz.html, staženo 8. 4. 2007

⁸ http://www.wineofczechrepublic.cz/menu2_aktuality_cz.html, staženo 8. 4. 2007

3. Vinařský obzor 1907 - první ročník

První číslo Vinařského Obzoru si zasluhuje větší prostor, ačkoliv je mimo plánovanou koncepci této práce. Je to totiž základ celé tradice a je patrné, že již v tomto čísle bylo založeno obsahové a ideové směřování celého časopisu a byla nastavena i forma prostřednictvím členění, které se v různých mutacích dochovalo dodnes.

První číslo Vinařského obzoru vyšlo 24. ledna 1907 v rozsahu 18 stran nákladem 800 výtisků jako časopis věnovaný zájmům viničného a sklepního hospodářství a jeho vydavatelem byl Zemský vinařský spolek pro markrabství Moravské. Redaktorem byl jmenován Antonín Markant - výrazná osobnost našeho vinařství. Administraci řídil jednatel Zemského vinařského spolku Alois Horňanský, o kterém budeme více psát v souvislosti s jeho pozdějším jmenováním redaktorem Vinařského obzoru. Předplatné časopisu bylo stanoveno na 2 K ročně, ovšem členové Zemského vinařského spolku, kteří zaplatili členské příspěvky, získali Vinařský obzor zdarma. Časopis vycházel měsíčně, vyjma července a srpna. Tisk zajišťoval Rudolf Fencel v tiskárně v Hodoníně, který byl vinařům dobře známý svou účastí při zakládání vinařského družstva a při vydávání různých vinařských tiskovin.

Po celou dobu, kdy se tisklo u p. Fencle, vycházel časopis ve stejné grafické podobě (ornamenty s tematikou výhonku révy vinné a hroznů), jen některá čísla obsahovala také černobílé fotografie nebo obrázky a nákresy. Změna titulní strany proběhla jen v roce 1909, kdy se původní layout obohatil o „grafiku postavy vinaře v lidovém kroji, klečící na jednom kolenu u vinařského keře obtěžkaného úrodou, který se střídá s obrázkem poprsí muže rovněž v kroji, který prohlíží víno v pozvednuté skleničce (viz obrázek 2). Autorem obou vyobrazení je Jano Köhler, akademický malíř, žijící v Nenkovicích a později ve Strážovicích, člen sdružení výtvarných

umělců moravských, které vzniklo stejně jako Vinařský obzor v roce 1907. Tento umělec se podílel mimo jiné na sgrafitové výzdobě Domu umělců v Hodoníně a mnoha dalších staveb.“⁹ V této podobě se časopis objevoval až do roku 1930, kdy se tisk přesunul do brněnské tiskárny Novina, kde vyšlo první číslo v červenci.

Dopis čtenářům z titulní strany prvního výtisku (viz obr. 1) byl nesčetněkrát citován v mnoha pozdějších číslech časopisu, protože výborně ilustruje ducha této doby. Uvedu zde ovšem jiný citát, a to prohlášení Aloise Horňanského, jednatele Zemského vinařského spolku, který je sice méně emotivní, ale více vystihuje charakter nového časopisu: „Nový časopis hlásí se v kruhy čtenářstva hospodářských listů. Vinařský obzor, jediný český list vinařský. Chce býti odborným listem vinařským, chce sloužiti českým vinařům na Moravě i v Čechách. Nynější změněné vinařské poměry vyskytnutím se révokazu žádají nejen četných přednášek a kurzů vinařských, ale i tisku ku rozšiřování a tříbení vědomostí z moderního vinařství, žádají svého odborně psaného listu vinařského. Vinařský obzor je předem určen pro moravské vinaře, by byl jejich duševním rádcem při všech pracích vinařských, i očekáváme, že bude od nich vlídně přijat. V pravdě rozumné a pokroku v moderním vinařství milovné vinaře a přátele žádáme, by náš list doporučovali, sami případně předplatili. Kdo by nemínil Vinařský obzor odebírat, žádá se zdvořile, aby 1. číslo vrátil. Administrace Vinařského obzoru ve V. Pavlovicích.“

V roce 1907 to bylo 5 let od založení Zemského vinařského spolku, jehož cílem bylo zvelebení moravského vinařství. Jeho aktivity ovšem nebyly zatím výrazné nejen kvůli finančním problémům, ale i díky „nedostatku porozumění jak u rolníků-vinařů, tak i inteligence.“ (VO 1/1907, str. 3) Prvním velkým počinem spolku bylo uspořádání vinařsko-ovocnické výstavy

⁹ Fencel J., Tisk VO v knihtiskárně Rudolfa Fencela v Hodoníně, str. 11, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

v Uherském Hradišti a druhým bylo vydávání vinařského osvětového časopisu.

První číslo neodpovídá ještě přesně struktuře obsahu dalších čísel, ale už tady je zřejmé, jakou cestou se chce časopis vydat. Pochopitelně, jsou zde hned tři strany věnovány motivům vzniku tohoto časopisu a vysvětlením jeho plánovaného vlivu na vinohradnictví a vinařství. Logicky dalším článkem je shrnutí vinohradnictví současného a minulého. Zde krystalizují základní problémy, které je nutné řešit a ke kterým se bude redakce navracet v průběhu roku, tj.: štěpování vinohradů na americké podložky, výsadba kvalitních odrůd namísto směsných vinic („...zmizí ta strakatina všelijakých freištáků, beraních ocasů, topolů, kozích cecků, bugárů marici aj. a jich místa zaujmou odrůdy výborné jakosti, ve školkách vypěstované a proto svým původem zajištěné.../VO, 1/1907, str. 5/), nové výsadbové metody, moderní práce ve vinici, hnojení apod. První číslo má vždy výhodu v tom, že píše o všem poprvé. V situaci, kdy vychází Vinařský obzor, je tolik stěžejních témat a nutnost seznámit vinaře se vším důležitým, že přesná strukturalizace je ještě opodstatněná.

Autory článků jsou vinařští odborníci aktivně činní ve spolku a jiných organizacích, ale slovo dostávají i běžní lidé, kteří se mohou podělit o své poznatky. (VO 1/1907, str. 47-49, Jak jsem zakládal vinici, P. Ševela, farář v H. Bojanovicích)

Objevuje se zde i počátek seriálu Práce ve vinohradě a ve sklepě, ve kterém se každý měsíc vinař dočte, co má zrovna udělat a jak, aby jeho vinice a víno produkovaly kvalitní hrozny a víno. Dále je zde rubrika Spolkový věštník, která je taktéž přítomná do dnešních dnů. Jedná se o seznámení vinařů s činností jejich spolku, v budoucnosti pak spolků, s podrobným popisem jejich zasedání a usnesení, činností a směřování.

Na odlehčení se zde objevuje vyprávění Františka Pospíchala Co si révy vypravovaly, které je rozděleno do tří čísel Vinařského obzoru. Je to jakási forma bajky.

Zavádí se Dotazovna - prostor pro interakci čtenářů a redaktorů. Sem mohou posílat čtenáři veškeré své dotazy na pěstování, výrobu, skladování a prodej vína. V některých číslech je sekce Z administrace, jež slouží k důležitým ohlášením vydavatele (č. 2 - informace o inzerci, o předplatném). Další je Spolková knihovna. Pro členy spolku byla založena knihovna, kde si každý může zapůjčit materiály, které chce. Seznam knihovny byl zveřejněn na pokračování. Zájemce si o knihu napsal a následně mu byla poštou zapůjčena. V návaznosti se objevují oznámení o vydání nových knih nejen z vinařského oboru, ale i z ovocnářského, rolnického a dalších zemědělských odvětví.

V pozdějších číslech se objevují krátké zprávy domácí a zahraniční. Domácí zprávy většinou zpravují o klimatických podmínkách uplynulého období, zahraniční pak jsou překlady z odborných časopisů nebo také údaje o klimatických podmínkách. Jednou se objevuje rubrika OSOBNÍ.

Součástí prvního vydání je i inzertní prostor pro vinařské a jiné firmy.

Rozsah časopisu se zvyšoval od prvního čísla, které mělo 18 stran, po č. 10, které mělo stran 32. Struktura jednotlivých čísel je tedy víceméně podobná, ale vždy reaguje na konkrétní události. Ať už se jedná o problémy klimatické, půdní, epidemie nebo společensko-historické dění, zasahuje do vinařství.

V druhém, třetím a čtvrtém čísle nalezneme např. dlouhý národopisný článek od Josefa Klvaně (21. 1. 1857, Vídeň, 13. 8. 1919, Kyjov). Tento autor coby vlastivědný pracovník a pedagog shrnuje vinohradnickou tradici s lokálními zvyky a výrazy pod titulem Vinohrady na Slovensku moravském. Celkový obsah je 12 stran. Klvaňovy práce se vztahují nejen k vinařství, ale celkově ke

Slovácku, Valašsku, Hané, Záhoří. V oblasti národopisu vyniká spis Lidové kroje na Moravském Slovensku.¹⁰

První ročník měl další vynikající nosné téma - nový vinařský zákon. Již v druhém čísle se mu věnuje celých pět stran komentáře od p. Markanta, který si od něj sliboval, že „přinese v dozírné době zlepšení jak ve prospěch vinařů, tak i solidních obchodníků“, neboť „kontrolou sklepní je zasazena rána všem těm obchodním lichvářům, jimž víno bez vinic přímo ve sklepě rostlo!“ (VO 1/1907, str. 23) Tento zákon obsahoval přesnou definici révového vína a upravoval jeho dovolené i nedovolené postupy při výrobě. Definoval také pojem vínovitých nápojů, za které byly považovány tzv. patěsky: nápoje připravené kvašením nebo vyluhováním zkvašených nebo nezkašených vinných matolin. Dále zákon ukládá ustanovení „institutu sklepních inspektorů, kteří působili jako dozorčí orgán. Sklepní inspektoři museli být nadáni velkou mírou odbornosti a byli také vázáni slibem mlčenlivosti ohledně obchodních a provozních poměrů, o kterých se dozvěděli s výjimkou těch nezákonných. Měli právo vstupu do místnosti, kde se vyrábělo, přechovávalo nebo čepovalo víno či vínovité nápoje, a dohlíželi na provádění jednotlivých ustanovení zákona.“

Z toho je patrné, že před sto lety měli vinaři, obchodníci a spotřebitelé stejné problémy jako dnes. I tento zákon má ovšem nějaké vady, které článek rozebírá. Jedná se především o možnost přidávání karamelu do vína, což prosazovali dolnorakouští vinaři. Znění celého zákona je samozřejmě součástí publikovaného článku. Zákon musel být viditelně vyvěšen všude, kde se víno a vínovité nápoje upravovaly, vyráběly, přechovávaly nebo prodávaly.

Titulní strana 6. čísla avizuje První sjezd vinařů z moravského Slovácka, který pořádá Zemský vinařský spolek pro markrabství Moravské ve Strážnici, dne 29. 6. 1907. Program sjezdu

¹⁰ <http://www.mic.uh.cz/osobnost/osobnost.py?idoso=OSO7308> staženo 2. 3. 2007

představovaly přednášky o stavu vinařství a jeho problémech a dále schůze.

V 6. čísle nalezneme dlouhý článek z pera

A. V. Horňanského na téma Vinařská tíseň francouzských vinařů. Je zajímavé si tento článek přečíst a konfrontovat jej s dnešní situací na jihu Evropy. Nejen tento článek, ale i jiné příspěvky by se daly velmi dobře otisknout i dnes. Ve stejném čísle má autor ještě jeden příspěvek, a to Seznam zemských a říšských poslanců českých za vinařské okresy na Moravě s následujícím komentářem: „České vinařství moravské potřebuje vydatné podpory mravní i hmotné, aby jednak dohonilo rozkvět vinařství našich sousedů Němců, jednak aby i vlastní silou a vytrvalostí zajistilo se pro budoucnost. K zlepšení a povznesení našich vinařských poměrů mohou, vlastně mají povinnost přispěti poslanci zvolení za vinařské kraje, jejichž seznam tu podáváme.“ Pokud je tedy kdokoliv nespokojený se situací, může se na svého poslance obrátit. To je nepochybně další z možných inspirací do dnešních dnů.

Objevuje se zde také odpověď na článek v časopise Moravský hospodář, který vzbudil zájem i čtenářů Vinařského obzoru a vyvolal v nich mnohé otázky. Jsou zde patrné počátky odborné diskuze a polemiky na stránkách tohoto periodika.

Shrnutí - Vinařský Obzor 1907 - první ročník

Dozvuky prvního ročníku se objevují i v prvním čísle 2. ročníku, který přetiskuje výroční zprávu Zemského vinařského spolku. První ročník časopisu podle ní skončil menším rozpočtovým schodkem, na druhou stranu se však splnilo, co si první ročník předsevzal: že se dostal do povědomí širokých vrstev vinařského lidu. Počet čtenářů se v průběhu ročníku ztrojnásobil. Související publikační činností bylo vydání nového vinného zákona ve slovní úpravě A. Markanta a dr. Fr. Drbala v počtu 2 000 výtisků, které již byly rozebrány.

4. Představení ročníků 1910, 1935, 1960, 1985 a 2005

V této části se konečně dostáváme k jádru práce, kterým je srovnání vývoje jednotlivých ročníků z hlediska jejich názvu, nakladatele, tiskárny, počtu stran, redaktorů, přítomností redakční rady a podobně. Mezi jednotlivými ročníky stručně nastíním důležité události ve vývoji Vinařského obzoru. Vinařský obzor totiž prošel nejen několika složitými etapami historického vývoje, ale také proměnami ve vlastnictví, což podstatně ovlivnilo také obsahovou i personální podobu časopisu.

4. 1. 1 - Vinařský obzor v roce 1910

Vinařský obzor ročník 4, tedy časopis z roku 1910, se prezentoval jako: Časopis věnovaný zájmům viničního a sklepního hospodářství v zemích koruny Svatováclavské, Spolkový list „Zemského vinařského spolku pro markrabství Moravské“ a „Zemského vinařského spolku pro království České“, „Spolkový věštník pro „rolnicko-vinařské družstvo v Dolních Bojanovicích“ a „Ovocnický spolek pro okres uhersko-hradišfský“. Jeho redaktorem byl v tomto roce poprvé Alois Václav Horňanský, učitel a jednatel Zemského vinařského spolku. Byl nejen redaktorem, ale řídil i celou administraci a expedici a sestavoval titulní list časopisu.

Cena ročníku se od začátku vydávání časopisu nezměnila a zůstala na 2 K, pro členy Zemského vinařského spolku, kteří platili členské poplatky, byl časopis zdarma. Vydavatelem časopisu byl Zemský vinařský spolek pro markrabství Moravské, tisk probíhal v Hodoníně, u pana R. Fencla. Vinařský spolek pro království České, založený roku 1881, měl v té době 118 členů a jejich členský příspěvek byl 6 K, spolek vydával vlastní časopis Český vinař po třicet let, ale od roku 1909 se spojil s Vinařským obzorem a vzal jej

za vlastní. Oproti tomu byl Zemský vinařský spolek pro markrabství Moravské založen až v roce 1902, ale disponoval 864 činnými členy a 6 dopisujícími, tedy celkem 870 členů. Účelem spolku, a tedy i Vinařského obzoru bylo, aby se „české vinařství na Moravě povzneslo ze svého úpadku duševně i hmotně a zvláště aby se moravské víno v jakosti zdokonalilo a v širší známost a spotřebitele proniklo“.

Celkem měl ročník deset čísel o celkovém počtu 180 stran, tj. 18 stran v jednom čísle. Do ročníku přispělo 20 autorů (oproti ročníku 3 to bylo o 3 více, přičemž 8 autorů bylo stejných jako v ročníku 3). Toto číslo ovšem zahrnuje i autory, kteří přispěli jen třeba svou reakcí na nějaké zveřejněné téma formou dopisu (rolník Bohún Josef - Dol. Bojanovice, rolník Černík Robert - Žerotice u Znojma, rolník Kocmánek St. - V. Pavlovice, rolník Kosík Jan - Svatobořice, majitel vinic - Muller Fr.- Kyjov). Pravidelnějším přispěvatelem byl snad jen Ladislav Čech, redaktor dvou předchozích ročníků Vinařského obzoru, jinak odborný učitel vinařství při Zemské rolnické a vinařské škole v Bzenci, který sepsal celkem 6 článků. Dále to byl i ředitel gymnázia Klvaňa Josef z Kyjova, který se se svým jediným, leč velmi obsáhlým článkem o dějinách vinohradnictví objevil hned v pěti číslech. Nakonec je nutno zmínit i státního sklepního vinařského inspektora Antonína Markanta z Prahy, jenž se v tomto ročníku účastnil čtyřmi články. Zprávy z českého království tlumočil správce vinařství prince Ferdinanda z Lobkovic pan Deyl M. z Dolních Beřkovic. Dalšími autory byl majitel vinic JUDr. F. Drbal z Klobouk u Brna, zahradník Dřimal Jan z Bzence (Úvahy o názorném vinařství), demonstrator vinařsko-ovocnické školy Hadrava Edvard z Mělníka (Výběr a konzervování viničních tyčí), rolník Nosek František z Šakvic (O úrodě a cenách vína), Ondruj František, ředitel hospodářské školy z Kyjova (O novém vinném lisu), vinařský příručí František Polášek z Rajhradu, který

prosazoval praktické pokusy, správce vinic pan Pospíchal z Mělníka referoval o společném skladu vína hospodských, vinařský instruktor Prokop Seják z Hodonína hodnotil ročník 1909, nadučitel Karel Urbášek ze Šardic se věnoval historii slováckých vinic a c. k. vinařský komisař Votruba Karel přispěl správou o stavu vinařství v kraji českém na Moravě. Nejvíce práce odvedl jistě sám redaktor, učitel a jednatel Zemského spolku v jedné osobě Alois Horňanský, který přispěl celkem 21x s nejrůznější tematikou. Jako příloha se v tomto čísle objevila „Zpráva o ročníku 1909 na vinohradech J. J. prince Ferdinanda z Lobkovic v Dolních Beřkovicích za r. 1909“.

4. 1. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1910-1935

Horňanský byl poté redaktorem až do roku 1930. Za jeho působení se časopis obsahově rozšířil, přesně jak slíbil na začátku své redaktorské dráhy. Časopis přežil i těžké období 1. světové války, kdy do něj přispívalo jen 5 dopisovatelů. Zpočátku byl časopis podporován státem, později již byl ziskový. V roce 1920 se zvětšil jeho rozsah a byla zřízena redakční rada, která fungovala až do roku 1929. Od roku 1921 vycházel jako čtrnáctideník. Práce redaktora i všech autorů byla až do roku 1928 vykonávána zdarma. V roce 1921 vznikl Ústřední svaz vinařů, který od svého vzniku zamýšlel vydávat časopis vlastním nákladem. Změna se ale uskutečnila teprve 15. 6. 1930 na schůzi Ústředního svazu československých vinařů v Modre na Slovensku, kdy bylo dohodnuto převzetí časopisu od Zemského vinařského spolku bez jakékoliv náhrady, především proto, že úroveň Vinařského obzoru byla nízká a nevyhovovala praxi. Tím byla ukončena činnost Horňanského i tisk u Rudolfa Fencla. Redakci převzal prof. Karel Votruba, vrchní odborový rada Ministerstva zemědělství, a přestěhoval ji z Pavlovic do Brna a tisk přešel do tiskárny Novina Brno a z Vinařského obzoru

byl opět měsíčník. V roce 1931 byl pak odpovědným redaktorem zvolen dr. Josef Blaha, který po smrti prof. Votruby v roce 1938 přebíral celou redakci. Náklad časopisu v roce 1931 „činil 1 600 výtisků, v roce 1933 již 2 800 kusů a v roce 1936 dokonce 4 tisíce výtisků.“ (VO 93/2000, str. 27)

4. 2. 1 - Vinařský obzor v roce 1935

Ročník 29 z roku 1935 se představoval jako měsíčník věnovaný zájmům vinohradnictví, sklepního hospodářství a obchodu vínem v Republice československé a orgán Ústředního svazu čs. vinařů a všech vinařských spolků v ČSR, vycházel pravidelně 10. den každého měsíce, nákladem Ústředního svazu čs. vinařů a tiskem v Brně, Novina, Švehlova 7. Redakci v Praze řídil prof. Karel Votruba - vrchní odborový rada Ministerstva zemědělství, v Brně za ni odpovídal ing. Dr. Josef Blaha. Jednotlivá čísla stála 3 Kč, roční předplatné tedy 30 Kč. Adresa redakce a administrace byla: Vinařský obzor, Brno, Zemědělská 3, tel. 11176, účet pošt. spoř. 110.074, inzertní oddělení mělo vlastní adresu: Brno, Kiosk 7.

Celkem měl ročník 12 čísel a 244 stran, tj. v průměru 20 stran na číslo. V obsahu ročníku je uvedeno 31 autorů. Obsah ale tvořily jen velké tematické články. Příspěvky do rubrik Vinařské zákony a nařízení a Vinařská statistika sepsala redakce, spolkové zprávy jsou z per členů informujících spolků. Tento ročník obsahuje rubriky: Články všeobecné a historické - 16 článků, Vinohradnictví - 25, Sklepní hospodářství - 15, Vinařské zákony a nařízení - 11, Vinařská statistika - 9, Víno v prose a poezii - 3, Zhospořádání vinařské produkce - 1, Spolkové zprávy - 17 (Zem. vin. spolek pro Moravu - 9, Vinařské družstvé Bzenec - 2, Rol. vin. družstvo Dol. Bojanovice - 1, Svaz vin. spolkov na Slov. - 1, Vin. spolek v Šoporni - 1, Vin. spolek pro Mělník -2, Deutscher Weinbauverein für

Bohmen - 1), Anketa - 6, Vinařská literatura - 11, Pracovní kalendář - 12, Zprávy situační a cenové - 12, Různé zprávy - 7, Osobní - 17, Rady a dotazy - 3 a Hrozny v kuchyni - 3. Nejvýrazněji přispíval Josef Blaha (12x), Blattný Ctirad (4x), Dohnal Tomáš (4x), Prostoserdov N. (2x), Votruba Karel (2x), Kličník Jar. (2x), Hulač Vojtěch (2x), Kozák Josef (2x), Konůpka Fr. (2x), Gëro B. (2x), Neoral Karel (2x), ostatní přispěli jedenkrát.

4. 2. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1935-1960

V lednu roku 1935 se objevilo upozornění na nový samostatný vinařský list v německém jazyce, který měl být „orgánem našich vinařských kruhů národnosti německé. Vedení listu převzali ochotně p. řed. Stummer v Mikulově a p. ing. Vobr ve Znojmě. Kdo by si přál odebírat tento německý časopis, nechť to laskavě ohlásí redakci. Vydavatelem listu je Ústřední svaz čs. vinařů.“ (VO, 29/1935, str. 15) Tento list se vydával do roku 1939.

Časopis vycházel pravidelně i během 2. světové války. Jen v letech 1945-46 došlo ke sdružení dvou ročníků. Problematické bylo vycházení časopisu po nastolení komunistické diktatury v únoru 1948, kdy po druhém čísle byl časopis zrušen. Další číslo vyšlo až v září 1948 jako dvojčíslo 3-4. Další ranou byla likvidační valná hromada, která na schůzi dne 5. 7. 1949 zrušila jak Zemský vinařský spolek pro Moravu, kterému předsedal poslanec František Štambacher, předseda vinařského družstva VINOPA (VO 98/2005, str. 88), tak i Ústřední svaz československých vinařů včetně vinařských besídek, a vše převzalo nakladatelství Brázda, tiskové a nakladatelské podniky českých zemědělců. Rok 1950 byl také plný změn, dr. Blaha opustil místo šéfredaktora a místo něj se postavil Metoděj Koudela, vydavatelem zůstal Brázda, ale tisk převzala tiskárna Svoboda v Brně. V srpnu převzal redakci Miloslav Vitouch

a v listopadu pak ing. Miloslav Vávra. Výrazná změna nastala v roce 1953, kdy se Vinařský obzor přejmenoval na Vinařství. Převzalo jej Ministerstvo zemědělství v Praze a vydávalo Státní zemědělské nakladatelství. Hlavním redaktorem zůstal ing. Miloslav Vávra a redakce měla sídlo i nadále v Brně.

4. 3. 1 - Vinařský obzor v roce 1960

Ročník 53 z roku 1960 vychází tedy již pod jménem Vinařství. Změna vydavatele vedla i ke změně titulní strany a celkové grafiky listu, což se projevilo okamžitě v roce převzetí vydavatelem (1953). Zde si můžeme všimnout chybného označení ročníku, správně by totiž měl být tento rok již ročník 54. Tuto nepřesnost osvětluje doc. M. Vávra v roce 1967, č. 1, str. 30: „...Vysvětlení je toto: V roce 1945 počal vycházet 39. ročník; vyšla první tři čísla pravidelně; v září pak vyšlo dvojčíslí 4-5, v říjnu dvojčíslí 6-7. U čísla 8., které vyšlo až v květnu 1946, ponechali redaktoři (hlavní redaktor ing. dr. J. Blaha a odpovědný redaktor dr. J. Schmidt v tiráži ročník 39., a toto označení zůstalo u ostatních vyšlých čísel ročníku 1946, která byla označena v červnu jako číslo 9., v červenci jako 10., v srpnu jako 11., v září jako 12., v říjnu jako 13., v listopadu jako 14. a v prosinci jako 15. Od ročníku 1947, který byl označen jako 40., se redaktoři již nedopustili chyby.“ Podle slov Drahomíra Míši, který jako jediný disponuje kompletní knihovnou všech výtisků Vinařského obzoru, se tak stalo ne z důvodu nepozornosti redaktorů, ale protože byl ing. dr. J. Blaha slušný a nechtěl okrást své čtenáře o předplatné.¹¹

Časopis vycházel bez podtitulů vždy 1. každého měsíce, jeho vedoucím redaktorem byl ing. Miloslav Vávra a redaktorem Zdeněk Adámek. Redakce a administrace sídlila v Brně, nám. Rudé armády

¹¹ Míša, D., Okolnosti vzniku Vinařského obzoru a jeho vývoj do období po druhé světové válce, str. 9, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

15, telefon 568 25. Nově se objevuje filiální redakce pro Slovensko: Bratislava, Krížkova 7, telefon 368 45. Vinařství vydávalo Ministerstvo zemědělství a lesního hospodářství ve Státním zemědělském nakladatelství, n. p., Praha, tisk GRAFIA, n. p., závod 01 v Brně.

Cena jednotlivého čísla byla 1,80 Kčs, předplatné na rok 21,60 Kčs. Přihlásit se k předplatnému mohl každý u svého poštovního doručovatele nebo u poštovního úřadu pod číslem Q 116 429.

Celkem měl ročník 12 čísel v počtu 192 stran, tj. 16 stran na číslo, bez titulní a poslední strany a bez barevných vkladů. Příspěvky jsou rozděleny do následujících kategorií: Ekonomika a organizace práce - 41 článků; Vinohradnictví a ampelografie - 76; Vinařská technologie - 22; Dopisy z pracovišť - 45; Básně a fejetony - 8; Dotazy a odpovědi - 7; Nové knihy - 19; Drobné zprávy - 7; Barevné přílohy - 4x vklad barevných fotek, jejichž autorem byl Zdeněk Humpál. Nejvíce přispíval doc. ing. Vávra Miloslav, Csc., (28x) - různé, Kubečka Dušan (12x) - vinohradnický měsíc, Navara Anton (11x) - práce v pivnici, redakční zkratka (10x) - různé, Adámek Zdeněk (8x) - organizace práce, Dohnal Tomáš (7x) - vinohradnictví, Chodec Antonín (6x) - dopisy z pracovišť, vinohradnictví, Cífková Vojtěch (5x) - šlechtění, výzkum, Vitouch Miloslav (4x) - různé, Vrchovina Jan (4x) - provoz vinařství, Minárik Erich (3x) - technologie, Švejcár Václav (3x) - zprávy z akcí, Glasa Vincent (3x) - vinohradnictví, Joska Vladislav (3x) - vinohradnictví, Křikava Jindřich (3x) - mezinárodní vinohradnictví, Markus Frantšek (3x) - vinohradnictví, Fic Vlastimil (3x) - vinohradnictví, dotazy, dále 2x přispělo 18 autorů a 1x 76 autorů, celkem tedy 110 autorů. Objevují se i ženy autorky: Krylová Jitka O pražských vinicích, Bandurovičová Katarína O výsadbe vinic na východnom Slovensku, Feyérová Piroška Udržovacie šľachtěníe odrod viniča v Maďarsku, Havránková Klára Účinný prostriedok na odburinovanie viníc, Mihalache Leonida Úprava svahovitého území

terasováním pro pěstování révy vinné, R. D. Běgunovová Používání iontoměřičů ve vinařství, Použití fytnu ve vinařství, Mikulicová Stázka Zas odešel....

4. 3. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1960-1985

Časopis vycházel pod názvem Vinařství až do roku 1962.

V roce 1963 pak došlo k jeho přejmenování na Vinohrad a redakce přešla na Slovensko, kde byl vedoucím redaktorem jmenován Michal Vilinovič a doc. ing. Miloslav Vávra, CSc., jeho zástupcem. Zde bych ve stručnosti shrnula situaci vinohradnických časopisů a kultury vína vůbec na Slovensku. Některé práce o víně pronikaly na Slovensko již v 17. století, ale vzhledem k jazykové nevybavenosti si z nich slovenský vinohradník nic nepřečetl, a tak dovednosti získával metodou pokus-omyl. V roce 1884 zde sice byla v Bratislavě založena první Střední vinařská škola, ale ze statistiky z roku 1919 při 35. výročí založení školy, že „za celé obdobie trvania školy bolo prijatých 539 žiakov, z toho 409 Maďarov, 75 Nemcov, 26 príslušníkov iných národností a len 29 Slovákov.“¹² Situace se změnila až po roce 1918, kdy se Slovensko vymanilo z politického, ekonomického, kulturního i jazykového útlaku Rakouské monarchie a vstoupilo do Československého státu. V této době se začaly i na území Slovenska budovat šlechtitelské stanice a výzkumné ústavy a začalo se s poradenstvím malým vinařům. Na Slovensku se rozšířilo zastoupení článků v ovocnářsko-vinohradnických časopisech a objevoval se zde i Vinařský obzor, ačkoli se k vinohradníkům dostával jen ve velmi omezeném počtu. Samostatný vinohradnický časopis Slovenský vinohradník se začal vydávat až v roce 1939 na popud Zvazu vinohradnických spolkov v Bratislavě. Do té doby se nejvíce informací dalo získat v časopise Slovenské ovocinárstvo,

¹² Vereš, A., Obdobie federálneho časopisu VINOHRAD, str. 13, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

jenž vycházel od roku 1924. V roce 1948 se oba časopisy sloučily a čtyři roky vycházely pod jménem Slovenský ovocinár a vinohradník, od roku 1952 pak pod titulem Ovocinár a vinohradník. V této době již začala spolupráce s Vinařstvím, kde se objevily některé slovenské články.

Roku 1963 došlo ke sloučení českého a slovenského periodika, který pod názvem Vinohrad vycházel až do roku 1990. Sídlo redakce se přesunulo do Bratislavy, vydávalo ho „Ministerstvo pôdohospodarstva SR ve vydavateľstvi kníh a časopisů Příroda. Financování zabezpečovalo až do roku 1991 ministerstvo.“¹³

Pro chod časopisu byla důležitá redakční rada v čele s předsedou prof. ing. Alojzem Verešem, CSc., který byl ředitelem KVÚVV (Komplexní výzkumný ústav vinohradnický a vinařský v Bratislavě). Hlavním redaktorem časopisu byl Michal Vilinovič a redaktorem prof. ing. Miloslav Vávra, Csc. Redakční rada byla složena z českých i slovenských odborníků a měla za úkol připravit vždy na čtvrt roku dopředu obsah jednotlivých čísel a také zhodnotit čísla již vyšlá. Příspěvky se zařazovaly v českém i slovenském jazyce, ty zahraniční se překládaly do slovenštiny.

4. 4. 1 - Vinařský obzor v roce 1985

V roce 1985 vycházel časopis Vinohrad s podtitulem odborný časopis československých vinohradníků a vinárov pod dvěma označeními ročníků. První jako ročník 23 od počátku Vinařství a v závorce jako ročník 78 od počátku Vinařského obzoru. Hlavním redaktorem byl, jak již bylo zmíněno výše, Michal Vilinovič, redaktorem pak prof. ing. Miloslav Vávra, CSc. Redakční rada zasedala ve složení: předseda - prof. ing. A. Vereš, DrSc. (ředitelem KVÚVV), dále pak abecedně: ing. J.

¹³ Vereš, A., Obdobie federálneho časopisu VINOHRAD, str. 14, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

Čepička, prof. ing. V. Fic, CSc., ing. J. Hlaváč, ing. R. Homola, V. Hubáček, ing. F. Kostrhun, ing. J. Krampl, CSc., doc. ing. V. Kraus, CSc., ing. J. Kurčík, ing. J. Novák, ing. J. Pado, ing. V. Pazderka, ing. J. Svoboda, ing. M. Valachovič, ing. C. Virgovič a ing. P. Záruba.

Časopis vydávalo měsíčně Ministerstvo poľnohospodárstva a výživy SSR v Prírode, vydavateľstve kníh a časopisov, n.p., Bratislava, tiskem Západoslovenské tlačiarne, n.p., Bratislava, závod 50, Partizánske.

Adresa redakce a administrace byla Krížkova, 9, 815 34 Bratislava, telefon 472 41-5, tudíž ve stejné ulici jako v roce 1960 filiální redakce pro zasílání příspěvků ze Slovenska. V tiráži se nově objevuje grafická redaktorka: Marta Mikulová. Časopis rozšiřovala Poštová novinová služba, objednávky přijímala každá pošta nebo doručovatel, indexné číslo bylo 48816. Nově je také zveřejněn termín uzávěrky a to na „...6 týdnů před začátkem měsíce, ve kterém má vyjít příslušné číslo; krátké příspěvky 1. v předcházejícím měsíci“. (Vinohrad, 23/1985/str. 24)

Cena čísla byla 3 Kč a roční předplatné bylo 36 Kč. Celkem měl ročník 288 stran, tj. 24 stran na číslo bez titulní strany a bez barevných vkladů. V tomto ročníku chybí rozdělení příspěvků do kategorií, nalezneme zde pouze abecední seznam autorů a jejich článků. Barevné přílohy jsou 4, jedná se o ilustrační fotografie odrůd, a jedna je od ing. D. Pospíšilové (Opál - kultivar vyšlechtěný v KVÚVV), další tři od J. Halíře (Ryzlink rýnký, vlašský, Veltlínské červené rané).

Nejproduktivnějšími autory byli: Farkaš J. - 4x - technologie, Figer K - 11x - agronom ve vinici, Horniak, V. - 5x - světový obchod, přehledy a statistiky, Kočí K. - 7x - zprávy z akcí na titulní straně, Konůpka F. - 11x - povídky, Kubečka D. - 7x - vinohradnictví, Malík F. - 5x - mezinárodní setkání, chemie, Minárik E. - 12x - zahraničí, technologie, Novák J. - 5x - humor,

Otáhal J. - 14x - práce ve sklepech, Pátek J. - 4x - odrůdy, práce ve sklepech, Pazderka V. - 7x - vinohradnictví, osobní, Richter V. - 6x - humor, Svoboda J.- 13x - vinice z pohledu agronoma), Valachovič A. - 5x - vinohradnictví - spolupráce na článcích s Verešem, A. a Polakovičem F., Vanek G. - 6x - nemoci révy, Vávra M. - 17x - různé, Vilinovič M. - 13x - zprávy z akcí, vinohradnictví, Vilinovič V. - 12x - křížovka. Dále 12 autorů přispělo 3x, 18 autorů 18x a 94 autorů 1x. Celkem se v tiráži objevilo 144 jmen. Z toho 14 žen převážně s příspěvky z výzkumných šlechtitelských ústavů.

4. 4. 2 - Změny Vinařského obzoru mezi rokem 1985-2005

Časopis Vinohrad vycházel na Slovensku ve stejné podobě až do roku 2005 a mezi jeho odběrateli byli také čeští vinaři. Od roku 2000 navíc vycházel na Slovensku šestkrát do roka odborný časopis Vinič a víno, jehož šéfredaktorkou byla ing. Zdenka Šuranská. Velkou měrou se na obsahu časopisů podíleli pracovníci výzkumných ústavů, kteří zde publikovali své výzkumné práce. Výzkum byl zaměřen na problémy genetiky, šlechtění révy, agrotechniky ve vinici, mechanizaci práce, technologii zpracování hroznů, výrobu vína a jiných produktů z vinné révy. Rozvoj slovenského vinohradnictví se projevil v roce 1990 zvýšením viničních ploch na Slovensku na 32 000 ha, v České republice to bylo 15 000 ha.

Rok 1990 je důležitý pro znovuoobnovení tradice Vinařského obzoru v České republice. 15. listopadu 1990 byl ustaven Moravín (Svaz moravských vinařů), který od roku 1991 pod vedením ing. Vojtěcha Pazderky znovu vydával Vinařský obzor z Moravy. V této době sice ještě vycházel časopis VINOHRAD, ale slovy Jana Otáhala, člena redakční rady obnoveného Vinařského obzoru v letech 1991-1993: „jeho redakce jako by nežila v reálném světě zanikajících

socialistických struktur a nově vznikajících podnikatelů a tržních podmínek. Nově se tvořící dodavatelsko-odběratelské vztahy potřebovaly mít jak předávat informace vznikajícím podnikatelským firmám i společnostem v oboru a také MORAVÍN, který si vzal za úkol hájit vinohradníky a vinaře z hlediska odborného, legislativního i společenského, potřeboval přenášet informace směrem dolů k vinohradníkům a vinařům, ale i nahoru k nadřízeným a správním orgánům.“¹⁴ S tím souhlasí i ing. Jiří Sedlo, předseda Svazu vinařů ČR, který od roku 1997 převzal vydávání titulu a který ve stejné publikaci tvrdí, že velmi podstatnou část odborných časopisů „musí tvořit i vztah k legislativě a hospodářství příslušného státu, nejenom sterilní odborná doporučení.“¹⁵ Zajímavé je, že už v 1. ročníku Vinařského obzoru se můžeme dočíst o úzké spolupráci poslanců a vinařských odborníků.

Nyní však ještě zpět do roku 1990: informace o záměru vydávat časopis a také nabídka účasti na jeho vydávání byla nabídnuta celé odborné veřejnosti dopisem z 25. 9. 1990. Ustavující valná hromada MORAVÍNU - svazu moravských vinařů se konala v Mikulově 15. listopadu, kdy byla ustanovena nová organizace (do té doby byl Moravín pobočkou ČSVTS - Československé vědeckotechnické společnosti ustanovené při regionálním muzeu v Mikulově), která měla za cíl sdružovat místní spolky ve vinařských obcích a vydávat časopis Vinařský obzor. 18. ledna 1991 bylo v tiskárně Grafia Břeclav vytisknuto první číslo novodobého Vinařského obzoru. Časopis měl pouze 8 stran a stál 3 Kč za číslo. Náklad byl jen několik set výtisků, protože zatím chyběla distribuční síť. Vinařská družstva nevznikala tak rychle, jak se předpokládalo, a tak byla využita struktura Českého zahrádkářského svazu, který sdružoval před rokem 1989 malovinaře. V polovině roku 1993 začal vycházet časopis jednou za dva měsíce v 16stránkovém rozsahu za cenu 6 Kč za číslo, to v rámci snížení nákladů na tisk a distribuci.

¹⁴ Otáhal, J., Historický pohled na VO v letech 1990 - 1997, str. 17, in: Stávek R.: 100 let Vinařského obzoru

¹⁵ Sedlo J., Úvodní slovo, str. 4, in: Stávek R.: 100 let Vinařského obzoru

Zároveň v této době „burcoval Moravín moravské vinohradníky a vinaře..., aby se zapojili do řešení hospodářských problémů a legislativních záležitostí v oboru..., aby tak vznikla společná síla ke spolurozhodování o životně důležitých otázkách v oboru (např. spotřební daň z vína, příprava zákona o vinohradnictví a vinařství apod.)“¹⁶ Výsledkem snažení byl vznik Českomoravské vinohradnické a vinařské unie v září 1993. Ta se starala především o legislativní a hospodářské problémy a kontakty s vládními orgány a se zahraničím.

Vinařský obzor již od počátků zápasil s finančním deficitem. Proto se hledaly cesty jak získat sponzory nebo státní dotace. V roce 1994 se do čela redakční rady dostal doc. ing. Eduard Postbiegel, CSc., který inicioval potřebné změny. Vinařský obzor začal vycházet jako 20stránkové dvojčíslo, již s barevnou obálkou a za cenu 8 Kč. Redakce se však stále potýkala s finančními problémy a vyzývala ke zvýšení podpory od nově vznikajících spolků. Na jejich podporu se v tiráži objevilo, že „Vinařský obzor vydává Moravín ve spolupráci s vinařskými spolky v Čechách i na Moravě“¹⁷ Zároveň se v tiráži objevila i ČMVVU, která zastupovala Vinařský obzor v jednáních o vládní dotace. Kvůli neustávajícím finančním problémům se 28. listopadu 1996 v Mikulově domluvilo převedení celkové agendy spojené s vydáváním Vinařského obzoru k 1. 1. 1997 na finančně lépe situovanou ČMVVU. Ročník 1997 byl naplánován stejně jako před rokem na 6 čísel po dvaceti stranách s barevnou obálkou. Redakční rada, odpovědný redaktor i výkonný redaktor zůstali až do čísla 7-8 stejné. Po přeregistraci Vinařského obzoru (přechod z Moravínu na ČMVVU), která proběhla 18. 6. 1997, chtěla ČMVVU uchovat stávající složení i nadále, redaktor ing. Pazderka to však odmítl, a tak číslo 9-10 vydala jen redakční rada bez redaktora a číslo 11-12 vydala už pod vedením absolventa Zahradnické fakulty MZLU, ing. Richarda Stávka, který je ve funkci šéfredaktora

¹⁶ Otáhal, J., Historický pohled na VO v letech 1990 - 1997, str. 19, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

¹⁷ tamtéž, str. 20

dodnes.¹⁸ Paralelně z důvodů neshod mezi oběma institucemi vyšla ještě čísla 9-10 a 11-12 pod hlavičkou Moravínu. Ročník 91. z roku 1998 byl ještě koncipován jako dvouměsíčník, ale další ročník 92. se vrátil k měsíční periodicitě. Ročník 1997 vycházel v nákladu 2 000 ks, ročník 1998 již v počtu 4 500 kusů a v tomto rozsahu se drží dodnes. Vzhledem k vyššímu počtu barevných inzerentů se naskytla možnost využít prostor k uveřejnění barevných ilustračních obrázků k některým textům. V roce 2000 se změnil druh papíru a počet stran se nadále rozšiřoval. V roce 2002 změnil Vinařský obzor kompletně grafickou podobu, která zůstává dodnes, a také přesáhl počet 600 stran.

4. 5. 1 - Vinařský obzor v roce 2005

Ročník 98 z roku 2005 se vymezuje jako Odborný časopis pro vinohradnictví, sklepní hospodářství a obchod vínem. Šéfredaktorem byl ing. Richard Stávek, který neměl sám na starost celý chod časopisu, ale s administrativou a předplatným mu pomáhaly Barbora Válková a Jana Studýnková. Také se setkáváme s redakční radou, která je poradním orgánem a schází se 4x ročně (nikoli jednou za rok, jak tomu bylo v roce 1910, kdy se k práci šéfredaktora a stavu časopisu vždy zpětně vyjádřil Zemský vinařský spolek). Kvůli objektivitě je složená z 12 osob, zastupitelů různých sektorů vinařského odvětví (ing. Václav Švejcar - předseda, ing. Petr Ackermann - Státní rostlinolékařská správa, RNDr. Zdeněk Habrovanský - ŠSV Polešovice, ing. Antonín Králíček - MZE, ing. Jaroslav Machovec - Vinařský Fond, Libor Nazarčuk - Moravín, sommelier, ing. Pavel Pavloušek - ZF MZLU Lednice, doc. ing. Postbiegl - ZF MZLU Lednice, ing. Martin Půček - Svaz vinařů, ing. Jiří Sedlo - Svaz vinařů, bc. Milan Sedláček - Sviš Valtice, ing.

¹⁸ Postbiegl, E., Proměny a vývoj VO v letech 1997 - 2007, str. 29, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

Jaromír Veverka - ZF MZLU Lednice). Cena předplatného je 454 Kč. Časopis vydává Svaz vinařů ČR tiskem společnosti Grafotisk Pálka Břeclav. Navíc se informace o přípravě časopisu rozšiřují na sazbu a zlom, grafickou koncepci, jazykového poradce, PNS a předplatné pro Slovensko). Celkem měl ročník 98 651 stran na 12 čísel, tj. 54 str./č., to znamená že za 95 let se jeho obsah rozšířil 3,17x.

Počet autorů byl 104, z toho 61 jich zveřejnilo jeden příspěvek, 16 dva příspěvky, 8 autorů 3 příspěvky, 5 4-5 článků, 15 osob 6 a více (Habrovanský 6x - různé, Krška 6x - informace ze SV ČR, Burg Patrik 7x - vinohradnická technologie, Švejcár Václav 8x - technologie, vady, Otáhal 9x - informace z Moravínu, Horešovský 10x - daňová poradna, Míša 11x - vinařská historie a výročí, Půček 12x - spolkové informace, Konečný 12x - různé, Sedlo 15x - různé zprávy, Posolda 16x - různé, Pavloušek 21x - vinohradnictví, Minárik 24x - technologie). Nejvýraznějším autorem je ale stejně jako v ročníku IV. šéfredaktor časopisu s 27 články a editorially. Celkem se v jednotlivých kategoriích objevilo článků: Z redakční pošty - 11x, Spolkové informace - 39x, Česká republika a EU - 4x, Zprávy z OIV - 1x, Vinohradnictví - 60x, Vinařská technologie - 53x, Zprávy z domova i ze světa - 11x, Vinařství v zahraničí - 19x, Polemika - 1x, Obchod vínem - 23x, Vinařská historie - 15x, Povídka - 3x, Hodnocení vína - 7x, Vinařské aktivity - 26x, Společenská rubrika - 9x, VINO a zdraví - 4x, Vinařská legislativa - 21x, Představujeme - 1x, Portrét - 2x, Na volné téma - 1x, Rozhovor - 2x, Reportáž - 1x, Vinařská gastronomie - 2x, Vinařské osobnosti - 1x, Recenze - 1x.

4. 6. Shrnutí

Z tohoto statistického průzkumu jasně vyplývá na povrch stoupající tendence Vinařského obzoru ve všech kritériích. Ať se jedná o počet stran i o počet autorů: 1910 - 180 stran a 20 autorů bez podrobnější kategorizace článků, 1935 - 244 stran a 31 autorů, 1960 - 192 stran a 110 autorů, 1985 - 288 stran a 144 autorů a konečně 2005 - 651 stran a 104 autorů. Klesající počet autorů v roce 2005 indikuje více pravidelně přispívajících autorů, což ale umožňuje udržet obsahovou úroveň časopisu. Nárůst počtu stran v roce 2005 je obrovský, a to i přes to, že je zde zastoupena ve vyšší míře reklama. Zároveň se ale zvyšuje i počet kategorií příspěvků, kdy v roce 2005 je počet nejvyšší a také nejrozmanitější. To zajisté vypovídá i o rozvoji časopisu a širší tematického záběru. Klade to ovšem i vysoké nároky na vinaře, být více informováni a disponovat širším polem informací. Zajímavá je také skutečnost, že náklad vinařského obzoru v roce 2005 je na stejné úrovni jako v roce 1935. Díky statistice přispěvatelů si můžeme všimnout vinařských osobností, které do časopisu přispívaly přes několik generací. V letech 1910 a 1935 přispíval pouze Karel Votruba. V roce 1935 a 1960 je to Tomáš Dohnal, Prostoserdov N. a Míša Drahomír, syn Míši Cyrila, v roce 1960 se znovu připomněl článkem Ladislav Čech. V roce 1960 a 1985 to byli: Černý Josef, Gergely Vít, Horniak Viliam, Hubáček Vítězslav, Kraus Vilém, Kubečka Dušan, Minárik Erich, Míša Drahomír, Navara Anton, Pátek Jaroslav a Vávra Miloslav. A v roce 1985 a 2005 to byli: Hubáček Vítězslav, Hubáčková Marta, Kraus Vilém, Minárik Erich, Míša Drahomír, Otáhal Jan a Pazderka Vojtěch. Po odmlce 45 let se objevuje Fic Vlastimil, Konečný Antonín a Švejcar Václav. Nestory českomoravského vinohradnictví, kteří přispívají do časopisu více než 45 let, jsou tedy: Vilém Kraus, Erich Minárik, Drahomír Míša, Vlastimil Fic, Antonín Konečný a Václav Švejcar.

5. Tematické okruhy v průběhu času

Po historicko-statistickém pohledu bych se chtěla nyní zaměřit na vývoj obsahu a formy zpracovávaných příspěvků ve Vinařském obzoru. Právě v zastoupení různých témat, stylu a rozsahu se nejlépe projevuje vývoj doby a také důležitost témat v daném čase nejen v tomto oboru, ale vůbec v celé společnosti, a také je zajímavé sledovat, jak obsah příspěvků reflektuje vývoj společnosti. Časopis se nevěnuje jen vinařství a vinohradnictví, ale zpracovává informace politické, hospodářské a kulturní, a věnuje se celému procesu od pěstování a výroby přes prezentaci, prodej a konzumaci hotového výrobku. Články jsem rozdělila do 12 kategorií, které se v některých případech shodují s tematickým rozdělením v časopise, jak jej známe dnes: vinohradnictví a vinařství, spolkové informace, vinařská legislativa, vinařství za hranicemi, vinařská historie a tradice, obchod s vínem, víno a zdraví, různé zprávy, dotazovna a z redakční pošty. Ty ostatní jsem vytvořila na základě vlastního uvážení tak, aby vypovídaly o tom, na co se v této práci chci zaměřit a co bych zařadila pod hlavičku kulturologických témat: kultura pití vína, spojení s jídlem, servis a prezentace vín na soutěžích, reklama, víno a ženy. V některých případech jsem měla problém některé články zařadit do dané kategorie, ale vytvoření dalších by nebylo žádoucí. Je zřejmé, že největší podíl textů tvoří ty, které jsou zaměřeny na vinohradnictví a technologii. V tomto směru není mým cílem srovnávat vývoj technologií ani vinohradnických prací, ale spíše vybrat palčivá témata, která naše vinařství provázejí až do současnosti, a ukázat jejich vývoj. Zajímala mě tedy spíše témata společenská a všeobecnější. A z mého profesního pohledu je nejzajímavější vývoj témat, kde víno je konečný produkt a je předmětem prezentace konečnému konzumentovi se vším, co k tomu patří. Z důvodu větší přehlednosti

textu budu uvádět vždy jen rok vydání a konkrétní stranu citovaného úryvku.

5. 1 - Vzhled časopisu

Ročník 4/1910

Titulní straně ročníku 1910 dominuje obrázek muže v kroji, o kterém jsem již hovořila (viz obr. 1). Vedle názvu časopisu se dočteme, komu je časopis věnován a jaké organizace zastupuje, včetně informací o ročníku, čísle a tisku. Na první straně textu se opět objevuje název časopisu a je zde prostor pro různá spolková oznámení nebo prohlášení (č. 5 – Pozvánka na výroční valnou schůzi Zemského vinařského spolku do Hodonína s následným okusem vína, v č. 6 a 7 se oznamuje možnost účasti na České zahradnicko-ovocnické výstavě v Praze, č. 10 pro listopad a prosinec je ve znamení smutné zprávy o úmrtí Františka Suchého), popřípadě rovnou začíná článek Vinařské práce v měsíci. Seznam všech přispěvovatelů je seřazen abecedně i tematicky.

Ročník 29/1935

Titulní strana ročníku 29 z roku 1935 je černobílá, došlo ke změně písma i grafiky (viz obr. 2). Zmizel obrázek vinaře a místo něj je uprostřed kompletní obsah daného čísla podle čísel stránek. Vedle toho zde nalezneme všechny redakční informace a také informace o statutu časopisu a komu je určen. Na druhé straně obálky je reklama a další stránka obsahuje znovu výrazný název časopisu a všechny důležité údaje (viz obr. 3). Na této první stránce najdeme dle potřeby redakce buď krátký článek na aktuální téma, nebo hned začíná nejdůležitější příspěvek daného čísla. Číslo 3 je věnováno 60. narozeninám Rudolfa Malíka, bývalého poslance a předsedy Ústředního svazu čs. vinařů. Číslo 8 je speciálně věnováno

I. kongresu československých vinařů v Bratislavě, což je tučně vytištěno přes celou stranu (viz obr. 4). V každém čísle nalezneme alespoň jednu černobílou fotografii nebo obrázek jako ilustraci k textu.

Ročník 53/1960

Titulní strana ročníku 53/1960 je pro každé číslo stejná. V horní části je výrazný titul časopisu, po straně ročník a číslo a největší plochu zaujímá znázornění hroznu (viz obr. 5). Druhá a poslední strana obálky je využita na fotografické reportáže na různá vinařská témata nebo z cest za vínem (Československá tokajská oblast v Malé Trni, Dobrý sud dělá dobré víno, Z návštěvy u vinařů v Bulharsku, Úprava území pro vinice terasováním atd.), na zadní straně jsou i tirážní informace. Obsah je na poslední číslované straně a obsahuje kompletní seznam článků mimo rubriky Dopisy z pracoviště a Dotazy a odpovědi a je částečně přeložen do ruštiny, francouzštiny a němčiny. Obsah ročníku 53. nalezneme v posledním čísle a je členěn podle kategorií. Úvodníky jsou většinou na téma rozvoje vinohradnictví a vinařství v rámci 3. vinařské pětiletky, na družbu, v květnu je to článek Vinaři zdraví 15. výročí osvobození. Uvedu zde ukázkou z č.1 Připravujeme se na 3. vinařskou pětiletku, kde je nejvíce patrná změna v myšlení o vinařství: „Vážnou otázkou je kvalita našich vín. S růstem výroby a spotřeby se bude stávat révové víno stále více nápojem široké spotřeby. K tomu účelu bude nutno pěstitelsky i technologicky usměrnit jeho kvalitu tak, aby se vytvořil určitý standardní typ vína, jež by vyhovovalo širokým vrstvám konzumentů, bylo cenově přístupné a dalo by se získat každoročně bez hlubších technologických zásahů...“ (1960, str. 2) V čísle 9 je úvodník věnován schválení nové ústavy republiky a jejímu úvodnímu prohlášení a vytyčení směrnic pro třetí pětiletku. V číslech 1, 4, 7 a 10 jsou vloženy barevné ampelografické přílohy odrůd révy vinné.

Ročník 78/1985

V horní části titulní strany je výrazný titul časopisu a číslo, menší pak rok a cena. To je však veškerý text. Každé číslo má jinou tematickou barevnou fotografii, opět bez jakékoliv textové zprávy (viz obr. 6). Fotografie je i na poslední straně. Všechny fotografie se vážou k vinařství a na mnoha z nich jsou zachyceni jednotliví pracující lidé. Jen v květnovém čísle je na titulní straně Památník sovětské armády na Slavíně v Bratislavě (viz obr. 7). Obsah je na poslední straně a obsahuje jen vybrané články, zato je ale přeložen do ruštiny, francouzštiny a němčiny. Kompletní přehled článků v daném čísle nenalezneme. Seznam autorů za celý rok je členěn podle abecedy, nikoli podle kategorií článků, a je v posledním čísle Vinohradu. Úvodníky jsou většinou na téma rozvoje vinohradnictví a vinařství, v květnu je to oslava 40 let mírové tvořivé práce. Pro ilustraci tehdejší rétoriky uvádím ukázkou z č. 12: „Končí sa rok 1985 a s ním aj 7. päťročnica. Všetci si bezvýhradne prajeme, aby aj roky 8. päťročnice boli mierové, aby sme ich prežili zdraví a mohli sa plne venovať aj rozvoju nášho vinohradníctva...“ (1985, str. 177). V číslech 10, 11 a 12 jsou vloženy barevné ampelografické přílohy odrůd révy vinné.

Ročník 98/2005

Titulní strana je každý měsíc v jiné barvě. V horní části (1/5 str.) je velký nápis Vinařský obzor s podtitulem, číslem a ročníkem a cenou. Zbytek stránky je věnován obsahu časopisu. Zvýrazněno je vždy jedno téma, které je pro číslo stěžejní, a to je doprovázeno barevnými fotografiemi. Dále je zde upoutávka na další články. Témata titulních stran jsou např.: č. 2 - ženy ve sklepě, č. 3 - Březen - měsíc knihy, č. 7-8: Optimální termín sklizně a č. 11 - Špačci sklidili (viz obr. 8). Na druhé, třetí a čtvrté straně obálky je většinou barevná inzerce nebo fotografie k jednotlivým příspěvkům. Časopis je černobílý s vloženými barevnými stránkami, jejich počet

závisí na inzerci, ale i zde mohou být barevné přílohy k jednotlivým textům. První strana textu je věnovaná kompletnímu obsahu celého čísla a editoriale šéfredaktora (viz obr. 9). Novinkou jsou fotografie autorů u každého článku (od roku 2000).

Shrnutí - vzhled časopisu

Vizuální proměna patří ke každému tištěnému titulu. V případě Vinařského obzoru je kontinuální, leč nikoli vždy k lepšímu. Rok 1910 se svým obrázkem vinaře navozuje atmosféru doby, rok 1935 svou strohostí zase nástup funkcionalismu a konstruktivismu. Rok 1960 se zařazení vymyká a nutno souhlasit s čtenářskou kritikou obálky. Rok 1985 je opět poplatný své době s důrazem na práci jednotlivce v kolektivu pro všechny. Poslední zkoumaný ročník se prezentuje nejlépe, nejen díky barvě a stylu, ale především díky přehledu nejdůležitějších příspěvků na titulní straně.

5. 2 - Vinohradnictví a technologie

Ročník 4/1910

Z hlediska informací o vinohradnictví a rozvoji vinařské technologie je z dnešního pohledu informační přínos ročníku 4. na první pohled nevýrazný. Téměř všechny informace k tématu se skrývají v pravidelné rubrice Práce na vinici a ve sklepě. Informace zde podané jsou ale stále platné a mají co říci malým nebo začínajícím vinařům i dnes. Navíc se mnoho producentů v dnešním přetechnizovaném světě navrací k tradičním přístupům a obyčejným pravdám. Pro ilustraci bych citovala hned první radu pana Horňanského, který článek Práce v lednu využil částečně jako editorial: „Tak mnohý vinař si pomyslí: ‚Co bych ještě i v zimě dělal na vinici nebo pro vinici? ...Chci míti trochu klidu a odpočinku a

trochu vína si popítí!' Jest to vše pravda, ale pilný a prozíravý vinař ani v zimě nezahálí... Zima poskytuje čilému vinaři potřebný čas k vinaření duševnímu... Vinař, který duší i tělem je vinař, zajde si na vinařské přednášky a kursy,..., byť i do sousední obce, čte a studuje vinařské články v listech, vinařské knihy, ...se sousedy si vymění názory o vinohradnictví nebo sklepním hospodářství...,“ za použití těchto informací „zvyšuje fvýtěžek nejen ve vinici, ale i ve sklepě, a takový bodrý vinař obětuje ročně rád nějakou pětikorunku na tuto potravu duševní... Řada takových vinařů se značně rozmnožuje zvláště při našem listě, jež dostávají za pouhé 2 K, obnos rovnající se ceně 4-6 l vína.“ ...a také platformu pro perfektní marketing.

Lednové číslo nabádá k dokončení přípravy pozemku na novou sazbu a ve sklepě se musí dolévat víno, stáčet, čistit sudy a sířit, upozorňuje se na možnosti zlomení mladých vín. Vinařský obzor také nabízí vinařům možnost zaslat vzorky podezřelých vín na laboratorní přezkoumání do laboratoří různých inspektorátů, a to zdarma. Jinak nabádá k čistotě - což je jistě jedna z rad, které platí i dnes - a k zakoupení teploměru (90h - 1,20 K) a doporučuje ve sklepě tepl. 10-12°C, dále upozorňuje na nutnost nahlásit výrobu matolinového vína (grúl, hanzl, patoky, patěsky, petiot) do ledna dle nového zákona. V č. 1 je aktuálně zařazen i článek o hnědnutí vína způsobeném špatným stavem hroznů při sklizni 1909.

O českém vinařství se podrobně dočteme v pravidelných zápisech a zprávách Vinařského spolku pro království České a ve speciální příloze Zpráva o ročníku 1909 na vinohradech J. J. prince Ferdinanda z Lobkovic v Dolních Beřkovicích.

V č. 2 se objevují informace o řezu révy a o nutnosti starat se o starší vína. Zajímavý je článek Důležitost praktických pokusů vinařských z pera Winogradskiho v č. 3, který poukazuje na nutnost experimentu a individuálního zhodnocení každé aplikace (v tomto případě hnojiv), což je věc, kterou v současnosti málokdo dělá,

neboť je většina přesvědčena o správnosti návodů u přípravků. V č. 4 se dozvídáme o nutnosti hnojení chilským ledkem, popřípadě přiměřeně rozředěnou močůvkou, ale hlavním tématem je štěpování a vysazování americké révy. Nalezneme zde i článek o *Vitis Riparia*, agitační článek z pera Horňanského Sázejte mateční keře americké, rádce pro výběr a konzervaci viničních tyčí a také apelování na vinaře o nutnosti účastnit se vinařských soutěží. Najdeme zde ovšem také odborné pojednání o řešení jednotlivých problémů při výrobě vína, např.: Kyseliny ve víně a jejich úprava, Novšie poznatky o význame polyfenolov vína atd. Č. 5 je zaměřeno na ochranu vinic před nešvary počasí a počínajícími nemocemi vína. Dočteme se, že proti révokazu se má používat sirouhlík, proti peronospoře a rudě postřik modrou skalicí s vápnem, jenž se ale musí provádět třikrát do roka. Proti obaleči (tzv. červ, kyselák) doporučuje autor „chytati je na lepkavou plochu pomocí světla, zastříkovať směsí slabého výťažku tabákového s benátským mýdlem“ a zobonoska révová a lalokonosci se sbírají a ničí pálením.

V dalších číslech starého ročníku pokračují rady pro vinaře ve stejném duchu. Například proti oidiu (kaziplodu Tuckeriho) se doporučuje (č. 6) rozprášení síry, ve sklepě se dbá stále na dodržování teploty a přísnou čistotu. V tom samém čísle nalezneme popis do té doby nejznámějších hybridů Riparie s *Rupestris* z pera Ladislava Čecha. I dnes je aktuální otázka kvality dubových sudů. V č. 7 se dozvíme, že „hodnota dubového dřeva sudového jest podmíněna místem, kde dub roste, a rychlostí růstu. Dubové dřevo horské pomaleji roste než na rovině, následkem toho má úzké póry a obtížněji se zpracovává: na rovině má rychlejší vzrůst, větší póry, není tak trvanlivé a vypaří se víc vína. Nejlepší dřevo jest severoněmecké a ruské, pak francouzské a americké; duby chorvatsko-slavonské jsou méně cenné.“ V tomtéž čísle nalezneme článek s názvem Normální sortiment odrůd révy vinné pro Moravu a jeho patrné změny v nejbližších letech od Antonína Markanta. Ten

rozdělil Moravu na dvě skupiny. První dává vína těžká, rázu rýnského, a druhá lehčího rázu, dolnorakouského. První se nachází od Bohuslavic u Kyjova ke Zdánicím, přes Archlebov, Šardice, Mutěnice, Dolní Bojanovice k Mikulčicím a ohraničuje téměř celý kraj ‚pravých Slováků‘. Druhá pak od Žarošic ke Kloboukům, přes Krumvíř, Hovorany, Čejkovice, Bílovice, Žižkov, Hrušky, Rakvice, V. Pavlovice, Šankvice, Uherčice, dále okresy Židlochovsko, Kloboucko, Slavkovsko, Brněnsko, Ivančičsko, Moravskokrumlovsko a Znojensko, kam zahrnuje i neměcké vinorodé území. V první skupině doporučuje „Ryzlink rýnský (Lipka), Sylvánské zelené, Rulandské bílé a Tramín červený, v druhé pak Veltlínské zelené, Sylvánské zelené, Rulandské bílé a Chrupku bílou pro hroznový trh. Pro červená vína doporučuje Modrý Portugal a Frankovku (Modrý muškatel zvanou), naproti tomu Burgundské, Jakubské a Svatovavřinecké patrně odpadnou, protože prvé dvě neuspokojují úrodností a třetí někdy zmrzne. Zajímavé je, že tato odrůda (SV) dává dobré víno v Čechách, kolem Dolních Beřkovic dává mnoho dobrého vína. Elblink, Ortlibsk, Veltlínské červené, RV doporučuje s určitými výjimkami, Freištak, velká Běl a jiné odpadnou úplně“.

Základ k technologickým článkům a budoucím komerčním prezentacím bychom našli ve článku Nová všeobecná peronosporová a vůbec rostlinná stříkačka ‚Hydrolina‘ od A. Horňanského. (viz obr. 10)

V říjnovém čísle se již v obsahu odráží aktuální stav sklizně a s tím spojené problémy zpracování hroznů: „...bylo-li víno 1908 ‚jubilejní‘, jest letošní víno pravé ‚kometové‘. Komety se letos mnozí lidé báli, ale letošního vína kometového se střežne mnohý pití, zvláště kde vinohradnictví i sklepnictví méně pokročilým jest. Ročník 1910 bude nejhorším z posledních 10 roků... Bídny letošní rok nesmějí vinaři však považovati za takový, že s vinařením jsou u konce. Vinař tu musí při vinici počítati s víceletým průměrem úrody. Spočítá-li úrodu za více let, přijde k výsledku, že se mu

vinice vyplácí. Proto nesmí ponechatí vinici osudu, když mu letos (a i loni) nedala úrody dostatečné ku krytí nákladu a práce..." (1910, str. 152) O lisování a ošetřování vína se v tomto roce nepíše, toho bylo mnoho v dřívějších Vinařských obzorech, jen se upozorňuje na pilné dolévání vína, udržování teploty a občasné zasíření sklepa.

I v této době mohli vinaři využít státní podporu, a to formou možnosti odběru štěpované révy, kterou si vinaři mohli objednat u c. k. vinařského komisariátu v Hodoníně.

Z nových technologií se dočteme ve článku F. Ondruje Nový vinný lis. Jedná se o hydraulický lis pro všechny, který způsobuje větší a rovnoměrný tlak a vyrábí jej firma Frant. Eglé v Oppenheimu v Rýně. V posledním, 10. čísle se upozorňuje na přípravu vinice na nový rok a ve sklepě na první stáčku vína a udržování čistoty. Dále pak stejně jako v prvním čísle se vinařům doporučuje věnovat se studiu a přednáškám, a tím se kruh uzavřel.

Ročník 29/1935

Pravidelnou rubrikou je stále Pracovní kalendář pro měsíc..., který začíná kapitálkami: NEZAPOMEŇTE a NEZABUDNITE. Česká část obsahuje informace o práci na vinici i ve sklepě, slovenská pak jen o práci na vinici a informace jsou podobné jako v české verzi, některé se opakují, jiné jsou dokonce navíc, je tedy poučné číst obojí variantu.

V ročníku 29 můžeme porovnat vývoj cen révového materiálu (za tisíc kusů) stanovených Ministerstvem zemědělství, které vinaři dostávali na přiděl v období 1934/35 oproti roku 1910: americké révové řízky - 130 Kč oproti 7 K 60 h, americké révové sazenice zakořenělé - 200 Kč oproti 10 K, proti roku 1910 se ale dají zakoupit i domácí pravokořenné révové sazenice za 800-1500 Kč. (1910, str. 175, 1935, str. 5)

V roce 1935 se vinaři potýkali s mrazovou pohromou, kdy během dne 1. a 2. května klesla teplota místy až na -6 °C. Došlo

k pomrznutí rašících oček. V mnoha člancích se proto vinařům radí jak dále postupovat.

Podrobněji se tento ročník věnuje problematice českého vinařství v člancích: Vinařské podniky v zemi České (1935, str. 86), kde se jsou zpracována data z roku 1930. Plocha vinic byla 398 ha, z toho 50% v okrese Mělník, a pak „stojí za zmínku okres Litoměřice... Lze tvrdit, že kultura révy v Čechách zůstane vždy omezena jen na určité ohraničené oblasti a trati, v nichž může však dosáhnout značné dokonalosti... Z uvedeného přehledu lze soudit, že vinařská produkce v Čechách je významu pouze lokálního, a nemá proto ani tak vyhraněných důsledků sociálních jako v ostatních oblastech v ČSR.“ A v příspěvku Co se vhodné odrůdové skladby vinné révy v Čechách týká se zabývá autor podrobným rozbořem půd pro jednotlivé oblasti (mělnickou, roudnickou, žernoseckou a ostatní).

Prostor se stále věnuje pokusům a zkoumání vhodnosti půd - Výsledky pokusného hnojení révy vinné v roce 1933 (1935, str. 27) a Otázka půdy a jejího složení, kde se nabízí možnost odebrání vzorků a rozboru půd na vinicích. Výzkum se již zaměřuje spíš na specifické a konkrétní problémy než na základní problematiku jako v roce 1910 (štěpování révy, ochrana před nemocemi): například v Působení stříbra ve víně se projevuje tehdejší zájem o bakteriální účinky stříbra i jeho vlivy na chuť vína. (1935, str. 52 - 54) Další článek je Vliv barvy pozadí révového keře na zrání hroznů od plodného autora Tomáš Dohnal (1935, str. 213). Ten se věnuje nejen výzkumu, ale píše článek i o možnosti zvýšit odbyt moravského vína v příspěvku Bezalkoholní mošty.

Nadčasové jsou ale články zabývající se všeobecně filozofií a směřováním našeho vinařství: opět Tomáš Dohnal na str. 29-30 v příspěvku Dobrou jakostí a snížením výrobních nákladů k zajištění budoucnosti čs. vinařství zdůrazňuje lepší kvalitu danou vhodnou volbou odrůd, správným určením času sklizně (dnes například trend vysokoalkoholických vín nebo sladkých vín z důvodu zatřídění do

vyšší kategorie, ale vína jsou nevhodná na běžné pití), pečlivým ošetřováním ve sklepě. „Vinaři tedy mají za úkol nejen hrozny a víno vypěstovat, ale i prodati, což v dnešním konkurenčním boji není tak snadné.“ Nebo v článku Desidera Reiszmana Časové problémy vinařské, který zdůrazňuje propojení obchodu s vínem a produkcí vinařů, které ‚pokulhává‘. Zároveň prosazuje použití nekvalitních vín (ročník 1933) na výrobu dezertních produktů. Zajímavé je, že toto je stanovisko velkoobchodu s vínem a sama redakce upozorňuje, že brzy otiskne i stanoviska jiná, což se stalo hned v č. 5 na titulní straně v článku Karla Votruby Několik poznámek k článku D. Reissmanna ‚Časové problémy vinařské‘. Votruba vítá článek, který otevírá diskusi nad vztahem obchodníků a výrobců. Zároveň navrhuje vlastní opatření, která zaručí odbyt čs. vín.

Ročník 53/1960

Nejdůležitější otázkou je výsadba vinic a problematika s tím spojená, tj. zakládání školek, výběr vhodných kultivarů atd. Vysoké vedení ve vinicích se teprve začíná používat, ale již se objevuje „Vysoké vedení v roce 1958 - zhodnocení vedení“ (1960, str. 64). Výsledky zatím nelze dobře zhodnotit, protože je teprve málo vinic, ale obecně se vína v soutěžích hodnocených 100bodovým systémem umístila stejně jako z vedení na hlavu. K tématu se vyjadřuje nám již známý T. Dohnal v článku K výsadbám nových vinic (1960, str. 74-75). Kvůli rekonstrukci vinic se dělá množství přípravných prací. Tak příspěvek Výsledky průzkumu vinohradnických obcí velmi podrobně rozebírá českou oblast (str.103-106) stejně jako v roce 1935. Objevují se podrobné články o odrůdách (Neuburské, Cabernet Sauvignon - „patří k nejlepším červeným vínům Rumunska a Bulharska, Sovětského Svazu i bordóské oblasti ve Francii...“ /str. 51/, Semillon, Slankamenka červená - z podunajských oblastí).

Pod tento segment spadá velké množství článků především o organizaci práce. Objevuje se rubrika Na pomoc novým JZD, která v sobě ukrývá vinohradnický kalendář rozšířený o sekci Práce v kulturních místnostech a kanceláriích, což zahrnuje vinařskou agronomii a plánování práce. Ovšem ani zde v prvním lednovém měsíci nechybí důraz na vzdělávání vinaře jen s jinou rétorikou : „Vinič je kultura, ktorej úspešne pestovanie vyžaduje patričné odborné znalosti, ktoré si možu dol'plnit hlavne cez zimné mesiace. Preto ak na niektorých JRD nezačali, treba ihneď sa vzdelávať v družstevných školách práce.“ (1960, str. 1, srov. s úvodníkem 1910)

Vedle této rubriky najdeme ještě jednu specializovanou na malé provozy: Práce v pivnici malovinohradníka - kde jsou podrobné popisy, zahrnující množství i výběr dostupných látek a postupů na zpracování vína.

Na straně 17 se dočteme o rozložení vlastnictví vinic v roce 1959 v Brněnském kraji: „je ve společném užívání JZD 1 416 ha vinic (32,8 %), v záhumenkách, popřípadě ještě u jednotlivě hospodařících vinařů 1 856 ha (42,7 %), u státních statků 930 ha (21,4 %) a u ostatních socialistických sektorů 139ha (3,1 %) vinic.“ Stále platí, že je to časopis i pro malé vinaře - „Moje zkušenosti s pestováním podpníkového viniča v záhradě“ (1960, str. 13).

Nově se klade důraz na ekonomiku celého vinařství např.: Drotenky z ekonomického hlediska s tabulkou přímých nákladů na jednotlivé typy drátěnek, nebo přímo Nová mzdová úprava dělnických mezd ve vinařství na státních statcích, z níž cituji: „Hlavní zásadou nové mzdové soustavy je, že jsou používány nové normy technicky zdůvodněné, vypočítané podle vyšší tarifní křivky, u kterých se bude plnění bude pohybovat v průměru okolo 105 % za 8 hodin, nebo normy technicky nezdůvodněné, vypočítané podle nižší technické tarifní křivky...“ (1960, str. 33) A na kolik se cenily jednotlivé úkony za jednotku? Řez tramínu 18,80, Frankovky 15,05,

Neuburského 9,40; I. vyvazování tramínu 5,28, Frankovky 7,30, Neuburského 7,30; II. vyvazování tramínu 5,28, Frankovky 9,12, Neuburského 9,12, I. okopávka 4,74, II. okopávka 5,92 atd.

Plánovanie a organizácia sberu v č. 10 obsahuje dokonce vzorce na počítání potřeby zaměstnanců: „Dennú spotřebu oberáčov a nosičov hrozna si môžeme vypočítať dvoma spôsobmi:

a) pomocou normy šasu na zber jedného metráka hrozna vypočítáme potrebu podľa vzorca

Q.Nč.100

$$p = t.Pn$$

b) pomocou normy množstva za jednotku času podľa vzorca

Q.100

$$p = Nm.t.Pn$$

Vysvetlivky skratiek: p = denná spotreba pracovníkov; Q = plánovaný denný sber hrozna v q; Nč = norma času na zber 1 q hrozna v hodinách; Nm = norma množstva hrozna za 1 hodinu zberu v q; t = dĺžka pracovného času za deň v hodinách; Pn = predpokladané priemerne percentuálne plnenie noriem.“ (1960, str. 147) A dále pomáhá s plánem dopravy hrozna a plánem materiálně-technického zabezpečení.

V roce 1960 byly vyhláškou Ministerstva zemědělství stanoveny tyto státní maloobchodní ceny révového materiálu za 1 000 ks: řízky plodných odrůd - 370,-, sazenice štěpované 3 850,-, sazenice pravokořenné - 2 580,- Kč (1960, str. 35-36, srovnej 1910 a 1935).

Poprvé se objevuje problém ochrany vinic před ptáky: Špaček a kos jako škodná ve vinici, protože (1960, str. 48) ztráty v roce 1959 byly ohromné a „...zastašující prostředky selhávaly, protože ptactvo si už na ně zvyklo a prostě na ně nereagovalo. Je známo, že

jediným prostředkem k zastrašení ptactva je skřek raněného či zmírajícího ptáka... ale bylo by záhodno, kdyby i ornitologové řekli své slovo a poradili, co a jak zařídit, aby ptactvo se nestávalo škodnou, jmenovitě zákonem chránění špačci a kosi." A dále v článku Škoda a užitek špačků a kosů, kdy výsledkem celé diskuze bylo uzákonění ochrany těchto ptáků, kteří jsou v pravém slova smyslu pohromou vinic (1960, str. 144). Součástí článku je i návod na plašidla kosů a špačků, ačkoliv se píše, že tyto stejně nefungují, protože aby „při své velké špaččí inteligenci poznali, že se to s jejich plašením myslí doopravdy,“ musí se použít brokovnice. Posledním příspěvkem k tomuto tématu je Magnetofon ve službách vinařství a ovocnářství, který navazuje na předchozí články a připomíná švýcarský výzkum s nahranými výkřiky strachu a úzkosti špačků. „Nahrání bylo uskutečněno podle americké metody, a to tak, že se špaček drží pevně za jednu nohu a nechá se křičet do mikrofonu, nebo se celý pevně uchopí do ruky a obrátí se hlavou šikmo k zemi na bok. Tím se zabrání nepříjemnému mlácení křídel a získá se silný čistý křik strachu a úzkosti.“ (1960, str. 192) Pokus byl úspěšně použit v Tunisku i ve Švýcarsku. Je to zároveň poslední článek tohoto ročníku.

Neustává boj proti peronospoře a oidiu (Bojujeme proti peronospoře a oidiu správně? /1960, str. 85-86/) a dalším škůdcům (Možnost použití organofosfátů proti obalečům /1960, str. 86-87/). Zde se hovoří o tom, že používání DDT (od roku 1946) pozbývá účinnost proti obalečům a také u ostatního hmyzu: „...Další nevýhodou DDT je, že ničí přirozené nepřátele roztočů, avšak na roztoče účinný není. Tím umožňuje jejich nerušený rychlý rozvoj... V poslední době nabývá stále většího rozmachu používání organických fosfátových insekticidů. Tyto jsou vůči hmyzu velmi účinné, jsou však většinou též velmi nebezpečné pro teplokrevné živočichy, a tedy i pro člověka. Původně byly určeny jako bojové látky; počátek

jejich vývoje spadá do druhé světové války.“ Prosazuje používat organofosfáty, které jsou nejedovaté.

Mnoho článků se zabývá šlechtěním odrůd a již je patrná mezinárodní spolupráce s Maďarskem a Ruskem (např.: Sylvánské zelené a selekce /1960, str. 134-135/)

Možnosti technologické prošly sice dalším vývojem (Používání iontoměřičů ve vinařství), ale i přesto se probírají tradiční technologie (Výroba červeného šumivého vína /1960, str. 154 až 155/ a desertního vína /1960, str. 161/) a začínají se objevovat články podporující mechanizaci práce (K soustavě zemědělských strojů pro vinohrady).

Ročník 78/ 1985

Ročník 1985 obsahuje opět stálé rubriky Měsíc ve vinicích z pohledu agronoma a Práce ve vinném sklepě v měsíci... . Další pravidelnou rubrikou je Věda a výzkum v praxi. Články jsou velmi odborné díky spolupráci s vinařskými výzkumnými a šlechtitelskými stanicemi a týkají se široké problematiky od šlechtění révy a nových kultivarů po udržování a zakládání vinic, vinohradnických prací, hnojiv, technologií a rozborů již hotového vína.

Četné jsou články o zavádění nového vedení révy vhodného pro mechanizaci práce vedoucí ke zvýšení výnosu spíše než kvality. Mechanizaci je také věnován velký prostor (Z vývoja a výroby mechanizačných prostriedkov, Chemizácia vinohradnickej výroby a ochrana životného prostredia, Účelnosť kontejnerovej dopravy ve vinařské výrobě, Letecká chemická ochrana viniča pomocou vrťulníkov, Výpočetná technika v řízení výživy a chemické ochrany révy vinné).

Nově se objevuje téma organizace práce a její efektivnost poplatné své době, např.: Možnosti uplatnenia brigádnej formy organizácie práce a odmeňovania v našom vinohradníctve ze Slovenska i česky hned v druhém čísle na str. 37 : „...hlavní úkoly -

zkvalitnění organizace a řízení práce - byly splněny“ ... o odměňování: ...bylo dosaženo důslednějšího přístupu při přebírání práce, a tedy i odstupňování prémie - například od 45 do 600 Kč měsíčně, což jasně hovoří o diferencovaném přístupu k odměňování. Jistě mnozí namítnou, že to není nic nového, vždyť to jsou zásady, které si ještě velmi dobře pamatujeme z doby zakládání JZD, kdy tvrdě platilo: „Když si na to nevyděláš, tak nemáš!“ To tvrdíme i dále a nyní také dokazujeme, že ten, kdo pracuje dobře a jakostně, má více, a ten, kdo má slabší výkon a je jinak stále do práce tlačěn, má méně...” a dále o pracovních výtazích, ty se „...v kolektivu zlepšily, došlo i k utužení pracovní kázně a celkové disciplíny. Tím však nechceme říct, že je vše v pořádku a bez problémů. Stále je o čem a koho přesvědčovat, agitovat a kontrolovat. Na tomto úseku prostě politická práce nekončí nikdy...”

K historickému tématu révokaze se objevuje článek 150 let stará réva, kde se autor vyjadřuje i k přístupu k vinné révě z pohledu malovinaře. Mluví o kultivaru Veltlínského červeného raného, který přežil celých 150 let bez úhony a dodnes plodí hrozny. „Tento zdravý osamělý kultivar se nám přímo nabízí na další množení pro pěstování ...Mám v úmyslu letos z řízků vypěstovat nové kořenáčky. ...Při pohledu na zdravý stoletý kmen a jeho stanoviště vyskočí v mysli všetečná otázka. Od roku 1862 po dnešní dobu, tj. 123 let, nebyla půda ani kypřena, ani hnojena, jen koruna se ošetřovala a přesto je tento kmen zdravý a stále plodný. Srovnáme-li dnešní mnohonásobné různé kultivace půdy, vysoké dávky hnojiv a keře révy vinné postupně hynou už od samé výsadby a úplně zanikají po 25 letech, hledejme příčiny... Mé 50leté zkušenosti jsou: mělce kypřit, používat zeleného hnojení v meziřadí a mulčování v pásech 60-70 cm širokých v řadách keřů zelenou hmotou z meziřadí. Tím prodloužíme životnost vinice.“ (1985, str. 126)

V jediném článku Charakteristika současného stavu českého vinařství a předpoklady jeho dalšího rozvoje od Vítězslava Hubáčka z Výzkumné vinařské stanice Karlštejn, se dozvídáme také o situaci v Čechách. V roce 1985 zde bylo 600 ha vinic (v roce 1748 to bylo 3 381 ha, 1990 - 850 ha, 1945 - 286 ha a v roce 1960 dokonce jen 163 ha).

Tento ročník řeší velmi závažný problém pomrznutí vinic, kdy teploty klesly až na -30 °C. Zmrznutí keřů bylo v rovinách až 100%, na svazích 50-60%, a vliv na to měl nejen vysoký rozptyl teplot, ale i loňská úroda, vyzrálost loňského dřeva, množství dusíkatých hnojiv a výběr kultivaru. Další články se věnují tomu jak zachránit alespoň část úrody: tj. jak provést řez a jak dále révu ošetřovat. V souvislosti s tím se hovoří o další rekonstrukci vinic, s důrazem na lepší výběr poloh i odrůd.

Ročník 98/2005

V ročníku 98 je rozptyl vinohradnických a technologických témat mnohem širší (Očkujeme révu vinnou, Začínáme s péčí o nové výsadby - toto téma se částečně také objevuje v roč. 4 v návaznosti na vysazování nových amerických položek; nově registrované odrůdy, aktivné suché vinné kvasinky versus spontánní fermentácia), není potřeba aktuálně reagovat na konkrétní stav sklizně a období, protože Vinařský obzor není jediným zdrojem informací. Proto zařazuje články, které nemají (relativně) s pracemi v daném vegetativním období nic společného. V takovém duchu se nese téměř každý měsíc. Každé číslo má nějaké hlavní téma, které je vyzdvihnuto na obálce (č. 4 - viniční traktory, č. 6 - Setnout sekt, č. 10 - Technologie výroby červených vín atd.).

Ale jakoby ročník 98 vyslyšel volání svých předchůdců z roku 1910 o účasti na výstavách a zařazuje v čísle 4 reportáže z vinařských soutěží (Prowein, Vinalies Internationales). Dalším styčným bodem s rokem 1910 je zájem o dubové sudy (Čo najviac

ovplyvňuje chuť bieleho barikového vína, Prestup vzdušného kyslíka cez barikové drevo suda do červeného vína, Z histórie barikov vo svetě).

V čísle 5 ročníku 98 najdeme článok opäť zaměřený na ochranu před nemocemi Jak zajistit efektivní ochranu proti padlí révy. Rady zde použité jsou ovšem jako z jiného světa: „Za optimální variantu pro vysoce ohrožené porosty v období po odkvětu lze považovat dvě ošetření přípravkem Falcon 460 EC nebo IQ-Crystal... Pozdější použití těchto strobilurinů (kresoxim--methyl, trifloxystrobin) zajistí ochranu letorostů a listů do konce vegetace, čímž eliminuje případnou tvorbu kleistotecií a plně využije jejich dobrou vedlejší účinnost proti hnílobám...“ Tento úryvek asi nejlépe vystihuje posun odbornosti nejen přispěvovatelů ale i samotných vinařů.

Ve vinohradnictví je vidět posun od chemie a mechanizace. I když samozřejmě ochrana vinic za pomoci chemických prostředků a mechanizace práce je přítomná (Jak zdokonalit chemickou ochranu, Mechanizace ochrany révy vinné III, Zásady použití strojů v ochraně révy). Ale stále více se klade důraz na ekologii (Matení obalečů feromony - nová metoda ochrany vinic, Měďnaté fungicidy a jejich použití v integrovaném systému pěstování, Biologické vinohradnictví v Lucembursku) Stále aktuální je i téma amerických podnoží v článku ing. Pavlouška v č. 4 Výsledky hodnocení podnožových odrůd k révokazu.

Technologické články jsou zaměřené na podrobné popisy jednotlivých částí kvasného procesu nebo na jeho účastníky a na moderní technologie, které nakupují i střední a malí vinaři (Geneticky modifikované organismy, kvasinky a genetika, Kyseliny ve víně a jejich úprava, Vzájomné posobenie malolaktických baktérií a vinných kvasinek počas malolaktickej fermentácie, Regulační systém pro řízené kvašení a fermentaci vína atd.). Nechybí ani zmínka o nové cestě uzavírání vín - plastových zátkách (2005, str. 312). Nově jsou zařazeny rozhovory o výrobě vína s vinařem (Bez

lásky nelze nikdy vyrobit dobrá vína, říká sklep mistr školního sklepa Pavel Buriánek).

A opět se objevují podobné myšlenky jako v roce 1910 a 1935 o důsledném výběru kultivarů a rekonstrukci vinic. Zaznívají například z úst profesora Krause (Charakter a přednosti moravských vín) i ve všech článcích dotýkajících se problému terroiru a vhodnosti odrůd do našeho prostředí nebo profilace našeho vinařství ke světovému trhu (Terroir Morava - sdružující aspekty podoblastí jako základ jejich jedinečnosti).

Shrnutí - vinohradnictví a technologie

Mým úkolem není hodnotit vývoj postupů a inovací, který je samozřejmý. Zajímalo mě spíše, je-li možné najít společná nebo opakující se témata v různých souvislostech, a to se i zdařilo. Tímto tématem je obnova vinic se zaměřením na kvalitní výběr kultivarů. V prvním období tato proměna souvisí s výskytem révokaze, v druhém období s nástupem mechanizace a ve třetím období je to obnova již starých vinic s důrazem na jedinečnost vína a jeho kvalitu. Výroba kvalitního vína jako konečného produktu je druhou stěžejní linkou, která byla přítomná až do konce druhé světové války, po níž se důraz přesunul na kvantitu výrobků. Po roce 1989 nastupuje naše vinařství znovu náročnou cestu za kvalitou vín a jejich uplatnění je mnohem hůř dosažitelné než dříve.

Co se podružnějších témat týče, přijde mi zajímavé, že ačkoliv se odbornost článků v roce 1960 a 1985 zvyšovala, chybí zde články o použití barikových sudů, různých typů korkových uzávěrů a různých přístupech k vinohradnictví.

5. 3 - Spolkové informace

Ročník 4/1910

Spolkové informace zde zabírají poměrně velký prostor. Nalezneme je ve dvou podobách, buď jako prohlášení na titulní straně (pozvánka na výstavu, schůzi, apel na aktivitu vinaře atd.) nebo v jednotlivých pojednáních a zápisech ze zasedání obou vinařských spolků. Součástí jsou i informace z projednávání vinařských otázek v zemských komisích, a to jak na Moravě, tak i ve Vídni. Další část tvoří hodnocení ročníků a sklizně, na kterých se podílejí jednotlivé spolky.

Spolkové zprávy v tomto roce ale ještě stále tvoří všehochoť drobných zpráv. Objevují se zde také rady v oboru daní ing. Josefa Stehlíka, bilančního znalce z Prahy, Václavského náměstí, který zastupuje nejen vinaře v oblasti exekucí a daňových problémů proti svévoli státu, upozorňuje např. na častou nezákonnost v procesu při berní exekuci (1910, str. 16).

Ročník 29/1935

Prostor Spolkových informací je věnován především vyjádřením a zápisům jednotlivých vinařských družstev - besídek a jejich akcí, kterých bylo k roku 1934 v obcích na Moravě na 77 (1935, str. 136). Seznam vesnic je dlouhý a je neuvěřitelné, kolik maličkých vícek mělo svou besídku, tak např: Vémyslice, Veletiny, Brumovice, Mohelno, Hluk, Bukovany a Ostrovánky a spousta dalších.

Nejdůležitější spolkovou akcí byl ale určitě 1. kongres čs. vinařství, na který se upozorňuje již od 1. čísla: „Správní výbor Ústředního svazu čs.vinařů rozhodl jednomyslně, aby během měsíce srpna 1935 byl svolán I. kongres čs. vinařství, a to do Bratislavy. Kongres bude uspořádán za součinnosti Ministerstva zemědělství a veřejných orgánů vinařské služby zvelebovací. Účelem kongresu jest nejen seznámení nejširších vinařských kruhů s nejnovějšími

poznatky a zkušenostmi ve všech odvětvích vinařských, ale i dokumentování toho, že nynější rozvoj vinařství není náhodný, nýbrž že je řízen rukou našich vinařských odborníků za spolupráce vinařských organizací. Na kongresu může předložit každý vinař referát nebo zprávu, v níž pojedná o kterékoliv vinařské otázce, uvede nové zkušenosti a poznatky v pěstování révy nebo sklepním hospodářství, nebo pojedná o nových technických zdokonaleních... Součástí bude i prémiování čs. vín. Upozorňujeme naše vinaře na tyto příležitosti a doporučujeme, aby si již nyní rezervovali pro ně svá nejlepší vína.“ (1935, str. 1) K této akci se vyjadřují mnozí účastníci i přednášející, a to od čísla 8, které je speciálně věnováno tomuto kongresu a také slovenskému vinařství. A dále od čísla 10 se objevují reakce a komentáře na proběhlou akci a konkurz vín, na kterém bylo odměněno 35 % vín z celkového počtu 419 vzorků. Hlavním závěrem z kongresu je v jedné větě: „Vinařstvo naše hornokrajné může sa stať rentabilným len vtedy, keď bude rozumne usmerněné na vinici, v pivnici i trhu... Prvým správným krokom k tomu je, organizovať sa.“ (1935, str. 225, Jan Huňák) V resoluci z tohoto kongresu se mluví dále o nutnosti změn v oblastech vinohradnictví (vhodnost tratí a odrůd), zákonodárství (nový zákon o víně), sklepního hospodářství (ochrana typových vín - dnes problematika VOC), vinařské organizace, kontroly jakosti a boje proti škůdcům.

Objevuje se zde dokonce inzerát na členství v družstvu - „Každý vinař patří do svépomocné vinařské instituce. Přihlaste se za členy Vinařského družstva v Bzenci - 5 % zúročení podílů, členské výhody“ (viz obr. 11).

Ročník 53/1960

Spolkové informace vzhledem ke zrušení spolkové činnosti i organizací zde ztrácejí smysl. Jen v článku Počátky vinařství ve Strážnici (1960, str. 151-2) se dočteme o transformaci Ovocnářského

družstva založeného roku 1937 na Vinařské závody a jejich rozvoj po roce 1952. Do této kategorie bych tedy zařadila články o záhumenkářích Kontraktace dodávek a výkup hroznů ze záhumenek. Z velmi zvláštního úhlu pohledu bychom sem mohli zařadit informace z květnového čísla, které je téměř celé věnováno oslavám osvobození a SSSR, vedle úplně nevinařských článků zabírá většinu plochy reportáž ze zájezdu do SSSR, vinařství v kavkazských republikách atp.

Ročník 78/1985

Rubrika Spolkové informace zcela chybí. Našla jsem jen jeden článek o organizaci malých vinařů Zahrádkáři pro pěstování stolních kultivarů révy vinné, ve kterém se hovoří o úkolech a cílech malovinařů pro příští pětiletku. V závěru se apeluje na Vinohrad a „jeví se jako velmi potřebné a záslužné, aby náš časopis věnoval více prostoru i malovýrobním (zahrádkářským) otázkám vinohradnickým, čímž by získával další odběratele.“ (1985, str. 46-47)

Jsou zde ale zmínky o činnosti zahrádkářů skrze pozvánky na přehlídky vín: Jubilejní přehlídka v Bojanovicích, Jubilejní výstava vín ve V. Pavlovicích, Oblastní výstava vín v Podluží - předpokládá se 1 500 vzorků. „Vína ohodnocená více než 18,5 body budou odměněna medailí a diplomem. Vína hodnocená do 18,5 obdrží rovněž diplom... Výstava vín se pořádá na počest 40. výročí osvobození naší vlasti slavnou Sovětskou armádou a pod záštitou rady MNV Kostice, JZD československo-korejského přátelství se sídlem v Lanžhotě, OV ČZS Břeclav a jižní Moravy - společného zemědělského podniku pro ovoce, zeleninu a víno.“ (1985, str. 71) Vína záhorských zahrádkářů na výstavách v roce 1984, reportáž začíná slovy: „Záhorské vína sú známe širokej verejnosti najma z vtipov, ktoré súvisia s kedysi pestovanými samorodákmi...“ (1985,

str. 210-211). Vína tu pěstuje 15 zahrádkářů, kteří se snaží jít proti lidové tvořivosti.

Ročník 98/2005

Zde je vidět obrovský posun. Spolkovým informacím je v každém čísle věnována nejméně dvoustrana. Dočteme se pravidelně o činnosti Svazu vinařů, Moravínu a také Cechu českých vinařů. Na aktuální téma se v každém čísle vyjadřuje člen Svazu vinařů, jedná se o takový druhý editorial (v č. 9 to bylo k Czechteku), nalezneme zde i komentáře z Ministerstva zemědělství, ale i názory SZPI (Státní zemědělská a potravinářská inspekce) a ÚKZUS (Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský). I z toho je vidět, že zde již funguje, alespoň v určitém směru, to, co by měl profesní orgán pro své členy dělat. Patří sem také zprávy z jednání Evropské komise. Jedná se o informace z jednání pracovní skupiny Víno, ve které se připravují evropská nařízení pro všechny členské státy. Zde se diskutují palčivé problémy vinařství v každé zemi, především nadbytek produkce a její likvidace a dotace. Pro vinaře jsou stěžejní zprávy z Vinařského fondu, který oznamuje termíny pro uzavírání výběrových řízení na granty a informuje o své činnosti na podporu českého a moravského vinařství. Je zde i nepravidelná rubrika Zprávy z OIV.

Shrnutí - Spolkové informace

Spolkové informace podle mého tvoří základ celého časopisu, protože k jeho vývoji je nutná interakce mezi jeho tvůrci a čtenáři. Zároveň je to prostředek jak se seznámit s problematikou legislativní a právní.

Proměna společenského zřízení, která vedla k přerušování oficiálních spolků, se tedy nutně musela projevit i zmenšením plochy spolkových informací v roce 1960 a 1985. I přesto je ale vidět, že se tradice malých vinařů a jejich sdružování udržela, i když jen pod

hlavičkou Zahrádkářského svazu. Organizace malých košťů byla výsledkem snahy sdružovat se i v této době. Nutno vzpomenout i aktivitu Moravínu, který se snažil udržet spojení s rychlým vývojem západního vinařství (zájezdy a přednášky). Na ročníku 98 je tedy vidět, jak velký vývoj naše vinohradnictví v tomto směru udělalo. Je zde prostor pro tři vinařské svazy i pro různá sdružení vinařů, vinotékařů, sommelierů, milovníků vína a přátel kulatých stolů, tento výčet dokládá, že kořeny vinařské tradice u nás, která je závislá na lidech a ne na velkých organizacích, nezanikly.

5. 4 - Vinařská legislativa

Ročník 4/1910

Vinařský obzor plnil v roce 1910 velmi důležitou roli na poli informací z legislativy. Již v č. 1 informuje Horňanský o nově zamýšlené dani z vína: „...do té miserie vinařské koncem roku minulého přibyla ještě nová, z těch míst neočekávaná smutná pro vinaře zvěst: Rakouský c. k. ministr financí ryt. Biliňski podal na říšské radě ve Vídni v říjnu mezi jinými návrh na všeobecné státní zdanění vína - daň pro všechny země rakouské - a měla by vynésti 6 mil. korun...“.

Oznámení o nově zamýšlené dani z vína, podané rakouským ministrem financí Biliňski - návrh na všeobecné zdanění vína - z 1 hl v obnose 4 K + k tomu se přidala i Morava - zemská moravská dan - 70% přírážka ke stávající státní dani (5,95 K z hl) v obnose 4 K 16 h na 1 hl - další zprávy příště. Reakce vinařů byla stejná jako dnešní reakce na některé návrhy vinařské komise EU. Konaly se protestní schůze v Dol. Rakousích, Štýrsku i na Moravě a argumentovalo se podobně jako i dnes: „Proč by naši vinaři nesnesli tuto daň: vinice beztak málo rodí, náklady na obdělávání a hnojení se zvyšují, jednak vyšší mzdou dělnictva, jednak dříve nebývalým

výdajem peněžním na stříkačky a modrou skalici apod.; dále šíření révokazu - nutné vysazování štěpovaných rostlin, dále odbyt slabý i při nízkých cenách, daň by snížila spotřebu vína, nikdo by vinic nepěstoval a mnoho našich kolářů by leželo ladem...“

Kvůli nutnosti informovat vinaře zavádí tedy Horňanský novou rubriku - úřední vyhlášky týkající se vinařství - a ihned informuje o podání přihlášek k odebírání amerických rév ze zásob státu a země na dobu 1909/1910 a k podání přihlášek k odebírání sirouhlíku za subvenční cenu c. k. ministerstva orby.

V č. 5 například nalezneme dlouhý článek na téma Zákon na ochranu přírodního vína v zemích uherských a chorvatských ze dne 14. 12. 1908, kterým se upravuje dovoz italských vín do Rakouska a prosazuje se vysoká daň na dovozová vína. Zákon byl nutný kvůli kontrole jakosti vína a ochraně vnitřního trhu a stanovuje: zákaz přídavku lihu, odbarvení vín sířením, dovoluje přísadu cukru, nejvýše však 4 kg na 1 hl, kontroluje výrobu patoku, výrobu ovocných vín, dovoluje dovoz dezertních vín jako malaga, madeira atd. jen pokud jsou vína vyrobená v jejich domovině a z tamějších hroznů, zavádí určení původu místního vína, výrobce původ odrůdy, dovoluje scelovat vína a prodávat pod názvem místa, kterému charakteristikou a chutí nejlépe odpovídá apod. Takové problémy jsou více než aktuální obzvláště v souvislosti se zaváděním VOC v Čechách a (viz Terroir nebo VOC, Terroir Morava) a v otázkách zahraničního obchodu s vínem ČR (Trh s vínem v rozšířené EU).

Ročník 29/1935

V roce 1935 se pravidelně objevuje rubrika Vinařské zákony, cla a tarify. Nejedná se jen o změny v ČSR, ale součástí jsou různé krátké zprávy o vinařských zákonech a nařízeních v Evropě i Americe. Objevují se zde například i zprávy ze soudnictví. Zároveň se zde objevují celá znění vládních nařízeních, např: „...o úředním cejchování výčepních nádob“. Spadá sem i zahraniční obchod

s českým vínem a poptávka po něm v USA, kdy Frank Kaufman zaslal na ÚSČV dopis, ve kterém se píše: „Zajímáme se o všechny výrobky, ale hlavně o ‚Čerta‘ (likér - pozn. aut.), slivovici, žitnou, jeřabinku, mimo to griotte a jemnější, tzv. dámské likéry přicházejí v úvahu. Rovněž česká a slovenská vína.“ (1935, str. 57)

Aktivita a funkčnost ÚSVČ a druhé instituce Ústředního svazu velkoobchodníků s vínem se projevila např. při projednávání novelizace zákona o dani z vína, kdy se tyto dvě instituce odvolaly a zastavily schválení zákona, který byl pro „vinařskou produkci nepřijatelný, neboť by znamenal naprostou zkázu jakostního vinařství a musil by míti za následek úplnou přestavbu čs. vinařství, při čemž však další nepříznivý následek by byl ten, že výnos daně a konsum vína by poklesl, takže státní pokladna by nedostala na dani ani tolik, jako dosud.“ (1935, str. 65) Dále se objevuje zpráva o Nařízení o cukření moštu na Moravě, Nařízení o výrobě vína z matolin na Moravě, kterými se provádí zákon z roku 1907.

Důležitá je i mezinárodní legislativa. Dne 5. července byla uzavřena mezinárodní konvence pro unifikaci analytických metod vinařských v mezinárodním obchodu s vínem. K dohodě přistoupily Bulharsko, Maroko, Chile, Španělsko, Francie, Maďarsko, Itálie, Polsko, Rumunsko, Švýcarsko, Československo a Tunis. Konvence se zabývá zběžnou a podrobnou analýzou vín a státy se zavazují k jejímu dodržování uzákoněním v nařízeních každého státu, její změnu musí odsouhlasit Mezinárodní úřad vinařský (předchůdce OIV - změna v roce 1958, 1935, str. 173-174). Konvence obsahuje metodiku pro zběžný rozbor (subjektivní /senzorická/ zkouška, alkohol, extrakt, sulfáty, popel, kyseliny, atd., 1935, str. 197-198) a analytické metody podrobné (látky redukující, stanovení polarimetrické, sacharózy, kys. vinné, alkalita popelu, fosforu, síranů atd., 1935, str. 214).

Ročník 53/1960

Informace z tohoto sektoru se zužují na článek Bankovní úvěr na výsadby vinic JZD, který pojednává o možnostech získat úvěry pro družstva na obnovu a rozšíření dlouhodobých porostů (tj. nejen vinice, ale i sady, chmelnice atd.) i s podmínkami získání (1960, str. 46).

V rubrice Dotazy a odpovědi se jednou rozebírá otázka zemědělské daně, která byla vyměřena neoprávněně (1960, str. 144).

Z mezinárodního hlediska se objevuje zmínka o znovuoobnovení členství Československa v Mezinárodním úřadu pro vinohrady a víno (OIVV), které se uskutečnilo ve dnech 28. srpna až 3. září v Budapešti, kde probíhala mezinárodní soutěž vín spolu se zasedáním OIVV. Úspěšně se také zúčastnilo soutěže, kde ze 49 vín získalo 11 zlatou, 23 stříbrnou, 11 bronzovou medaili a 2 čestné diplomy. Celkově zde bylo 850 vín a z nich: „230 vín (27 %) získalo zlaté, 448 vín (52 %) stříborné, 111 vín (13 %) bronzové medaile, 19 vín čestné diplomy (2,2 %) a 42 vzoriek (5,8 %) bolo zo súťaže vylúčených...“ To znamená že 2 z našich vín byla vyřazena. Hodnotilo se 20bodovým systémem (zlaté - víc než 18,5 b., stříbrné 17,01 - 18,5 b. bronzové od 15,01 - 17b).

Ročník 78/1985

Legislativní problémy se neobjevují, jediným článkem je Zkušenosti s pojištěním úrody révy vinné z pera ing. Františka Horčíčka z České státní pojišťovny Praha, který hovoří o novém zákonném pojištění úrody z roku 1980 a jeho nedostatcích a informuje o připravovaném návrhu, který by měl ještě zlepšit pojistnou ochranu zemědělcům.

Ročník 98/2005

V ročníku 98 se legislativě věnuje velký prostor nejen ve spolkových zprávách, ale i v daňové poradně a rubrice Česká republika a EU. Problémy, které se řešily již v roce 1910, jsou více

než aktuální obzvláště v souvislosti se zaváděním VOC (víno originální certifikace) v České republice (viz články Terroir nebo VOC, Terroir Morava) a v otázkách zahraničního obchodu s vínem ČR (Trh s vínem v rozšířené EU).

Shrnutí - Vinařská legislativa

Vinařský obzor měl ve svém počátku velký úkol seznámit vinaře vlastně úplně se vším. Vztahy v Rakousko-uherské monarchii měly za následek složitý legislativní i zákonodárský systém. Vinařský obzor tedy informoval nejen o zákonech platných pro Moravu a Čechy, ale také pro Slezsko, Halič, Dolní Rakousy, Uhry, Chorvatsko, Dalmacii, Přímoří, Tyrolsko a Krajinu (vína z Vipavy). Navíc první zákon pro moravské země vyšel teprve v roce 1907 a jeho výklad a provádění trvaly samozřejmě mnohem déle. Rok 1935 měl situaci poněkud jednodušší v tom, že se soustředil jen na Čechy, Moravu, Slovensko a Podkarpatskou Rus. V obou ročnících ale vidíme propojení mezi poslanci a vinaři a aktivitu svazu při prosazování vinařům příznivých podmínek. V roce 1935 se navíc rozšiřuje tato rubrika i o cla, tarify a daně. Rok 1960 a 1985 přináší útlum i ve vinařské legislativě. Naopak v roce 2005 se rozšiřuje legislativní platforma i na oblast Evropské unie. Zákonů je mnoho a s nimi spojené procesní problémy se také řeší na stránkách Vinařského obzoru. Vidět je i aktivita státních kontrolních institucí, které vinaře informují o nových nařízeních.

5. 5 - Vinařství za hranicemi

Ročník 4/1910

Tato oblast je ve 4. ročníku zastoupena velkým množstvím drobných zpráv, kde se dozvídáme většinou údaje o klimatických podmínkách a sklizních, ale také o výstavách v zahraničí a vinařských kongresech (VIII. rakouský vinařský sjezd, Mezinárodní kongres o obchodě s vínem v Bruselu), ale větší prostor získala jen v článku Ladislava Čecha Studijní cesta vinařskými krajinami Německa a Francie. Popis celé cesty začal již v předchozím ročníku a jednalo se jen o dokončení zprávy o zdejších šlechtění révy, o školkách a vinicích epernayských.

Ročník 29/1935

Stejně jako v roce 1910 se zahraničním zprávám věnuje prostor v drobných příspěvcích. Zajímavá a aktuální je zpráva o sporu mezi Maďarskem a Francií o používání označení Tokay alsaskými vinaři. Maďarská vláda zakročila proti tomuto zneužívání prostřednictvím Mezinárodního úřadu vinařského v Paříži (1935, str. 20). Tento spor vyústil až v roce 2007. Teprve od letošního roku se totiž nesmí na alsaských vinětech používat označení Tokay Pinot Gris, ale jen Pinot Gris.

Výrazně je zastoupena problematika odbytu vína. Tak ve Španělsku se například zavedlo pravidlo, že „všechny restauranty a jídelny jsou povinny podávat zdarma ke každému jídlu, které stojí méně než 10 peset (asi 35 Kč), čtvrt litru obyčejného červeného nebo bílého vína, nebo vydati se v nebezpečí, že budou platiti pokutu. Toto nařízení platí také pro restaurační vozy na železnicích a bylo vydáno proto, aby se pomohlo španělským vinařům. Veřejnost byla upozorněna, že má právo žádati tuto dávku vína, a zvláštní inspektoři byli pověřeni, aby bděli nad správným vykonáváním tohoto ustanovení.“ (1935, str. 101)

Dále se zde objevují informační články o světové rozloze vinic a produkci vína v roce 1930 (viz obr. 12), různé pozvánky např. na italský veletrh typických vín v Sieně, Itálii spolu s odborným kongresem (1935, str. 165) nebo na IV. mezinárodní kongres vinařský v Lausanne, kde se řešily dva palčivé problémy světové produkce: nadprodukce a snížený konzum a dva hlavní prostředky pro jejich vyléčení. Politika jakosti a hledání nového odbytiště (již zde se hovoří o trhu v Asii!) (1935, str. 195). Důležité jsou také zahraniční vinařské speciality - např. výroba sherry.

Ročník 53/1960

Zde jsou informace podobné, jen orientace se přesunula na východní vinařské země: "Vinařství v Turkmenské, Kazašské a Kirgizské SSR" (1960, str. 12), Vinohradnictví v Albánsku (1960, str.42-43), Slovinské vinohradnictví (1960, str. 155), Etiopie a vinařství. Ale zůstávají zprávy z veletrhů (Co přinesl vinařům Lipský veletrh - článek na pokračování o expozici vinařských velmocí hl. Francie, Itálie, Porýní a dále informace o výrobě portských vín, strojních technologií apod). Celé číslo 8 bylo věnováno rumunskému vinařství. Časopis chtěl „uctít pamiatku všetkých tých padlých rumunských vojakov, ktorí spolu s bojovníkmi slávnej Sovietskej armády a I. československého armádného sboru položili svoje životy za naše oslobodenie. Traiască prietenie veşnica dintre poporul cehoslovac şi romîn! Nech žije večné priateľstvo medzi československým a rumunským ľudom!“ (1960, str. 113)

Ročník 78/1985

V každém čísle tohoto roku je stálá rubrika Z vinohradnického světa, jež obsahuje 3 až 4 krátké zprávy většinou ze socialistických zemí (SSSR, Bulharsko, Rumunsko), se kterými se uskutečňují

společné projekty a výměny, ale také z výzkumných ústavů západních zemí (nejčastěji Francie).

Objevují se zprávy z vinařských veletrhů (Lublaň) a kolokvia v Budapešti, dále najdeme podrobné reportáže o vinařství v zemích socialistického bloku, ale i reportáž na pokračování o Rakousku ze studijní návštěvy organisované ČSVTS Moravín. Opět díky ČSVTS Moravín se dočteme v záznamu přednášky v Mikulově Výroba bílých vín vyšších jakostních stupňů v NSR.

Zpráva z Itálie hovoří o rekordní ztrátě za rok 1983, která vznikla vysokou úrodou a snížením ceny hroznů na polovinu. A na závěr dává vinařům radu, která je nad zlato a platí všeobecně dodnes: „Co se asi za rok nepodařilo ministru zemědělství vylepšit různými opatřeními, to spravilo několik krupobití, k nimž došlo v roce 1984. ...Jak vidět, žádné sankce Ministerstva zemědělství a podpory EHS nejsou nic platné, nepomohou-li si italští vinaři sami. Jedinou cestou je propagace vína na tradičních trzích, omezení plochy vinic, zkvalitnění výroby hroznů i vína, výběr nejžádanějších druhů vína a pěstování nejvhodnějších kultivarů révy vinné podle jakosti půdy.“(1985, str. 225)

V příspěvku Svetový obchod vínem v období rokov 1980 až 1983 autor analyzuje trendy ve vývozu vín, komentuje snížení spotřeby vína na osobu a zvýšení přebytků vín ve Francii a v Itálii. Tak ve Francii klesla spotřeba oproti roku 1977 ze 102 litrů na osobu na 86, v Itálii z 93 na 91 litrů, ve Španělsku 65 litrů na 57, v Portugalsku ze 84 na 78 atd. (1985, str. 115) V ČSR se v roce 1980 vypilo 12 litrů na osobu. V krajích RVHP, především v SSSR, se dovoz také snižuje, ale tady je to naopak z důvodu zvyšování soběstačnosti ve výrobě vína.

Ročník 98/2005

Oproti tomu v ročníku 98 je věnován velký prostor nejen reportážím ze zahraničí (Za inspirací a poznáním do Jižního

Tyrolska, Valle d'Aosta - za horskými víny, Za révou do jižní Anglie, V Polsku se rodí noví hrdinové extrémního vinařství), ale i informacím o krajových specialitách a postupech výroby (Portské a portugalské Moscately). Nalezneme i množství článků o mezinárodních veletrzích (Vinitech Bordeaux 2004, Prowein, Vinexpo Bordeaux 2005). Vedle těchto samostatných příspěvků je celá řada informací schována v rubrice Zprávy z domova i ze světa, která je v každém čísle.

Shrnutí - Vinařství za hranicemi

Informace ze zahraničí představují neustálý zdroj informací a jako takové zabírají ve všech ročnících velký prostor. Otázkou je jen orientace zájmu na východ či západ. Rok 2005 se v tomto směru vymyká, protože informace hledá na celém světě.

5. 6 - Vinařská historie

Ročník 4/1910

Vinařská historie měla v ročníku 4 velký prostor. V hned v prvním čísle byla zavedena rubrika Příspěvky k dějinám vinařství moravského, ve které se objevily články O úrodě a cenách vína z pera selského kulturního badatele Noska, který pracoval se starými prameny a uvádí perfektní analýzu a seznam úrody a cen vína od roku 1623 do roku 1738. Velmi rozsáhlý je článek Vinohradnictví na Strážnicku od J. Klvani, který dokonce pokračuje z 3. ročníku, objevuje se oblíbená rubrika do dnešních časů Vinařské osobnosti, dále pokračování o úrodě a cenách ze Šakvic od roku 1720 do roku 1809.

Ročník 29/1935

Poměrně málo prostoru se věnuje popisu historickému, ale je zde zajímavý článek popisující znovupřijetí horenských práv, ovšem na moderním podkladě v Hustopečích. Vinaři a městské zastupitelstvo se dohodli, že navážou na dávnou tradici spjatou se jmény knížat, hrabat, králů, světců a jiných průkopníků vinařství (1935, str. 87-89) a obnoví horenské právo dozoru nad horami, sklepy i šenky.

Historie promlouvá i ve výročních člancích nebo při jubilejních narozeninách institucí a osobností.

Ročník 53/1960

Narozdíl od předchozích dvou ročníků najdeme dva články o historii českého vinařství: *Minulost a současnost pražského vinařství*, kde se hovoří se o obnově vinic na vinici Sv. Kláry a Salabka, a *O pražských vinicích*, což je čistě historický exkurz. Vzpomínky L. Čecha, 2. redaktora Vinařského obzoru, na počátky roubování révy vinné zase překvapí silným zahořknutím a emocemi na tehdejší dění (1960, str. 23).

Červnové číslo je věnované 75. výročí mělnické školy.

Ročník 78/1985

Pravidelná rubrika je *Výročí - vzpomínky* na posledních stranách každého čísla. Jinak je v ročníku 1985 poměrně velké zastoupení článků o historii, přítomnosti a budoucnosti z jednotlivých oblastí na Slovensku i na Moravě, které jsou spojeny s tradicemi ve výrobě vín a lokálních odrůd, popřípadě s návštěvou vinařského provozu.

Není zde ale žádný odkaz na staré ročníky Vinařského obzoru.

Netradiční je povídka *Noc hrůzy ve vinohradě* z dob osvobození ČR.

Ročník 98/2005

Ve Vinařském obzoru 2005 nalezneme z historie hlavně jubilea a vzpomínky, výročí institucí, k historii vín jako takové nalezneme jen 4 články: Vinohrádky na Boskovicku a Blanensku, Vinohradnické stavby v obci Veletiny, v obci Vrbice, Vinařství v Praze před rokem 1358. Netradiční je literárně založený článek Španělská vína očima historických literárních děl.

Shrnutí - Vinařská historie

Historie vinařství je další nedílnou součástí časopisu. Důraz na tradici je důležitý pro uvědomění si kontinuity vývoje a také pro získání určité pokory v duši. Nejde totiž o vlastní prospěch, ale většinou o pokračování rodinné nebo obecní tradice. Také tento proces byl násilně přerušen a je na nás, abychom jej obnovili. Tradice a vazba na originalitu lokalit je velkým tématem současnosti a bez důrazu na ně se nelze ve vinařském světě prosadit.

5. 7 - Obchod s vínem

Ročník 4/1910

V prvním čísle se objevil zajímavý článek o prvním společném skladu vína českých hostinských na Královských Vinohradech od F. Pospíchala, správce vinice ‚Klamovky‘ u Mělníka. Upozorňuje hned na několik dnes aktuálních témat jako je síla spolku a společného záměru v prosazování cílů, konkurenceschopnost („jsou jistá odvětví ...kde jednotlivec zůstává slabým k ovládnutí jich na poli obchodním. Národ náš toto dávno již pochopil a za účelem tím povstaly společnosti vládnoucí větším kapitálem, k opanování ...tohoto odvětví ...tyto buď prospívají, nebo klesají a zanikají dle zákona přírody... Kéž naše veškeré národohospodářské svépomocné akce společenské by zvítězily, pak národ náš obešel by se bez

různých spasitelů a tzv. vůdců a svou hospodářskou silou dobyl by si svého mnohem vyššího patričního místa mezi rakouskými národy... Toto pochopili pražští hostinští a již čtrnáct let sklad existuje, aby překonal konkurenci německou a židovskou.“).

Také moravští podnikatelé si toto uvědomili a v drobných zprávách v č. 6 se dočteme: „Svépomocné družstvo českých hostinských na Moravě se sídlem v Králově poli u Brna projednalo letos na valné hromadě návrh, aby se pomýšlelo na rozšíření svého stávajícího závodu o společenský sklad vína...“

Další zpráva o skladu vín se objevila v č. 8: „První společný sklad vína českých hostinských na Královských Vinohradech přetvořil se na akciovou společnost vinných sklepů, což znamená nový rozvoj podniku s kapitálem 600 000 K.“

Ročník 29/1935

Možnost trochu jiného obchodu s vínem nalezneme v č. 3: „Malý zázrak: Časopis Autoklub přináší tuto zprávu: ‚Ve Španělsku - zemi vína - zkoušejí v motorovém provozu opravdu zvláštní směs, složenou z benzínu a odpadků při kvašení vína (tzv. matolínů), obsahujících líh. Zda pokusy, jež jsou rovněž snahou alespoň po částečné soběstačnosti, dávají dobrý výsledek, není známo.‘ Nebylo by lepší míchat benzín s mlátovicí? (pozn. red.)“ A zde musím odkázat znovu na ročník 1980, kde se objevuje odpověď ve článku Zelený benzín a víno. Řeší se zde problém přidávání olova do benzínu a hledá se jiná látka, která by se dala do benzínu přidávat. Podle tehdejších studií to měl být alkohol, který se může levně a ve „značném množství vyrábět nejen z přebytků vína... V Itálii činily v loňském roce (1979 - pozn. aut.) přebytky vína 500 tisíc tun. Zmiňují se o nadměrných zásobách vína ve Francii a o španělských vinařích, kteří musí zrušit tisíce hektarů vinic jako podmínku nedávného vstupu do EHS... Lze tedy do budoucnosti počítat s tím, že náhrada olova v benzínu alkoholem by vyřešila podstatně nebo

docela problém nadprodukce vína..." (1980, str. 236-237) To je už druhé stejné téma, které se v obou ročnících vzdálených 50 let probírá.

Nalezneme zprávy o československém zahraničním obchodu vínem a vinařskými produkty za rok 1933 (1935, str. 212-213). Dováží se k nám víno v lahvích (hlavní dovozce je Francie a Německo), Champagne a šumivá vína, ovocné víno a stolní hrozny, rozinky a révový materiál. Naopak se vyváželo víno v sudech (hlavně do Polska), v lahvích, ovocné víno a vinné hrozny.

Propagace vína v železnici by zase měla podpořit domácí prodej: „Slovenské víno... je odborníky pre svoju kvalitu veľmi vysoko ceněné... ale za hranice štátu se tento chýr dobrého vína dostal len veľmi poskrovne, keďže sa vo väčšine jedná o tzv. ‚malé‘ vína. Teraz ujaly se československé štátne železnice iniciatívy propagovať tieto vína medzi medzinárodným cestujúcim publikom. So spoločnosťou v jedálnych a spacích vozov bolo ujednané, že se od 1.mája t. r. bude prodávať slovenské víno vo flašiach za zvlášť prístupné ceny.“ (1935, str. 165)

Ročník 53/ 1960

Odbytu vína se samostatně nevěnuje žádný článek.

Ročník 78/1985

Ani v tomto roce se o obchodu s vínem nehovoří, jen ve spojení se světovým vývozem a dovozem.

Ročník 98/2005

Tento ročník má dokonce v podtitulu ‚odborný časopis pro vinohradnictví, sklepní hospodářství a obchod vínem‘, takže rubrika obchod s vínem čítá dokonce 24 článků. Několik z nich je zaměřeno na zahraniční obchod vínem a dovoz do ČR a problematiku v EU.

Velmi důležité je konání seminářů na téma prodeje vín a marketing, které organizuje Národní vinařské centrum, pod názvem Národní vinařský marketing.

Nově se ovšem řeší rozvoj agroturistiky a přímého prodeje vína konzumentovi ze sklepa (Agroturistika a marketingový mix, Venkovská turistika). V úvahu se bere i segmentace trhu a možnost využití reklamy na cílenou skupinu spotřebitelů (Ženy - nový cíl obchodníků s vínem, Preference německých spotřebitelů vína, Víno a mladí lidé ve Francii).

Spadá sem i problematika VOC - vína originální certifikace, jakostní třídy, která byla přijata novým vinařským zákonem. Specifikace takového vína je velmi složitá a vzhledem k nedokonalosti právní úpravy a také nevyjasněnosti tohoto termínu stále nejsou žádná vína s tímto označením na trhu (Terroir nebo Víno originální certifikace, Seminář - Víno originální certifikace).

Nechybí ani články z opravdu specializovaných oblastí aplikované na víno: Ceny vína - cenová politika, Moderní vinařská firma.

Shrnutí - Obchod s vínem

Obchod s vínem je další nedílnou součástí vinařství, to si velmi dobře uvědomovali redaktoři Vinařského obzoru v roce 1910 i v roce 1935. Nezapomínají na obchodníky s vínem a také na propagaci našeho vína mezi běžnými konzumenty. Objevuje se i současný problém přebytku vína a jeho řešení a statistiky světového obchodu. V obou dalších ročnících problém konečného konzumenta a zprostředkování prodeje chybí. Důraz je na kvantitu, vína se vyrábějí podle norem a jejich složení je nejasné. Změna nastává v roce 2005, kdy se již dostáváme na volný trh, otevřený zahraničním vínům vysoké kvality. V tomto případě jsou na místě dva směry osvěty, a to směrem k prodejci a ke konzumentovi, ale

také k výrobci, který si musí uvědomit, že prodává i obal a ostatní servis, protože stoprocentní kvalita je již samozřejmostí.

Důležité ale je, že se v ročníku 2005 objevují články s obchodní tematikou, ovšem specializované na konkrétní problém. Zde se opět objevují kulturologické tendence. Každý ročník informuje o světovém obchodu s vínem a bilancuje dovoz a vývoz.

5. 8 - Víno a zdraví

Ročník 4/1910

V článku v č. 8 o obchodu s vínem se také objevuje jediná zmínka o vlivu vína na zdraví jedince, která je ovšem stále velmi aktuální: „...Ano, opravdu jsi ty šťávo révy vinné vřelá jako krev! Nechť hlásají abstinenti boj proti tobě, ty najdeš vždy tvých ctitelů a jméno svoje vždy si uhájíš! Nesmírná dávka lihových nápojů, ať jakýchkoli, poškozují vždy organismus lidský; avšak mírně užitá kapka révové šťávy vždy jen osvěžuje.“

Ročník 29/1935

V rubrice Různé zprávy nalezneme: „Pro diabetiky je vhodné víno důležitou složkou výživy. Dr. Rossi dovoluje požívání až 1 litru vína denně, jež přináší nemocnému až 700 kalorií. Alkohol ve víně, ovšem v malých dávkách, účinkuje na nemocného tím, že snižuje glukosurii. Víno musí obsahovat co nejmenší množství cukru, s obsahem alkoholu do 10 procent. Nejvhodnější jsou suchá vína červená. Denní dávka činí ¼ až 1 litr denně. Víno je vhodnější než pivo, které obsahuje příliš mnoho cukru. Kalorická hodnota vína: Víno bílé dodává tělu v 1 litru jen asi 550–700 kalorií, červené 600–700, malaga 1 700, marsala 1 320, xeres 1 380, porto 1 490.“ (1935, str. 20)

V delším článku Výživné, chuťové a dietetické vlastnosti hroznů se dr. Prostoserdov z Ruska věnuje analýze hroznů a podrobně rozebírá nutnost jeho podrobného výzkumu pro dietetické účely, a to dvěma směry: fyziologicko-biochemickým a „uvologickým“, což je „autorem pojmenovaná studijní soustava, vyšetřující hospodářsko-technické vlastnosti odrůd révy, s ohledem na směr produkce...“, která „dá do rukou fyziologů a biochemiků pro jejich studia již propracovaný materiál se známými vlastnostmi, jež usnadní také lékařům-klinikům předpisování dávek pro dietetické a terapeutické využití hroznové léčby.“ (1935, str. 26-27) Jeho uvologické studium přináší precizní rozbor fyzické i chemické stránky hroznů. V dalším článku (1935, str. 48-50) se věnuje vlastnostem hroznů mechanickým, organoleptickým a formám obsažených sloučenin a využití těchto poznatků v dalším použití hroznů. Tento výzkum probíhal ve vinařské výzkumné stanici v Erivani, v Armenii. Další článek Výživná a zdravotní hodnota našich hroznů je na téma vlivu na lidský chrup a zažívací ústrojí.

Poznámky z I. kongresu lékařů - přátel vína v Lausanne (1935, str. 206-207) hovoří o založení Mezinárodní lékařské společnosti pro vědecké studium hroznů a vína se sídlem v Paříži, která se bude zabývat především tématy: 1) víno a hrozen při akutních chorobách, 2) fyziologická úloha hroznů a vína při výměně látek a 3) sociologie pití vína a alkoholismu.

Ročník 53/1960

Jediný článek je Léčebné účinky oleje ze semen révy vinné (1960, str. 183), kde se hovoří o objevu cholesterolu, jeho vztahu k arterioskleróze, o živočišných a rostlinných tucích a Středozezemním paradoxu. Révový olej má „daleko větší podíl nenasycených tukových kyselin než jiné rostlinné oleje, a proto rozpouští ve větší míře než ostatní rostlinné oleje usazeniny v cévách.“

K tomuto motivu nalezneme sice jen tři příspěvky, ale dva z nich jsou poměrně obsáhlé a velmi zajímavé, a to: Je réva vinná léčivá rostlina? na str. 91, kde Mario Popelka představuje léčivé účinky hroznů v různých podobách zpracování. Zmiňuje podrobněji vliv na krev a na zažívání. Článek obsahuje i recepty na přípravu léčebných látek: „Obvykle je známá i souvislost mezi červenými krvinkami a železem... Víno však působí ozdravně na celkové složení krve a normalizuje je. Z mnoha osvědčených receptů vybíráme sice ten jednodušší, ale dobře účinný: V železářství koupíme asi 50 g malých železných hřebíků, odmastíme je důkladně v nějakém prostředku na mytí nádobí, např. v Jaru, důkladně opláchneme a vsypeme do 1 litru červeného vína, v němž jsme povařili tři lžíce nati jablečnicku a 5 lžic listů kopřivy. Láhev uchováme v chladu 14 dní za občasného protřepání obsahu. Denně pak užíváme 1 až 3 polévkové lžíce tohoto lektvaru...“ Nechybí samozřejmě varování před zneužitím konzumace vína a doporučuje se vypít denně maximálně 2 dcl. V čísle 9 pak pokračuje autor v článku Některé léčivé vlastnosti révy vinné, hroznů a vína. Opět popisuje metody a podávání různých forem léků, vychází přitom ze starých tradičních receptur především z Azerbajdžánu.

Na straně 211 nalezneme krátký článek s názvem Zabíjí víno bakterie?, který je téměř totožný s článkem z Vinařského obzoru z roku 1935 v různých zprávách na str. 100: Víno usmrcuje tyfové bacily. Pařížský lékař Dr. Kling pozoroval několik let, že na vinařském venkově vyskytuje se jen zřídka tyfová epidemie, ačkoliv jsou tu všechny předpoklady pro tuto metlu lidstva. Pitná voda je špatná a domácí studny stojí namnoze přímo pod hromadami hnoje. V městské laboratoři pařížské provedl dr. Kling řadu pokusů, které vedly k překvapivému poznání, že všechny druhy vína, i takové, které mají toliko devět procent alkoholu, jsou s to v deseti minutách usmrtiti všechny tyfové bacily nebo aspoň oslabiti jejich

životaschopnost, dokonce ještě i tehdy, když bylo víno rozředěno do poloviny vodou. Poněvadž zjev se opakoval i při nízkém obsahu alkoholu, uzavírá z toho dr. Kling, že sterilisující účinek vína má svůj podklad v obsahu kyseliny. Čím větší je procento kyseliny, tím jistější je účinek na tyfové bacily. Milovníci dobrého trůnku mají tedy pravdu, říkají--li, že správným douškem ničí ‚chrobáky‘.“

A v roce 1985: „Pařížský lékař dr. Kling si již před lety všiml a sledoval to pak několik desetiletí, že ve vinařských krajích Francie se neobjevil téměř žádný případ tyfového onemocnění. Nestalo se tak ani tenkrát, když byly studny zamořeny nákazou. Svým pátráním po příčinách zjistil, že to způsobuje požívání vína. Dokázal, že víno, ať je již jakékoliv jakosti, je schopno zničit za deset až patnáct minut všechny tyfové bacily v infikované vodě. Klingovo tvrzení se dostalo až za hranice a následná studie švýcarských vědců Muniera a Seilera potvrdila, že zjištěné bakteriologické vlastnosti vína existují. Z výzkumných prací těchto vědců pochází také další poznatek, že bílá vína sterilizují všeobecně lépe než červená.“

Ročník 98/2005

K tomuto tématu zde najdeme 4 příspěvky. První dva Nové poznatky o vztahu vína a zdraví III a Význam vína pro zdraví člověka dávají informace o pozitivním vlivu mírné konzumace vína na nižší riziko vzniku karcinomu plic, snížení vývoje šedého zákalu a pozdějším nástupu Alzheimerovy choroby a upozorňují na obsah resveratrolu a fenolických látek ve víně. Článek Děti a víno seznamuje s anketou hodnotící vztah a přístup mladistvých k vínu, která proběhla ve Francii a Zastavme satanizaci vína také čerpá z Francie, kde proběhla reklamní kampaň na sycené minerální vody se sloganem ‚alkohol je jed‘. Autor připomíná, že jakákoliv extrémní konzumace je špatná a připomíná umění degustace vína a také kulturu jeho pití ve Francii. Konzumace vína se ve Francii snižuje a přitom stoupá konzumace tvrdého alkoholu.

Shrnutí - Víno a zdraví

Víno a zdraví je kapitola, která by si zasloužila samostatnou práci. Článků na toto téma je přibližně stejně ve všech ročnících (až na ročník 1910, který ale v podstatě říká v jedné větě to nejdůležitější). Každý se zabývá ale něčím jiným, novými poznatky z vědy. Je ale vidět, že používání vína a hroznů jako léku se děje již odnepaměti a současný výzkum jen detailně upřesňuje, proč tomu tak je.

Za povšimnutí stojí určitě článek z roku 1935 Poznámky z I. kongresu lékařů - přátel vína v Lausanne. Tento kongres přináší kulturologické podněty do studia vína a zdraví, protože vedle toho si jako jeden z cílů svého zájmu klade sociologii pití vína a alkoholismu.

5. 9 - Kultura pití vína, spojení s jídlem, servis a prezentace vín na soutěžích

Ročník 4/1910

Ve 4. ročníku je dobře vidět, že naše vinařství se potýkalo s ohromnými problémy. Kultura pití vína a jeho prezentace totiž přichází na řadu ve chvíli, kdy je co prodávat. Navíc rok 1909 byl velmi špatný, jak se můžeme dočíst.

Vyskytla se ale alespoň jedna akce, na které se moravské a české vinařství mohlo důstojně prezentovat, a to při příležitosti České zahradnicko-ovocnické výstavy 1910. Jedná se o úvodní stranu 6. čísla, kde Zemský vinařský spolek popisuje, jak se bude výstavy účastnit, a to: „a) písemnictvím vinařským, b) obrazy a diagramy (z důvodu révočka nesměly se ukazovat živé rostliny, proto zde budou k vidění obrazy a fotografie vinic, pohledy na význačné obce, na sklepy a lisovny), c) vínem v lahvích vinných, d) mapami, přehledy a diagramy, e) hrozny jednotlivých odrůd, f) vedlejšími

výrobky vinařskými (mlátovice, cognac, vinný ocet atd.“ (1910, str. 101) V čísle 7. je další výzva: „Aby důstojně naše české vinařství moravské bylo zastoupeno na výstavě, záleží na Vás, moravští vinaři. Přihlašujte víno a hrozny. Výlohy se Vám nahradí...“ (1910, str. 117) Ale bohužel se však nepodařilo zřídit plánované ochutnávárny vín ve dvoraně průmyslového paláce na ploše asi 2 a, protože poplatek za ně byl stanoven na 2 000 K. „Pro vysoký poplatek není možno našemu Zemskému vin. spolku moravskému pomýšletí na zřízení ochutnávárny vín z českých krajů moravských, jak se původně zamýšlelo.“ (1910, str. 134) A o jejím průběhu se pak dočteme na str. 178: „Česká Morava se velmi čestně a hojně zúčastnila výstavy též zásluhou českého odboru zemědělské rady moravské... Posuzování vín se dělo 9. října. Pokud znám výsledek jest tento: Stříbrné státní medaile obdrželi: L. Skála v Bzenci, Jos. Orlický v Bzenci; ...celkem můžeme býti na moravská vína hrdi, sešlo se jich celkem málo, ale stačilo.“

Jednou z nejdůležitějších funkcí Zemského vinařského spolku byla, a i dnes je, organizace vzdělávacích programů: „Vinařské kursy z vinohradního a sklepního hospodářství v počtu as 10-12 uspořádá v době zimní (v lednu a únoru 1911) vinařský komisariát v Hodoníně v českých obcích vinařských na Moravě. Kursy budou většinou jednodenní. Našim vinařům i hostinským naskytuje se velmi vhodná příležitost poučiti se o nejnovějších způsobech ošetřování révy na vinici i vína ve sklepě...“ Kurzy pro vinaře nejsou samy o sobě tak překvapivé, a již v této době organizátoři neopomínají důležitou roli prodejců na spotřebu vína a jejich nutnou dobrou znalost vín: „Kursy se sklepního hospodářství jsou velmi důležité nejen pro výrobce vína, tedy vinaře, ale i pro obchodníky vínem, hlavně hostinské, kteří obzvláště musí rozuměti, jak zacházet s vínem, neboť jsou vlastně zprostředkovateli vína mezi výrobcí a spotřebovateli. Hostinský, který neumí zacházet s vínem, udělá často z toho nejlepšího vína nejhorší. K hostinskému, který umí

dobře zacházeti s vínem, hrnou se hosté na dobré víno. K tomu účelu pořádají se dnes i kursy pro vinárníky, obchodníky vínem a hlavně hostinské. Kursy tyto pořádají hlavně c. k. vinařské inspektoráty v jednotlivých vin. zemích obyčejně v době zimní po 3 nebo i více dnech.“ Tato progresivní myšlenka je asi jedinou, kterou ‚současný‘ ročník 98 opomíjí, je zde sice veliké množství článků o dovozu a vývozu vína, marketingových strategiích, ale na vzdělávání zprostředkovatelů vína zde prostor není, k tomu ovšem později.

Ročník 29/1935

V tomto roce je vidět mnohem větší zájem o posuzování kvality vína. Je zde velký článek Ochutnávání vína od ing. B. Gëra (1935, str. 105–108), který popisuje celou senzoričnou analýzu zcela současně, zdůrazňuje, že „ochutnávání vína, prováděno jako zaměstnání, jest těžkou, vyčerpávající prací, která jest mnohem více než bezmyšlenkovité pití. Paměť hraje při něm velkou roli... I nejlepší ochutnavači vín, kteří jsou zvyklí na vína určitých krajů, nejsou s to podati spolehlivý posudek o vínech z krajin jiných. Jest tedy nutno vyvarovat se jednostranného cvičení...“ Obsahuje všechny dodnes platné poznatky o hodnocení ráno, o retronazální dutině, o teplotě vína atd. Je to takový sommeliérský kurz ve zkratce, ačkoliv název sommelier se zde nepoužívá.

Důležitý je krok Ústředního svazu čs. vinařů, který se v tomto roce rozhodl vydat propagační vinařskou publikaci Naše víno (viz obr. 21), která „bude vyložena zdarma ve vlacích, restauracích, čekárnách lékařů, hotelích apod. Bude provedena v prvotřídní grafické úpravě a vyzdobena velkým množstvím fotografií a obrázků... Účelem publikace je propagace dobrého přírodního vína domácí produkce a upozornění veřejnosti na nákupní prameny přírodních vín, a to jak u obchodníků s vínem, tak u producentů. V části insertní budou uvedeny adresy a popisy vinařských firem,

vináren a hostinců..." (1935, str. 5) Jednalo se o vůbec první takovou publikaci a je vidět, že tehdy byli na důležitých místech lidé, kteří pochopili, že propagace našeho vinařství a hlavně osvěta široké veřejnosti o národním víně, je to nejdůležitější. Stojí za to zde porovnat situaci dnes, kdy máme dokonce samostatnou instituci - Vinařský fond, která má jako svůj cíl propagaci vinařství, a vydávání knih sice podporuje, ale sama hodnotné propagační materiály, které by byly zdarma, nevydává. O reklamní kampani Víno z Čech a Víno z Moravy bych v tuto chvíli raději nehovořila.

Hovoří se také o výchově zákazníka a to v článku Zakládání nových vinohradů, kde nalezneme: „...produkcí podřadných vín se nevychovává řádný konzument, ale naopak můžeme zkaziti chuť dosavadních konzumentů, kteří se pak od požívání vína odvrátí vůbec.“ (1935, str. 83)

Nalezneme i pravidelnou sekci Nová vinařská literatura. Hodnotí se zde nové tituly a k dispozici je anotační seznam zajímavé zahraniční literatury a také krátké překlady ze zpráv Bulletin International du Vin.

Nově zařazeny nalezneme zmínky o propojení vína a gastronomie. Na str. 40 se ve Víno a vinařství staročeské dočteme: „Listujeme-li ve staročeských kuchařských knihách, nepodivíme se jen množství receptů, podle nichž si dovedli naši předkové připravovati krmě přímo labužnické, ale zaujme nás také, jaké množství bývalo spotřebováno ve staročeské kuchyni - vína! ‚Zasyp’ kořením a zalij vínem - jest velmi častá formulka v staročeských receptech. - Zsekej koroptvy, křepelice a veveřice; malé ptáčky dej do toho celé, svař to s vínem a udělej těsto. - ‚Šišky z telecího masa’ - Telecí maso ztluč trdlem na štoku, k tomu přičiň vína, petržele, vajec, pepře, šafránu... Není ani jinak možno, nežli, že za těch dob bývalo v českých zemích vína hojnost a hojně vína bývalo při různých příležitostech i vypito...“ Následuje exkurz do historie vína. A dále se v tomto roce objevuje rubrika Hrozny v kuchyni, kde

se na pokračování dočteme o různých možnostech zpracování hroznů na str. 160, na str. 175 se pokračuje návodem na výrobu hroznového rosolu a marmelády: „Hroznová huspenina a marmeláda je velmi příjemné nakyslé a medově sladké chuti. Lze ji použít ke stejným účelům jako gelée a marmelády z jiného ovoce.“ Dále se pokračuje (str. 199) receptem na hroznový kompot a jiný typ rosolu.

Víno má také vliv na lidovou tvořivost, proto zde nalezneme sekci Víno v próse a poesii. Na str. 193 pojednává R. Bzenecký v příspěvku Víno a polibky o tradičních rčeních spojených s vínem. Na str. 215 nalezneme 3 básně a jednu povídku o vinařské pouti. (viz přílohu 3)

Ročník 53/1960

V roce 1960 se objevuje rubrika Básně a fejetony. Na str. 15 nalezneme 3 básně: Moravská vinice, Chvála vína!!!, Zas odešel... A fejetony: Na školním statku u gruzínských vinařů, Několik vzpomínek na Mělník, Hranatá země a povídku s ponaučením Žofia - víno vypíja, která se zamýšlí nad vinařskými svatými.

Další zmínka o kultuře vína je Ve Strážnici se zpívalo a tančilo. Pojednává o jubilejní strážnické slavnosti lidových písní a tance s bohatým sobotním programem. V neděli se začalo slavnostním průvodem a poté mezinárodní přehlídkou tanečních souborů (NDR, Francie, Prešov...). „Novinkou byly dělnické písně v pásmu Odborné okénko, které přednesly soubory Jana Žižky z Trocnova z Osvětové besedy Praha 11 a další sólisté.“ (1960, str. 159)

Objevují se také dvě nové rubriky: Nové knihy, občasná rubrika, která zmiňuje ruské a československé publikace o novinkách ve vinařství. A Přečetli jsme za vás, což jsou krátké výtahy ze sborníků a knih.

Zařadila bych do této kategorie i zájem o zvyšování odbornosti, v rámci kterého se uskutečnily Kursy pro výcvik

vinařských technologů, šestidenní cvičení ve Vinařském ústavu zahradnické katedry VŠZ v Lednici (1960, str. 79). I toto cvičení by mělo částečně vyřešit „nedostatečný přísun odborníků a vzdělaných sil, ačkoliv byla před 10 lety založena zahradnická katedra v Lednici. Její kapacita nestačí, proto se bude dále rozvíjet na Agronomické fakultě VŠZ v Brně a uvažuje se o zavedení dalších forem studia i postgraduálních.“ (1960, str. 127)

Vzhledem k tomu, že jsem do této skupiny zařadila i soutěže, musím ještě jednou zmínit úspěch československých vín na mezinárodní výstavě ve dnech 28. srpna až 3. září v Budapešti. ČSSR se jí úspěšně zúčastnila a ze 49 vín získala 11 zlatých, 23 stříbrných, 11 bronzových medailí a 2 čestné diplomy. Celkově zde bylo 850 vín a z nich: „230 vín (27 %) získalo zlaté, 448 vín (52 %) stříborné, 111 vín (13 %) bronzové medaile, 19 vín čestné diplomy (2,2 %) a 42 vzoriek (5,8 %) bolo zo súťaže vylúčených...“ To znamená že jen 2 z našich vín byla vyřazena. Hodnotilo se 20bodovým systémem. Hovořím o tom zde hlavně proto, že účast na mezinárodních soutěžích je velmi prestižní nejen pro jednotlivé účastníky, ale i pro propagaci České republiky a je jedno, bylo-li to tehdy nebo dnes. Co mě při čtení zarazilo, byl počet udělených medailí. V roce 1935 jsem zmiňovala soutěž v rámci I. sjezdu čs. vinařů, kde získalo medaile 35 % zúčastněných vín (viz 5. 3 - Spolkové informace - ročník 29/1935). Podobně je tomu i dnes, kdy je dodržované procento oceněných vín 30 %. Je jasné, že pokud oceníme všechna vína, ztrácí jakákoliv soutěž na smyslu. A to je právě to, co mě překvapilo v roce 1960 a budu se o tom ještě zmiňovat v roce 1985. Téměř každé víno totiž získalo medaili nebo diplom. Hodnocení vinařských soutěží je vůbec velkým problémem obzvláště na velkých konkurzech, kde se setkávají vína různých typů, a je proto nutné zajistit kvalitní degustátory, kteří mají schopnost oprostit se od subjektivních dojmů. I o tom jsem ale již prostřednictvím B. Gëra hovořila v této kapitole.

Pokračuje rubrika se změněným názvem Z knižnej police, kde najdeme recenze například na zahraniční knihu Bordeaux - Wine and wine making od D. Peppercorna i na slavný Světový atlas vín od Hughona Johnsona, v jehož knize je „ČSSR věnována strana 205, na níž kromě přehledného vylíčení stavu vinohradnictví a vinařství u nás jsou - obdobně jako při popisech všech ostatních oblastí světa - vyobrazeny na mapce vinohradnické oblasti, fotografie ze Zámeckého sklepa v Roudnici a čtyři reprezentativní etikety vín: Malokarpatské zlato, Tokajský výber, Silvánské zelené bratislavského závodu a Modranský silván.“ (1985, str. 263)

Informace o ceně či možnosti zakoupení chybí, narozdíl od recenze na knihu Pokroky ve vinohradníctve a vinárskom výzkume.

V tomto roce se také objevují pravidelné rubriky U skleničky vína, křížovka a Humor a satira - kreslené vtipy (viz obr. 13). První obsahuje lidové rčení a aforismy, které mají i nemají vztah k vínu: „Lež má krátké nohy, ale zřejmě jich má mnoho... Není umění vypít tři litry vína na posezení, umění je potom se postavit...“ Křížovka vychází vždy jednou česky, jednou slovensky a mají nevinařské tajenky, např.: „Trh potravin je každodenní záležitostí všech občanů našeho státu“ nebo „Otázky poľnohospodárstva a výživy sa dotýkajú každého, kto žije v tejto krajine“.

Jediný opravdu kulturní příspěvek je od Karla Čapka, který redakce zveřejnila k výročí spisovatele. Vedle běžně publikovaných krátkých povídek a lidových pranostik na první pohled zarazí krása poezie a láska k vínu: „...Jsou vína žoviální a melancholická ; ale rád bych poznal například víno letory flegmatické nebo víno povahy něžné a zasněné. Jsou-li vína elegantní a ušlechtilá, chtěl bych se potkat s vínem odrbaným, ale moudrým jako Sokrates. Přál bych si, aby bylo některé víno založeno metafyzicky a jiné, aby bylo nejen rázovité a energické, ale oplývalo střízlivou věcností a praktickou podnikavostí. Potěšilo by mě, kdybych mohl ochutnat vína povahy

vyrovnané a rezignované. I šel bych do vinárny a řekl: „Pane vrchní, já bych rád víno – jak bych to řekl? – spíš vážné, žádného mladého fanfaronu a lehkomyšlníka, ale víno zralé a zkušené a přesto, víte, plné víry, optimismu a kuráže; víno, které se vyzná v umění, je sčtetlé a zná kus světa; musí mít takovou jakousi tragičnost jako Beethovenovo adagio, ale taky trochu shovívavosti a drobet úsměvu...“ (1985, str. 262) To je krásná představa, která by ovšem ke splnění potřebovala velmi odborného vrchního popřípadě sommeliera, který ovšem nesmí být znalý jen ve víně, ale v literatuře a hudbě a vůbec v humanitních směrech. Z toho vyplývá, že sommelier je povolání, které je pro kulturologa jako dělané. A navíc myslím, že to je jedna z nejkrásnějších charakteristik vína, které jsem kdy slyšela.

Do této kategorie jistě patří i téma senzorického hodnocení vín. Vzrůstající počet soutěží vína vyžaduje i dobře vyškolené degustátory a hlavně vhodný bodovací systém. V prvním čísle se dočteme o problémech senzorického hodnocení, které si uvědomovala i celosvětová organizace O. I. V. Stejně jako na příkladu z roku 1960 je zarážející, že na mezinárodní soutěži v Bratislavě z 1 100 vín z 22 zemí se porota při „udeľovanie medailí, prirodzeně, držala v medziach, keď iba 57 vín získalo veľkú zlatú, 208 vín zlatú, 54 vín striebornú a 6 vín bronzovú medailu, keď 819 vínam udelili veľký čestný diplom, 307 vínam čestný diplom a 8 vín sa muselo uspokojit s diplomom účasti.“ Jak jsem již výše uváděla ze současného pohledu, je počet medailí a diplomů naprosto ohromující. Navíc součet oceněných vín a vín, která se účastnila soutěže, není shodný. Při hodnocení se používal Vedelův systém, doporučený O. I. V. od roku 1972, který se ukazoval již dlouhodobě jako nevhodný pro soutěže hodnotící vína z různých míst, z rozdílných ročníků a cukernatostí a typů. V číslech 11 a 12 pak nalezneme popis hlavních hodnotících systémů a jejich výhod a nevýhod. Dnes se hodnotí stobodovým systémem.

V tomto roce se oproti dřívějším ročníkům nevěnuje novým knihám v každém čísle, ale v březnovém čísle je knihám věnováno celých šest stran (celkem je uvedeno 17 titulů), jak jinak, když je Březen – měsíc knihy, což je uvedeno i na titulní straně.

Součástí ročníku 98 jsou i tři povídky na vinařské téma.

Nové jsou příspěvky nejen o produkci vína v podobě rozhovorů s vinaři. V jednom z nich Vážím si kultury a tradice evropského vinařství, říká australský vinař se objevuje nové téma tzv. létajících vinařů (flying winemakers), kteří jsou sklepmistry doma na jižní polokouli a v zimě přilétají do Evropy, mekky vinařské tradice, a zde se přiučují v nějakém vinařství.

Další nová rubrika Vinařské aktivity v sobě ukrývá reportáže z různých vinařských akcí spíše společenského charakteru. Najdeme zde recenze i pozvánky na soutěže a vinařské akce (6. košt vín v Moravanech aneb Cesta za folklorem a tajemstvím vína, Vinařské centrum Kojetice, Ohlédnutí za veletrhem Víno & Destiláty 2005 a třeba Jan Skácel a víno u Bogdana Trojaka aneb Sklepní trojčení /titul sám napovídá, že se jedná o kulturologické propojení poezie a vína/). Další takové propojení nabízí článek Festival Znojemský hrozen nabídne lahůdky pro tělo i duši. Není to a priori o víně, ale jedná se o Mezinárodní televizní a rozhlasový festival o gastronomii, což samozřejmě skýtá neomezené možnosti pro vinařské a gastronomické snoubení. A navíc je jeho součástí Grand Prix Znojemský hrozen 2005, soutěž juniorských sommelierů do 21 let.

Samostatná rubrika Hodnocení vín sdružuje články o velkých českých soutěžích (Soutěž top 77, Grand Prix Vinex, Šampionem 38. ročníku Valtických vinných trhů se stalo cuvée) a také o úspěších našich vín v zahraničí (Concours Mondial de Bruxelles: dvě zlaté a pět stříbrných pro Českou republiku!). O hodnocení vín jako takovém zde ale není ani zmínka.

Sice jako komerční prezentace, ale objevuje se článek Kvalitní víno v kvalitní lahvi (2005, str. 143), který upozorňuje na různé barevné, tvarové a reliéfní možnosti skleněných lahví.

V tomto roce se začíná k aktivitě probouzet Vinařský fond, který podnikl dva velké a kontroverzní počiny v rámci prezentace moravských vín. Za prvé koupil známku ‚Svatomartinské‘ víno a v červenci 2005 spustil novou internetovou prezentaci na www.wineofczechrepublic.cz. Internet sice rozvířil velkou diskuzi o designu a organizaci stránek, ale to je diskuze subjektivní (č. 10 - „Naše vinařství si zaslouží důstojnější vinařskou prezentaci“). Z praktického hlediska se ale podle mého ukazuje, že stránky jsou funkční, informují o velkém množství aktivit a obsahují celkově velké množství kvalitních informací o našem víně.

Značka ‚Svatomartinské‘ vyvolala také vzrušené debaty, které se ovšem neuklidnily dodnes a polemika nad správností tohoto kroku (odkoupení značky Vinařským fondem od ing. Jiřího Kopečka, fyzické osoby) pokračuje. To je ale problematika, kterou bych zde nechtěla rozebírat detailně. Z hlediska kulturologického je ale Svatomartinské víno zajímavé především proto, že v sobě spojuje několik aspektů: historii a tradici, specifikum výroby, marketingovou strategii a odborného prodejce. Vedle toho se díky Svatomartinskému oživila ve spoustě obcích tradice podávání martinské husy (jen v čísle 12 se objevilo mnoho článků na toto téma: Na Martina - husa a džbán vína, Svatomartinská vína na Staroměstském náměstí, Martinská husa s červenými jablíčky na plechu, a nakonec polemika Z redakční pošty).

Najdeme jen dva příspěvky do rubriky Vinařská gastronomie a o servisu vín se hovoří pouze v souvislosti se sekty v článku: Sabrage aneb setněte svůj sekt. O sommeliérských soutěžích se například hovoří jen v drobných zprávách. Poprvé se ale objevuje článek o košer vínech: Vinná tečka Kosher vína, který vychází u příležitosti „oficiálního představení uznaného a všemi liturgickými

atributy vybaveného košer vína jihomoravské provenience“ (výrobou košer vín se u nás do té doby zabývalo jen vinařství Chrámce u Mostu – pozn. aut.).

Shrnutí - Kultura pití vína, spojení s jídlem, servis a prezentace vín na soutěžích

Tato kategorie v sobě zahrnuje hned několik témat, protože najít je ve větším množství v každém ročníku se mi nepodařilo. Nejvíce témat je zastoupeno v posledním zkoumaném roce, ale ani zde nejsou témata vyčerpána. Naopak bych řekla, že by zde mohlo být více článků určených podávání vína a také prodeji vína zprostředkovatelem.

Ve všech ročnících se věnuje pozornost soutěžím vín, opomíjí se již podle mého názoru systém a kvalita těchto soutěží. Tomu se věnoval pouze ročník 1985, kde jsem našla srovnání hodnotících systémů.

Víno a gastronomie bylo nejvíce zastoupeno v roce 1935, i když zmínku o opravdovém snoubení vín a pokrmů jsem nenalezla ani jednou. Zde bych řekla má ročník 2005 nedostatek. O servisu vína nenajdeme mimo jediného článku v ročníku 2005 žádnou zmínku. Ve všech číslech se ale myslí na víno a krásnou literaturu.

5. 10 - Různé zprávy

Ročník 4/1910

V rubrice Různé zprávy nalezneme asi nejvíce zajímavostí a také drobných sdělení důležitých pro vinaře. Vedle informací ze všech spolkových zemí o sklizni a průběhu vegetačního roku se zde objevují pozvánky na akce, drobné zprávy z dění ve světě, atd. Z nedostatku místa uvedu jen ty, které mi přišly nejzajímavější.

Zpráva z čísla 5 si určitě svou aktuálností zaslouží pozornost: Potrestaný obchodník vínem: „Josef Svoboda, obchodník vínem v Mikulově, byl potrestán pro přestupek par. 6 vinného zákona pokutou 60 K, dále pro nedovolené cukrování vína 50 K a vězením 48 hodin, dále potřetí pro falšování vína přísadou lihu a pro pokus úplatku úřední osoby vězením 8 dnů s dvěma posty a propadením zásoby lihu 279 l.“

V čísle 6 se dozvíme: „Ve Francii nalezeno víno staré kolem 1 500 let. U nás p. předseda Stancl má víno z r. 1811 a za rok bude tedy 100 let staré. Víno to pochází z Dolních Bojanovic. Pan Josef Hložánek z Hodonína má zase dolnobojanovský ‚Rýzlink‘ z r. 1836.“

V čísle 8 jsem našla zmínku o korkové zátce, která se v té době teprve krátce objevovala. Jedná se o podobnou osvětu jako dnes v oblasti plastových, šroubovacích a skleněných uzávěrů: „...na jubilejní výstavě v Praze 1908 vystavoval velice poučnou kolekci jak dubů korkových, tak i veškeré druhy korku španělského, portugalského, katalánského, alžírského, postup výroby a jiné zajímavé věci z korku firma Jan Dobiáš, česká továrna na korkové zátky v Praze VII. ...Takto k nám dovezená kůra se v našich továrnách zpracovává buď stroji, nebo výrobou ruční na zátky korkové... Cena korkových zátek u nás je velmi různá dle jakosti zboží a naši spotřebitelé zajisté velmi dobře znají z praxe, jak zátka mnohdy velké nepříjemnosti způsobí, zejména když červivý pel pak nejlepší víno zakalí. A proto při nákupu zátek vinných nemělo by se tak úzkostlivě šetřiti na ceně těchto, čímž by se mnohým nepříjemnostem a škodě předešlo.“

O úspěchu a renomé časopisu za již tak krátkou dobu svědčí následující zpráva: „O Vinařský obzor se zajímají i naši krajané v Americe, kteří mají při svém hospodářství vinice. Několik krajanů objednalo si Vinařský obzor.“

Ročník 29/1935

Další stálá rubrika ročníku 29 je Zprávy situační a cenové. Obsahuje velmi detailní informace o klimatických podmínkách (sluneční svit a oblačnost, poměry vlhkostní, vypařovací, srážky, proudy vzdušné a půdní teploty), o průběhu vývoje révy vinné, o výskytu nemocí, o sklizních a dále i o výkupních cenách a jejich vývoji. To vše z mnoha míst celé ČSR (Čechy, Morava - Bzenec, Mutěnice, Slovensko - Vajnory, Sv. Jur, Grinava, Limbach, Pezinok, Modra atd.) a také ze zahraničí (Maďarsko, Jugoslavie, Francie, Španělsko atd.). Na zasílání zpráv apeluje ÚSVČ - „Vinařské besídky, spolky a důvěrníky spolkové ve všech vinařských obcích žádáme, aby nám zaslali stručnou zprávu o rozsahu mrazových škod ve vinohradech ve své obci, aby bylo možno utvořiti si přesný přehled o situaci v celém státě. Stačí jen oznámení na dopisnici.“ (1935, str. 90)

Stabilně je přítomna rubrika Různé zprávy - zajímavosti ze světa i z domova ve všech kategoriích.

Ročník 53/1960

V tomto roce se rubrika vyskytuje pod názvem Drobné zprávy, není ale v každém čísle a tvoří směs zpráv z domova i ze zahraničí, od Mezinárodního úřadu pro vinohradnictví a víno, zprávy z NDR, informace o nových přípravcích, plánovaných výstavách a kurzech. Jejich rozsah je ale oproti obou zkoumaným ročníkům maximálně zredukovaný.

Ročník 78/1985

Také zde Různé zprávy skoro nejsou. Místo nich najdeme Z vinohradnického světa a Zprávy z pracovišť, o kterých jsem již mluvila výše.

V tomto ročníku se opět v každém čísle setkáváme s plnohodnotnou rubrikou Zprávy z domova i ze světa. Těžko zde obsáhnout seznam témat, protože neomezené možnosti cestování a internet umožňuje všem čtenářům Vinařského obzoru v této sekci upozornit na vinařské zajímavosti. Takže jen ve zkratce. Stěžejní je tento prostor pro předávání informací různých spolků, uskupení a stolů přátel vína o organizovaných akcích, časté jsou reportáže z koštů, návštěv sklepů a jiných vinařských akcí, nechybí samozřejmě zprávy ze zahraničí, ať už o klimatických podmínkách, sklizních, výstavách a soutěžích, nebo pojednání o nových vědeckých závěrech.

Shrnutí - Různé zprávy

Různé zprávy jsou asi nejzajímavější částí celého časopisu viděno z pohledu nevinohradníka a netechnologa. Jsou zde zajímavosti z celého světa ve zkratce, v roce 1910 i 1935 si jejich čtením lze snadno udělat přehled o produkci v jiných zemích, o preferencích a událostech. Rok 1960 ještě uvádí některé zajímavosti z veletrhů, ale jinak se spíše věnuje zpravodajství z našeho území. Rok 1985 je na tom se svou sekci Z vinohradnického světa nejhůř. Naopak v „mišmaši“ zpráv z roku 2005 je asi nejlépe vidět cesta, kterou udělalo česko-moravské vinařství od roku 1989. Tím myslím především změnu v myšlení a postoji jednotlivých drobných aktérů celého kolosu spojeného s vínem, protože informace zde uvedené zasahují do všech možných oborů.

5. 11 - Dotazovna a z redakční pošty

Ročník 4/1910

Tyto rubriky umožňují dotazy čtenářů a zprostředkovávají fundované odpovědi. V ročníku 4 byla pro reakce čtenářů samostatná rubrika Dopisy, kde se rozvíjely aktuální polemiky nebo zprávy ze schůzí družstev. Jen pro ilustraci dotaz č. 17 z č. 3: „Matěj Lacka, rolník v Těšicích, má tištěné papíry s medailemi zemské rady. Obdržel je za víno?“ Naše povaha česká se nezapřela ani před sto lety...

Ročník 29/1935

V pravidelné anketě v každém čísle odpovídají různí lidé (až 4 různí autoři) pouze na dva stále stejné dotazy a to 1) o nahrazování scházejících keřů na vinici a 2) k časnému stáčení mladého vína z kvasnic.

Ročník 53/1960

Do této sekce se zařazuje podtitul Dopisy z pracovišť, kde se mohou vyjádřit vedoucí závodů, JZD i obyčejní pracovníci k různé problematice. Zajímavý je příspěvek Beseda se čtenáři časopisu Vinařství na Mělníce, str. 77, která se konala v rámci oslav 75. výročí založení Mělnické školy. V zámecké vinárně se poté sešli pracovníci školy a školního statku, studenti, výzkumníci a jiní účastníci vinařského dění v českých krajích, kde ve společnosti T. Dohnala, V. Krause, V. Švejcara diskutovali o časopise. Zazněla kritika na úpravu časopisu - barvu titulní strany i hrozen, ale s náplní časopisu byli většinou spokojeni. Doporučilo se zveřejňovat více výzkumných prací a recenzí ze zahraničních časopisů.

Další kritika se v této sekci ozývá ze strany malovinařů. V příspěvku Dostanou vinaři malou mechanizaci? se píše: „Hodně se o ní hovořilo na nejrozličnějších poradách, popsalo se hodně papíru,

ale málo se udělalo... Vyložím situaci v opatřování pleček. Na řádnou písemnou objednávku ...výrobní družstvo dodnes neodpovědělo. Při osobních jednáních nás odkazovalo na s. Škodu, jejich zaměstnance ve Velkých Pavlovicích. Tento se po předběžném souhlasu firmy do práce pustil. Práce však zůstala nedokončena...V závěru navrhuji, aby byla v časopise Vinařství zřízena rubrika Hovoří výrobní závody vinařských potřeb, která by bezprostředně informovala širokou veřejnost o výrobcích již vyrobených nebo o těch, které závody hodlají vyrábět, aby je čtenáři posoudili předem, zda jsou nutné, a navrhli by, jaké nářadí potřebují.“ (1960, str. 142)

V tomto případě je ještě vidět, že rubrika funguje jak má, tj. místo polemiky a diskuzí.

Ročník 78/1985

Rubrika Dotazy a odpovědi se objevila jen v č. 3 a č. 8. Dotazy jsou velmi kvalifikované (Ridomil plus 48 WP a Curzate MZ proti peronospore viniča). Dopisy čtenářů jsou také málo časté, ale velmi pozitivní, a to především od malovinařů: „...S naším časopisem jsem velmi spokojen. Články i informace mají odezvu. Mohu o tom podat důkaz... Teď už nejsem sám, je nás tu celá skupina a máme už kontakt s jinou skupinou na Mělnicku... Nelekáme se žádné námahy, abychom i k nám do Čech vrátili tuto krásnou tradici pěstování révy vinné.“ (1985, str. 66) Nebo: „...My, drobní vinohradníci z Uherského Ostrohu (je nás tu přes 80), jsme dychtivě pročetli letošní 4. číslo časopisu Vinohrad... Neméně nedočkavě očekáváme i 5. číslo našeho časopisu...“ (1985, str. 167)

Ročník 98/2005

V ročníku 98 mají čtenáři prostor vyhrazen vždy na 3. a 4. straně, za editorialem. Padají odborné dotazy na vinohradnictví i vinařství, ale většinou se zde diskutuje o uveřejněných člancích. Novinkou je, že na kritiku může autor článku hned odpovědět.

Například v č. 3 je hned několik polemik. Jedna se týká propagační brožury o českém a moravském vinohradnictví a vinařství, která byla zhotovena na zakázku pro Vinařský fond a kterou šéfredaktor v č.12/2004 podrobil kritice z hlediska obsahu textů. Na to odpovídá ing. Jaroslav Vondruška, ředitel agentury EXPO-Consult+Service, jež materiál zpracovala, a hájí se tím, že texty napsal náš „...přední odborník přes vinařství pan doc. E. Postbiegel, proto nás překvapila kritika obsahové části...“ Dále se vyjadřuje k dalším částem kritiky. Na této větě jsem si uvědomila, jak progresivní byla publikace Naše víno z roku 1935, protože není zárukou kvality, že kapacita ve svém oboru dokáže své znalosti zformulovat za určitým účelem dobře. Zároveň tím narážíme na problém nedostatku takové publikace pro české i zahraniční zájemce.

Je to jen jeden střípek z mozaiky, která ale dohromady vytváří dobrý dojem tím, že lidé aktivně čtou Vinařský obzor a reagují negativně i pozitivně na situaci v našem vinařství.

Shrnutí - Dotazovna a z redakční pošty

Reakce čtenářů jsou pro každý časopis velmi důležité. Představují pro něj zpětnou vazbu a zároveň jsou zdrojem inspirace a podněty pro nová témata. V roce 1910 jsou dotazy i dopisy z 90 % mířeny na problémy ve vinařství, roce 1935 jsou dokonce uveřejněny jen dva dotazy, zato odpovědí je na ně spousta. To je myslím velmi zajímavá forma zpracování, protože vytváří prostor pro různé odborné názory, polemiku mezi odborníky a také zapojí do diskuze ty, kteří třeba mají podobné zkušenosti. V roce 1960 se tato rubrika stává prostorem pro kritiku, zatímco v roce 1985 je místo jen pro pozitivní hodnocení a nebo pro přísně technologické otázky. Rok 2005 je v tomto směru opět nejvíc otevřený a dává oběma rubrikám velké množství prostoru.

5. 12 - Reklama

Ročník 4/1910

Ve 4. ročníku se reklama téměř neobjevuje, až na výjimku v čísle 8 (vlastní inzerát Vinařského obzoru a inzerát na superfosfáty minerální a animální) a v čísle 10 (Tomáš Fessel - velkobednářství ve Čtyřech Dvorech u Č. Budějovic - nabízí veškeré druhy vinných sudů, nádob a jiné bednářské výrobky velmi levně).

Ročník 29/1935

Reklama je v roce 1935 naopak zastoupena poměrně výrazně. Objevuje se vždy na druhé, třetí a čtvrté straně obálky. Je černobílá, bez fotografií, maximálně s obrázky. Většinou je zaměřená na postřiky a hnojiva, korky a obaly, révové sazenice a školky. Téměř v každém čísle (9x) se objevuje také reklama na Mělnické zámecké: „Je mnoho vín, ale jen jedno Mělnické zámecké od roku 1753, původní plnění s výpalem na neporušené zátce, Lobkowicz Mělník, 135 ha vinic“ (viz obr. 14).

Jednou se objevuje inzerát obchodníka s vínem z Prahy: „Majitelé vinic pozor! S vkladem 30 TISÍC Kč v hotovosti neb ve zboží můžete se státi společníkem velkého detailního obchodu vínem na největší frekvenci v Praze. Podmínka: Dobré víno. Čestné jednání. Nabídky přijímá Frant. Vašíček, vinárník, Praha III. Tomášská ulice čís. 6.“ Takové pokusy o prezentaci vín zaznamenáváme i dnes. V roce 2006 otevřel na podobném principu účasti vinařů svůj Národní dům vína vinař a obchodník pan Průdek.

Dvakrát se objevuje osobní inzerát: „25letý bednář - svobodný, správkař s dobrým vysvědčením, německého jazyka znalý, všestranně spolehlivý - prosí o jakoukoliv práci.“

V rubrice Články obchodní se pod článkem Vinařské filtry ukrývá PR článek na Langerovy závody v Mikulově.

Ročník 53/1960

V tomto roce se objevují reklamy, které upomínají k organizovanému výkupu hroznů: „Jak si zajistíte dobrou úrodu hroznů v roce 1960? ...Především: pečlivým obděláním vinic, vydatným hnojením chlévskou mrvou, přihnojením strojenými hnojivy, správně prováděným řezem a ošetřováním révy! ...Vinařské závody, n.p., jako výhradní výkupce moštových hroznů poskytne všem pěstitelům révy vinné odbornou radu i případnou pomoc v obstarání strojených hnojiv a ochranných přípravků...“ a „Pěstitelé vinné révy, JZD, záhumenkáři a ostatní držitelé vinic, nezapomeňte uzavřít s Vinařskými závody, n.p., smlouvu o dodávce moštových vinných hroznů.“

Dále se objevuje seriál reklam na potřeby pro drobnou údržbu: „Uvítejte Spartakiádu!“ (viz obr. 15), „Pýchou dobrého spotřebitele jest vzorné prostředí“ (viz obr. 16 a 18) a „Dokud slunce hřeje“ (viz obr. 17). A dále „Protí peronospoře Novozir-n - dodávají výkupní závody“ a „Malý naftový motor - pomocník vinařství - Československé závody naftových motorů“.

Ročník 78/1985

Reklamy jsou v tomto roce jen čtyři. První je malé oznámení Českých vinařských závodů, k. p., závod Žamberk - zaměstnají ihned - „odborníky vinaře pro sklepní hospodářství, bednáře pro údržbu sudů. Byty pro ženaté od roku 1987, pro svobodné ihned. Hlaste se písemně.“ Dvakrát se vyskytla celostrana na Chemické závody Juraja Dimitrova, n.p., Bratislava na Fytovit - listové hnojivo na léčení chlorózy rostlin (viz obr. 19) a jednou pozvánka na „SITEVI - světové setkání pěstitelů révy a vína Montpellier - propaguje ČTK - MADE IN...(PUBLICITY).“

Ročník 98/2005

Reklama je v naší době stěžejní a málokterý časopis se bez ní dnes obejde. V ročníku 98 nalezneme v každém čísle v průměru 20 z 56 stran zaplněných reklamou či komerčními prezentacemi vinařských výrobků. Do této plochy ale patří i reklama na Vinařský obzor a jeho aktivity, tj. obchod s vinařskými publikacemi. V každém čísle se objevují komerční prezentace v textu a drobná řádková inzerce

Shrnutí - Reklama

V tomto případě můžeme myslím z dnešního hlediska porovnávat jen ročníky z roku 1935 a 2005, protože jen v těchto dvou se odráží ekonomika volného trhu. Je také vidět, že reklama je důležitou součástí každého časopisu. V roce 1935 se setkáváme víceméně jen s reklamou odbornou. Rok 2005 ale pracuje i s reklamou na publikace, regionální turistiku a samostatné osoby. Důležitá je podle mého názoru řádková inzerce, která je určená pro malovinaře na shánění věcí obyčejnějšího charakteru.

5. 13 - Víno a ženy

Ročník 4/1910

V celém ročníku jsem našla jedinou zmínku o ženách: Hospodyňský kurz pro ženy, který se konal při zimní hospodářské škole v Kyjově na Moravě: „Český odbor zemědělské rady moravské pořádá tříměsíční kurz, rozdělený do 4 částí: 1. příprava a vaření pokrmů, 2. konzervování potravin, 3. zacházení s prádlem a šatstvem, 4. ženské ruční práce, šití a látání prádla a šatstva ručně a na stroji, 5. domácí hospodářství spojené se všemi pracemi v domácnosti, 6. vyučování theoretické o hospodářství domácím na základě přírodních věd, zdravotnictví... Učení obstarávají učitelky

hospodyně, odborní učitelé, praktický doktor a školní zahradník. Vyučování potrvá od srpna do října a musí všechny schovanky bydlet v hospodářské škole samé ve společné domácnosti s učitelkami a řídit se domácím řádem, při čemž stravují to, co samy upravily. Též vykonávají od rána do večera všechny práce v domácnosti své společné. Chovanky nejméně 15 let staré a mravně bezúhonné přihlašte se co nejdříve.“

Ročník 29/1935

Taktéž jediná zmínka o ženách, tentokrát ovšem ležérnějšího charakteru, určitě ale upozorňující na účast žen při konzumaci vína: O prodeji vína pod věchýtkem v Bratislavě: „Tetičky u sklenice vína. ...Pod věchýtkem najdete, nejčastěji tak odpoledne svátečního dne, kroužky tetiček a obtloustlých šaramantních bratislavských babiček, které by nováček v tomto městě hledal ještě tak v pokojíku, zavánějícím naftalínem, shromážděné okolo kávové konvice a pocukrované bábovky. Tetičky sedí v zahrádce okolo společného litru vína, z něhož si nahýbají jen což. Ostatní je stejné, snad až na to, že sklenice vína podpálí fantasmii daleko spíše, než koflík té nejsladší kávy; semelou při víně všechno možné, živé i mrtvé, krátce poklepnou si podle zvyku starých dám všech věků a národů.“ (1935, str. 100)

Ročník 53/1960, Ročník 78/1985

V obou ročnících se objevují články od autorek, ale jinak není o jejich účasti na vinařském životě ani zmínka.

Ročník 98/2005

V tomto směru došlo určitě k výraznému posunu, když je titulní strana č. 2 věnovaná částečně ženám ve vinařství. Ve skutečnosti se jedná pouze o jednu reportáž z italského Toskánska, kde se nachází dvě vinařství vedená ženou, Donatellou Cinelli

Colombini, kde pracuje pouze sedm žen. Vinařství bylo založeno již v roce 1592, ale neuváženými kroky se dostalo z rodinných rukou, kam je navrátil až v roce 1910 dědeček současné majitelky. Od té doby se předává po ženské linii. Majitelka je původně profesorka historie středověkého umění, poté se začala zabývat agroturistikou, o které přednáší na evropských univerzitách. Rodinné vinařství přebrala v roce 1998 a ihned se mu začala naplno věnovat a radikálně jej změnila. „Na základě svých hlubokých znalostí umění a historie přistupovala k celkové strategii změn velmi šetrně, vždy s úctou k tradici.“ (2005, str. 92) Rozhodla se více prosadit ve firmě ženskost a zaměstnala ve sklepích ženu jako hlavního enologa a vinohradníka. Společně s čtyřčlenným mezinárodním týmem degustátorek, sommelierek a obchodnice s vínem vytváří řadu vín Brunello di Montalcino ‚Prime donne‘ s podtitulem ‚připraveno ženami pro ženy‘, i když vína mohou pít a pít také muži. Vedle vinařství a produkce olivového oleje vytvořila uprostřed vinic odpočinkové centrum, kde se mimo návštěvy vinařství návštěvníci mohou ubytovat a v rámci gastronomického programu si upéct chleba ve starobylé peci nebo si vyrobit vlastní těstoviny atd.“ (2005, str. 93)

Objevuje se zde i nový pohled na ženy jako důležitou část marketingového segmentu z pohledu čtyř mezinárodních studií Ženy - nový cíl obchodníků s vínem.

Shrnutí - Víno a ženy

Téma žen ve vinařství není starého data, a proto nepřekvapuje styl ani počet zmínek o nich ve dvou nejstarších ročnících. V letech 1960 a 1985 se sice již vyskytují ženy jako autorky a nepřímo tedy účastnice výzkumů především na poli vinohradnictví. V současnosti se především v zahraničí objevuje velké množství žen ve výrobě vína, na vedoucích pozicích i jako degustátorek, sommelierek a obchodnic s vínem. U nás tento trend teprve začíná, praktických

enoložek ani sommelierek zatím moc není. Jednou z nich je například Ivana Tomanová z Moravské Nové Vsi, která víno nejen vyrábí, ale stará se i o společné Vinařské centrum ve sklepní uličce Výmol.¹⁹ Druhou úspěšnou ženou ve víně je například Klára Götzová, vítězka soutěže Trophée Bohemia Sekt - Sommelier ČR. Je to ovšem téma, které má velkou budoucnost, s čímž souhlasí i nynější šéfredaktor Vinařského obzoru, který ve svém příspěvku o jeho budoucím směřování uvedl: „Co ovšem postrádám ve VO a možná celkově v našem vinařství obecně, je větší zapojení ženského elementu. První jiskřičky ve formě sklepmistrových, agronomek, sommelierek či majitelek vinařství (a tedy nejenom autorek příspěvků ve VO) se již objevily, dokonce tu máme i ono již dříve ve VO představované sdružení Bacchantek, ale oproti stavu v jiných evropských vinařských oblastech, zejména na jihozápad, je to žalostně málo. Proto zapojte vaše ženy, dcery, vnučky, ale i matky více do chodu vašich vinic a sklepů, vyšlete je na zkušenou, na odborné semináře, na hodnocení vín, dejte jim větší pravomoci. Ony se zřejmě nepoderou hned tak kupředu, ale umožní jiný pohled na věc.“²⁰ A to je právě to nejdůležitější, co mohou ženy vinařství nabídnout.

A je tu ještě jeden problém, který žádného vydavatele nemine, uveřejněný již v č. 7 ročníku 4: Z administrace: „Žádáme snažně o zaslání členských příspěvků na rok 1910, dále nedoplatků předplatného. Mnozí vyrovnali již, ale značná část dluhuje na 1 700K za rok 1910, 09, 08 i 07. Kdo nevyrovná do 1. října t. r., vybere si administrace čl. příspěvky nebo předplatné poštovním příkazem.“

¹⁹ Baker, H.: Nový průvodce po vinařstvích a vínech ČR, 2006

²⁰ Stávek, R., Současnost a blízká budoucnost VO, str. 33, in: Stávek R.,: 100 let Vinařského obzoru

5. 14 - Shrnutí

Je nutno říci, že z hlediska podstaty vinařské problematiky jsou ročníky téměř srovnatelné. Ve všech ročnících nalézáme vinařsko--technologické a vinohradnické problémy zpracovávané na výborné úrovni s přihlédnutím k době vzniku. V počátcích je to hlavně štěpování rév, to už se dnes tak často nevidí, ale zase naopak se začíná trend obracet k výsadbě pravokořenných rév. Vývoj v oboru se odráží ve velkých člancích, kde se aplikují novodobé poznatky z výzkumů, objevuje se čím dál více chemických, fyzikálních i biologických odborných problémů. Vedle toho se však stále táhne linka jednoduchých principů v rubrikách pro malopěstitele a malovinaře.

Co se týká problematiky vinařství jako takového, i zde jsou problémy stále stejné, jen se ukazují v jiných historických souvislostech. V roce 1910 se ukazuje problém společného trhu (Rakousko-Uhersko), zásahy státu (daně a nové zákony), nutnost lobbingu ve státní správě za vinaře, uplatnění správných postupů při pěstování a zpracování vína, s důrazem na kvalitu, bez kterých se tehdy ani dnes víno prodávat nedalo a nedá. V roce 1935 je situace naprosto stejná. Převrat je zřejmý v roce 1960, kde se hlavní cíl udržení vinic a rozvoj našeho vinařství sice stále drží na předním místě, ale důraz na kvalitu se opouští a do popředí se tlačí produktivita práce. V roce 1985 si můžeme všimnout menšího obratu především v důrazu na správný výběr polohy a kvalitních a hlavně vhodných kultivarů. Celonárodní produkce je sice stěžejní, ale vedle toho se prosazuje odborná veřejnost také díky práci Moravínu. Autoři článků a členové redakčních rad jsou odborníci, kteří byli a jsou kapacitami do dnes (Švejcar, Kraus, Fic...). Časopis je ale odosobněný, příspěvky jsou velmi odborné a řekla bych až k neužitku pro obyčejného čtenáře.

Další změna pohledu do roku 2005 je velmi radikální. Rozdílný je podle mě pohled na vinaře jako na osobu, pro kterou je časopis určen. Zde vidím nejvýraznější posun. Moderní vinař má své základní informace ze školy, má velký rozsah vědomostí a zajímá se o moderní trendy, lační po experimentech (je to ale díky práci průkopníků z doby rozvoje našeho vinařství po roce 1900, kteří se zasadili o zakládání nových škol, vinařskou osvětu a udržení plodných vinic). Vinař dnes musí být výborný odborník, a stejně jako vinař v roce 1935 se musí orientovat v legislativě, v ekonomice podnikání, v marketingu a prodeji vína atd. S tím souvisí rozvoj témat, která s těmito základními otázkami souvisejí, a nutnost informovat o novinkách (nové technologie a poznatky z biologie a chemie, soutěže vín a jejich prezentace, marketing a internet, víno a gastronomie, degustace vína a jeho podávání, vzdělávání milovníků vína atd). Z tohoto hlediska udělal Vinařský obzor velký kus práce.

6. ZÁVĚR

Výsledkem mého snažení je tedy zjištění, že Vinařský obzor je sice odborný časopis zaměřený na vinohradnictví a sklepní hospodářství, ale již od počátku byl jeho záběr mnohem širší. Víno totiž není jen nějakým výrobkem z hroznu, ale váže se k němu mnoho tradic a jeho existence je spojena s mnoha dalšími obory. Proto takový časopis nemůže opomíjet změny ve společnosti, ať již jsou historické, legislativní, kulturní nebo podléhají nějakému momentálnímu trendu. Díky tomu je na každý problém možné odpovědět různým způsobem a přitom s vidinou stejného cíle (prodat víno). Víno je také základem sociální struktury společnosti, protože zaměstnává velké množství různých skupin lidí, proto změny v legislativě nebo v klimatu mohou nepřímo ovlivnit vývoj každé z nich. Protože všechny tyto změny se ve VO projeví, jedná se podle mého o časopis, který splňuje parametry pojmu ‚kulturologický‘.

6. 1 - Tradice a lokálnost

V současné době je myslím nutné, aby se takový časopis vedle odborných témat věnoval také rozvoji tradice a lokálnosti, propagace vína a jeho kvality, aby kladl důraz na jeho prezentaci především v restauracích a také u svých obchodníků. Rozvoj tradice a lokálnosti ve vinařství neznamená jen výrobu vína, ale i ostatní věci v jeho blízkém okolí. Jako první mě samozřejmě napadne jídlo a lidová kultura, ale zahrnuje to i speciální sklo (např. alsaské typy skleniček) a především architekturu a vinařskou krajinu. V tom pohledu je nutné zaměřit se na agroturistiku. Zde si můžeme vzít příklad z přístupu Donately Cinelli Colombini, který je jednou z cest i pro naše vinařství: „Není jiné cesty, než postavit strategii na odlišnosti a věcech místních, speciálních. Svět se globalizuje, a to, co děláme zde, napomáhá uchovat naše kulturní dědictví a historický odkaz předků. Globalizace nesmírně válcuje tradice, unifikuje kulturu zemí a národů, podřizuje vkus spotřebitele vlastním zájmům, a to není dobré. Myslím, že právě spojením vína a místní historie a gastronomie lokálních produktů může celá Evropa se svými mnohačetnými národy odolávat kulturní invazi národů všech kontinentů, která už začala.“ (Vinařský Obzor, 98/2005/93)

Vedle toho je nutné se zaměřit na osud vína ve chvíli, kdy opustí vinařův sklep. Manipulace s ním a jeho prezentace konzumentovi je v podstatě vyvrcholením celého náročného procesu. O důrazu na tuto problematiku jsem hovořila i s šéfredaktorem časopisu. Jeho odpověď, že VO je časopis především pro vinaře a ne tolik pro obchodníky s vínem, což se projevuje v poměrném zastoupení článků, mě neuspokojila. Ale chápu, že zde není prostor pro stejně široký záběr v obou směrech. Východiskem může tedy být vytvoření nového časopisu, který by byl svým zaměřením ještě více kulturologický, a zaměřil by se spíše na kulturu vína v jednotlivých zemích a na jeho podávání a rozvoj této činnosti u nás.

6. 2 - Přítomnost kulturologického pohledu

Ráda bych se ještě zastavila u několika dalších dle mého názoru ‚kulturologických‘ témat, která možná na první pohled nesouvisí s Vinařským obzorem, vyplynula ale během mé práce z četby ostatních ročníků. Jejich podrobné rozpracování by tedy znamenalo odklon od mého úkolu. Představují ale důležitý další směr této práce, a proto je ve zkratce nastíním.

Za podrobné prozkoumání stojí publikace Naše víno, o které jsem hovořila v rámci ročníku 29/1935. Tato publikace byla vydána Ústředním svazem čs. vinařů a Svazem velkoobchodníků s vínem. Měla být „vyložena zdarma ve vlacích, restauracích, čekárnách lékařů, hotelích apod.“ Doopravdy splnila sliby uveřejněné ve Vinařském obzoru a vyšla v celkovém rozsahu 177 stran s fotografiemi a obrázky. A myslím, že také splnila svůj účel „...propagace dobrého přírodního vína domácí produkce a upozornění veřejnosti na nákupní prameny přírodních vín, a to jak u obchodníků s vínem, tak u producentů“.

Její rozsah mi vyrazil dech. Očekávala jsem sice pěknou brožuru, ale tato kniha mě opravdu zarazila. Nemluvě pak o jejím obsahu, který zcela odpovídá moderním představám. Obsahuje názory nejen předních představitelů vinařských organizací (Význam československého vinařství, Rudolf Malík, předseda ÚSVČ, mluví o sociálním významu vinařství: „Česl. vinařství má ráz zřejmě malovinařský. Půda, která jest věnována u nás révě, jest z velké části, asi 85 %, v rukou drobných zemědělců. Počet rodin, které se u nás zabývají pěstováním révy vinné, jest možno odhadnout na 50 000-80 000“ (str. 7); Vína Slovenska, Pavel Teplanský, poslanec N. S., předseda Svazu vinářských spolkov na Slovensku; Státní péče o zvelebení československého vinařství, Karel Votruba). Zpracovává i fundované příspěvky z vinařské historie, zajímavosti o známkových vínech, o víně a zdraví (Pít či nepít?, MUDr. Pavel Viskup), o

degustaci vín a jejich skladování, o víně a jídle (O příjemnostech stolování, Fr. R. Čebiš /viz obr. 22/), zmiňuje ostatní odvětví, kam zasahuje réva vinná (Co všechno souvisí s vinařstvím, dr. ing. K. Neoral), důležitou roli zprostředkovatele vína, tj. obchodníka nebo prodejce (Vztahy velkoobchodníka s vínem k producentovi a ke konzumentovi, obchodní rada Rudolf Schneider, předseda Zemského svazu velkoobchodníků s vínem v Čechách), nezapomíná na jednotlivé regiony české, moravské (Vino na Slovácku), slovenské i podkarpatské, umožňuje prezentaci jednotlivých vinařských družstev (viz obr. 23), vináren a restaurací, obrací se i k architektům, hudebníkům a myslitelům (Myšlenky vinné a nevinné, dr. Alfred Fuchs; O víně se nemluví, víno se pije, arch. Josef Gočár, profesor Akademie výtvarných umění - „Vedení snahou seznámiti čtenáře s representanty jednotlivých oborů umění a jich poměrem k vínu, požádali jsme pana profesora Gočára o příspěvek pro tuto publikaci. Pan profesor nám velmi ochotně vyhověl, jsme však nuceni upozorniti, že bude zklamán, kdo se domnívá, že uslyší důkladné pojednání o víně a jeho významu pro architekturu... Je právě tak stručný jako výstižný: ‚O víně se nemluví, víno se pije‘). Důležitý je ale i obsah těchto článků, který se jeví být i v současnosti aktuální a někde spíš objevný, protože ukazuje tradici, kterou jsme měli a která byla přerušena 2. světovou válkou a dalším historickým vývojem a kterou bychom měli objevit a předat dál.

Je ale zajisté povzbuzující vidět dnes ve Vinařském obzoru, že se naše vinařství rozvíjí podobným směrem ke spolupráci mezi vinaři samými, kteří se snaží propagovat své obce na koštách a jiných lokálních akcích (viz Kalendář vinařských akcí na <http://www.wineofczechrepublic.cz>, kde je možné si každý víkend vybrat z několika událostí).

Velké téma představují ekologické směry ve vinařství. Hlavní z nich představují biologické a biodynamické vinařství a o obou se na stránkách VO občas hovoří.

V České republice existuje Svaz integrované produkce, který se mimo jiné zabývá i ekologií vinařské krajiny. Vinice dávají vinařským oblastem nejen svůj charakteristický ráz, ale podstatným způsobem je ovlivňují i z hlediska ekologického. Integrovaná produkce je celosvětově nejvýznamnější směr ekologického zemědělství a představuje ekologicky orientovaný vinohradnický systém zaměřený na produkci hroznů a vín špičkové kvality cestou přátelskou vůči životnímu prostředí, kdy jsou všechny technologické postupy používané ve vinicích i při výrobě vína přesně stanoveny mezinárodními kritérii Svazu IP. „Základní snahou je minimalizace, resp. úplné vyloučení použití hnojiv a chemických pesticidů a minimalizace použití fosilní energie. Integrovaná produkce je syntézou tisíciletých vinařských tradic a moderní technologie trvale udržitelného rozvoje.“²¹

Vedle ekologického vinařství se často vyskytuje biodynamický přístup, známý u nás z knihy Nicolase Jolyho, jehož kniha *Víno z nebe na zem* u nás vyšla v roce 2004, vycházející ze série přednášek prezentovaných Rudolfem Steinerem v Koberwitz v roce 1924. Biodynamika je zemědělskou metodou, která se snaží aktivně pracovat s přírodními léčivými silami. Jedná se o nejstarší hnutí v zemědělství bez chemie. „Biologicko-dynamické zemědělství se na první pohled odlišuje od zemědělství nejen konvenčního, ale i obecně ekologického (příp. organického) především používáním speciálních preparátů. Nejsou to však jenom preparáty a není to ani jenom používání homeopatických opatření pro regulaci škůdců a chorob rostlin nebo eventuálně také hospodaření podle kosmických rytmů, co je pro tento směr zemědělství typické. Biodynamické

²¹ <http://siphv.artemon.cz:8080/vino-ip/>, staženo 14. 4. 2007

zemědělství má totiž nejen udělovat ozdravné impulsy půdě a Zemi a produkovat potraviny člověku skutečně životodárné, ale má rovněž vnášet zdravého ducha do lidské společnosti. To je druhá veliká oblast působnosti biodynamického zemědělství, oblast velice důležitá, neboť naše společnost potřebuje ozdravné impulsy, jak se zdá, ještě více než nemocná půda a Země.“²² Na stránce Nicolase Jolyho, největšího propagátora biodynamického vinařství, se objevuje zmínka o používání bordoleské směsi a působení mědi na vinice, i na tom je vidět, že postupy vinařů v roce 1910, kdy se aplikace této směsi doporučovala i u nás, má stálou platnost.²³

Více prostoru bych chtěla věnovat prof. Vilém Krausovi, osobě ve vinařství s kulturologickým přístupem. Jeho články nalezneme již v ročníku 1960 (do VO přispívá již od roku 1950), aktivně se účastní propagace českého a moravského vinařství a jeho osoba v sobě shrnuje pěstitele, šlechtitele nových odrůd, sklepmistra, spisovatele i historika. Ve svých přednáškách o víně vychází z historické tradice na našem území, a zahrnuje proto do svých přednášek informace ne jednostranné, ale i z každodenního života lidí v daném prostředí. V neposlední řadě je poetik, který vnáší do svého projevu kulturu a krásu. Kniha Nová encyklopedie českého a moravského vína, na které se jako jeden ze čtyř autorů podílel, získala na devatenáctém světovém kongresu révy a vína v Paříži ocenění ve světové soutěži publikací o víně. „Encyklopedie, na jejímž obsahu se výrazně podepsal, je vůbec první oceněnou českou knihou v prestižním hodnocení, na němž se podílejí vinařští odborníci z celého světa. Soutěž již 76 let organizuje Mezinárodní organizace révy a vína (O. I. V. - Organisation International des vignes et vin).“²⁴

²² <http://biodynamika.cz/article.php?id=32> - staženo dne 14. 4. 2007

²³ <http://www.coulee-de-serrant.com/actesagricoles.htm> - staženo dne 14. 4. 2007

²⁴ http://www.wineofczechrepublic.cz/index.php?sec=aktual&id_v=607&all=true&lang=cz - staženo dne 8. 4. 2007

V současnosti spolupracuje například na projektu Staré hory (obr. 20), jehož cílem je seřadit na jednom místě vína z tradičních poloh. Takto pojmenované hory byly osázeny révou vinnou dříve než ostatní, měli bychom je proto považovat za jedny z nejcennějších míst moravské vinařské krajiny.²⁵

Ve svých projevech o víně neopomíjí zvyky konzumace vína u nás a vliv vína na zdraví. Na úplný závěr bych uvedla ukázkou z jeho přednášky ke 100letému výročí časopisu: „Moravské vinařství se postupně rozvíjelo za svažitého území našich hor. Na nich naši předkové kdysi vycítili horký dech sluncem rozpálených jižních strání, kořenitou vůni suchomilných porostů i vůni kypřené půdy. Do těch míst se tak často vraceli k těžké práci i ke krátkému odpočinku. Tam se těšili z každého milostí přírody darovaného hrozníčku. Z těch svahů starých hor snášeli v dřevěných putnách úrodu, aby její desátý díl poskytli mnohdy cizácké šlechtě. V přítmí krátkých i delších sklepů vychovávali odedávna naše moravská vína, která byla a jsou přitažlivá pro tu zemitost viničních svahů, pro tu snadnou pitelnost kráslenou svěžestí projevu, pro tu jadrnost oslovení, pro tu zralou kyselinu, pro tu harmonii pocitu, která se vždy projeví po nějaké chvíli rozjímání nad všemi dojmy ze zářivosti jemných barev v pohárku i nad jemnými vůněmi vína každé z našich odrůd. To dědictví našich starých hor nesmíme nikdy zanedbat, ale přiblížit je všem, kdož mají rádi víno, aby spolu s námi cítili poselství naší země, naší vinařské krajiny, našich vinorodých svahů a zamilovali si tu rozmanitost našich vín v jednotě jejich projevu.“²⁶

²⁵ Více ve VO, 100/2007/1-2, str. 45

²⁶ Kraus, V., Sto let nadějí, zklamání i vítězství, str. 6, in: Stávek R., 100 let Vinařského obzoru

Myslím, že mohu říct, že během psaní diplomové práce teprve opravdu začalo mé studium kulturologie. Teprve teď vidím, jak do sebe jednotlivé přednášky zapadají a spolu vytvářejí komplexní mozaiku zjištění. Mrzí mě zpětně, že jsem již před sedmi lety neobjevila fenomén vína, tak jak ho vidím dnes. Každá moje seminární práce by byla ‚o víně z jiného pohledu‘. Jsem ale s tímto zjištěním spokojena, protože vím, že mám v tomto směru mnoho zajímavého před sebou, spoustu příležitostí jak pohovořit či napsat na téma ‚víno kulturologicky‘, ať již v dalším rozpracování mé diplomové práce, při publikování nebo během mé každodenní práce s lidmi.

7. Seznam použitých zdrojů

7. 1 - Knižní a periodická literatura

Vinařský obzor, ročník 1 - 99

Vinič a víno, ročník 6/2006, č. 6

Dějiny vinařství na Moravě: sborník příspěvků z konference,

Moravský zemský archiv v Brně, Nová řada sv.10, Brno 2005

Dohnal, T., Kraus, V., Pátek, J.: Moderní vinař, Státní zemědělské nakladatelství, Praha 1975

Frolec, V.: Jihomoravské vinohradnictví, Blok, Brno, 1984

Kraus, V., Kuttelvašer Z., Vurm, B.: Encyklopedie českého a moravského vína, Melantrich, Praha 1997

Kraus, V., kol.: Réva a víno v Čechách a na Moravě, Radix s.r.o., Praha 1999

Kraus, V., Foffová Z., Vurm, B., Krausová, D.: Encyklopedie českého a moravského vína, 1.díl, Praga Mystica, Praha 2005

Kraus, V., Hubáček, V., Ackermann, P.: Rukověť vinaře, ČZS - nakladatelství KVĚT a nakl. Brázda s.r.o., Praha 2000

Lužný, J.: Historie - šlechtění révy vinné v ČR, str. 10-17, in: Symposium k 80.výročí započetí udržovacího šlechtění révy ve Znojmě, Ampelos, Vrbovec 2001

Matuszková, J., Kovářů, V.: Vinohradnické stavby na Moravě, Era, Brno 2004

Staněk, J.: Víno není vinno, kapitoly z dějin vína, Paseka, Praha/Litomyšl 1998

Stávek, R., ed.: 100 let Vinařského obzoru: Sborník k odborné konferenci, Svaz vinařů ČR, Břeclav 2007

Štarha, I.: Historie vinařství na Moravě, Pohled do archivních pramenů, Vinařský fond ČR, Moravský zemský archiv, Brno 2004

7. 2 - Internetové zdroje

<http://www.czechwines.cz/lide/histvin.htm>

<http://www.mic.uh.cz/osobnost/osobnost.py?idoso=OSO7308>

<http://www.wineofczechrepublic.cz>

<http://biodynamika.cz/article.php3?id=32>

<http://www.coulee-de-serrant.com/actesagricoles.htm>

<http://siphv.artemon.cz:8080/vino-ip/>

8. Resumé

Hundred years of Czech and Moravian history through the journal ,Wine Horizon‘

In my diploma work the main subject of interest is wine. Wine is certainly part of culture and so represents an excellent culturological problem. During my sommelier career I have noticed that wine is not only drink but can have very different meanings. It has influenced our culture, history, aesthetics and arts, religion and theology, economics and trade, habits and everyday life too. In this paper I study wine phenomenon through the journal ,Wine Horizon‘ which is the only wine magazine that constantly appears in Czech and Moravian lands from 1907. Written form is also excellent material for culturological research. In my work I compared five different annual volumes of this journal with approx. 25 years gaps. It allowed me to compare what were the most discussed themes in each year, what were (if there were any) the common subjects and which were different ones. I have selected 12 categories of different aspects of wine (wine growing and cellaring, history of wine, wine abroad, wine laws, serving wine, wine and food and so on, women and wine) and went through the journal and searched for any comments about and compared notions about these in different volumes.

The main idea was to find whether a journal writing about such ,culturological‘ subject is actually referring about it from different points of view or not and if yes then what are the angles. I have found out that the journal was on a very high level before the Second world war when it was giving to its readers a lot of information from different parts of wine industry and culture too. After this it was more viticultural journal with highly scientific articles but in the latest volume we can see it is again becoming to be very capacious journal with many different approaches.

Příloha 1

Počty vinařských obcí, katastrálních území a viničních tratí v ČR

- dle zákona č.321/2004 Sb. - konečný stav ploch registrace vinic.

Vinařská podoblast	Počet vinařs. obcí	Počet katastr. území	Počet vinič. tratí	Plocha vinič. tratí (ha)*	Počet pěstitelů	Plocha registr. vinic (ha)	Plocha registr. vyklučenyč h vinic (ha)	Celkový produkční potenciál (ha)
Oblast Čechy								
Mělnická	37	49	91	1 679	86	434	7,6	441,6
Litoměřická	29	39	80	1 131	46	287,6	11,5	299,1
Ostatní					21	8,9		
Celkem Čechy	66	88	171	2 810	153	730,5	19,1	749,6
Oblast Morava								
Mikulovská	30	33	182	10 317	2 350	4 736,80	173	4 909,80
Slovácká	115	130	406	15 486	7 976	4 513,80	190,5	4 704,60
Velkopavlovičká	75	80	319	15 203	6 680	5 142,80	100,4	5 243,20
Znojemská	91	106	224	7 830	1 087	3 461,90	67,8	3 529,70
Ostatní					46	24,5	0,4	
Celkem Morava	311	349	1 131	49 196	18 139	17 979,80	532,1	18 511,90
Celkem ČR	377	437	1 302	52 006	18 292	18 710,30	551,2	19 261,50

Poznámka:

K celkové produkční ploše 19 261,5 je nutno připočítat 385 ha – 2% v rámci přístupových smluv s EU

* - Orientační plocha viničních tratí zjištěná z digitálních zákresů viničních tratí ve Státní mapě vrstevnicové 1 : 5000

Pramen: ÚKZÚZ Brno, odbor trvalých kultur Znojmo - Oblekovice (Ing. Jaromír Čepička, CSc., Ing. Ludvík Michlovský, RNDr. Renata Matulová)

staženo dne 18. 4. 2007 http://www.wineofczechrepublic.cz/3-4-statistiky_cz.html

Příloha 2

Procentuální zastoupení vinic v průběhu let

Rok		plocha vinic v ha		pokles plochy v procentec h
1830		30 076		100%
1865		23 997		73%
1899		12 570		38%
1926		4 578		15%

Frolec, V., 1984, str. 18

Příloha 3

Víno, ženy a zpěv
R. Duroň

Luther kdys rozmarně ladnost ženy ,
Lahodu vínečka, jásoť zpěvu,
uznal za prostředky k založení
blažené povahy, prosté hněvu.
Miluji mladých žen ústa smavá,
Miluji písniček něžné tóny -
Ale přec, nade vše, vína zdravá
Rád mám, když hřejí a pěkně voní.
Vždyť když žena mladá ukáže má záda
A pod tíhou stáří stíny vidím černé,
Když mi z písni zazní akord smutný, prázdný,
Vino moje přec zůstane mi věrné...

VO, 29/1935, str. 215

Rolníci - vinaři!

Nechť není hospodáře-vinaře na Moravě, který by „Vinařský Obzor“ neodbíral!

Hospodářské spolky, obecní zastupitelstva vinařských obcí, starejte se o to, aby časopis pro nynější převrat vinařský na Moravě tak důležitý, nescházel v žádném viničním hospodářství.

Nechť slovácké boudy oživnou nejen výborným mokem Bachovým, ale i četbou dobrého rádce ku zlepšení našeho těžkého, však vzácného stavu vinařského.

Vinařský Obzor musí se dočkat i v mnohé zapadlé více kde vinařství dnes jen dle pověsti se uchovalo, hojných odběratelů,

Získá-li „Vinařský Obzor“ v brzkou četných přátel a příznivců do tisíců jdoucích, bude tím nejlépe vyspělost českého moravského vinaře dokumentována.

Redakce.

Obr. 2 - Titulní strana, 4/1910/1, foto autorka

Vinařský Obzor.

Časopis věnovaný zájmům viničního a sklepního hospodářství v zemích koruny Svatováclavské.

Spolkový list »Zemského vinařského spolku pro markrabství Moravské« a »Vinařského spolku pro království České.«

Spolkový věstník pro »Rajnicko-vinařské družstvo v D. Bojanicích« a »Ovocnický spolek pro uh. hradiš. okr. v Uh. Hradišti.«

Redaktor:

ALOIS V. HORŇANSKÝ, učitel ve Vel. Pavlovicích.

VELKÉ PAVLOVICE NA MORAVĚ 1910.

Majetník a vydavatel: Zemský vinařský spolek pro markrabství Moravské. — Tiskem Rudolfa Fencla v Hodoníně.

VINAŘSKÝ OBZOR Číslo 1

Měsíčník věnovaný zájmům vinnogradnictví, sklepního hospodářství a obchodu vínem v republice Československé • Organ Ústředního svazu československých vinařů a všech vinařských spolků v Československé republice.

Obsah:

I. kongres čs. vinařství. — Něco o přestěpování nevhodných keřů ve vlnicích. — Vzorosti různých podložkových odrůd vlní vánu v půdě. — Původ některých nových odrůd révy. — Ceny révoého materiálu a vořelů, révoých školek. — Propagační publikace vinařská. — O významu kyselinku ubíličího ve vinařství. — Čs. zahraniční obchod s vínem a vinařskými produkty v roce 1931. — Důj vinnogradníků o dosátek s vřehností v Zarošicích. — III. aukce. — Pracovní kalendář pro leden a únor. — Nová vinařská literatura. — Vinařské zákony, cta a turtily. — Nařzení o úředním ceichování výšepních nádob. — Zprávy spolkové. — Zprávy situáční a cenové. — Různé zprávy.

Ročník XXIX.

V lednu 1935

"Vinařský obzor" vychází pravidelně 20. každého měsíce, nákladem Ústředního svazu čs. vinařů. Redakce řídí prof. Karel Votruba v Praze, za ním odpovídá Ing. Dr. Josef Blaha v Brně. Jednotlivá čísla Kč 5.—. Adresa redakce a administrace: Vinařský obzor, Brno, Zemědělská 5, Tel. 11176. Účet pošt. sp. 110.074 Brno. Inzerční odd. Brno, Kinská 7.

Obr. 4 - Titulní strana, 29/1935/8, foto autorka

VINAŘSKÝ OBZOR Číslo 8

Měsíčník věnovaný zájmům vinnogradnictví, sklepního hospodářství a obchodu vínem v republice Československé • Organ Ústředního svazu československých vinařů a všech vinařských spolků v Československé republice.

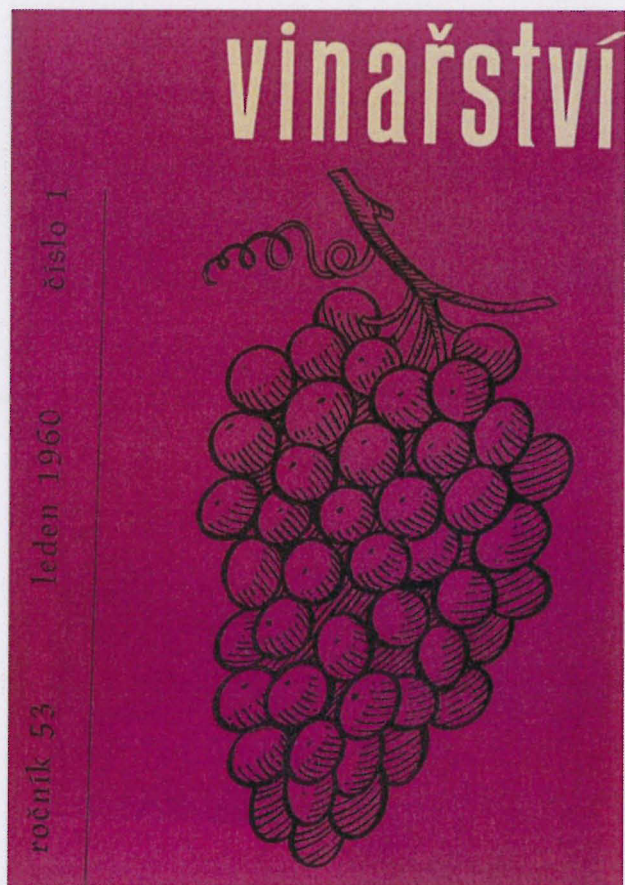
Obsah:

I. kongres vinařů v Bratislavě. — Všem vlnitům Československé republiky a vinnogradníkům Slovákům! — Vinnogradnictvo posílá na Karpaty nové výsadky. — Úspěšné zkušenosti v holl. proř obalaců révoého. — Vinařské zákony. — Stariliv. — Zhospodárnění vinařské penziace. — Nová vinařská literatura. — Pracovní kalendář pro září. — Zprávy spolkové. — Rady a důvěry. — Hrátky kuchyň. — Zprávy situáční a cenové. — Různé zprávy.

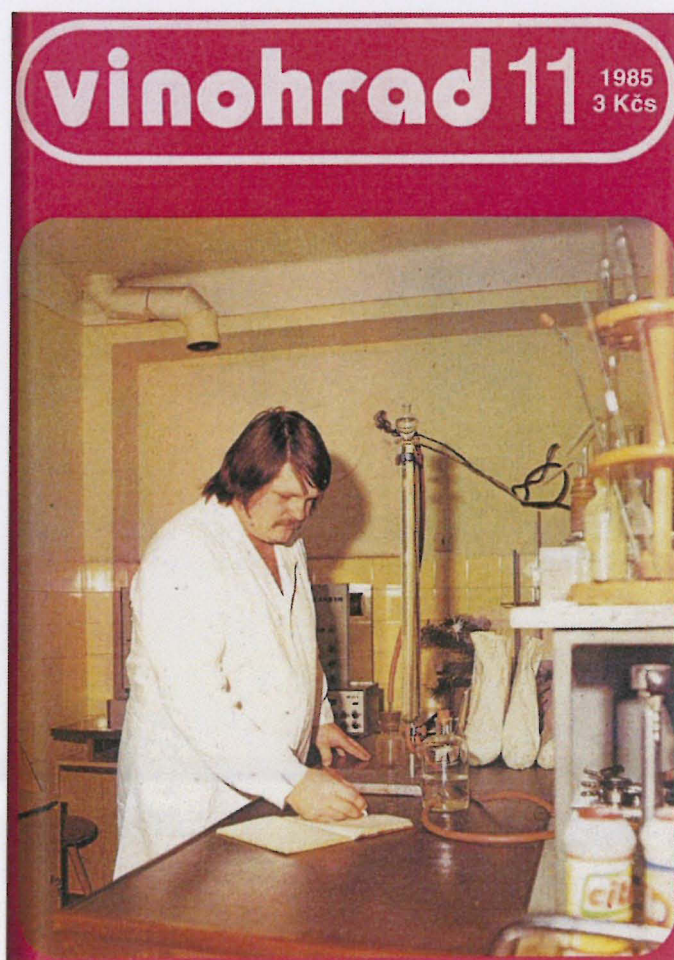
Ročník XXIX.

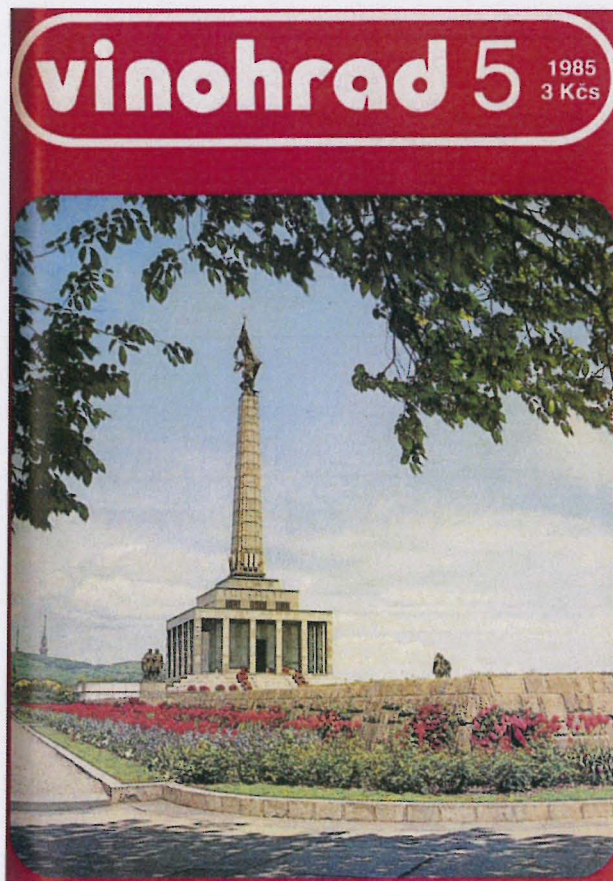
V lednu 1935

"Vinařský obzor" vychází pravidelně 20. každého měsíce, nákladem Ústředního svazu čs. vinařů. Redakce řídí prof. Karel Votruba v Praze, za ním odpovídá Ing. Dr. Josef Blaha v Brně. Jednotlivá čísla Kč 5.—. Adresa redakce a administrace: Vinařský obzor, Brno, Zemědělská 5, Tel. 11176. Účet pošt. sp. 110.074 Brno. Inzerční odd. Brno, Kinská 7.

Obr. 6 - Titulní strana, 78/1985/11, foto autorka

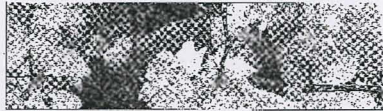
Obr. 8 - Titulní strana, 98/2005/2, foto autorka

Věžení čtenářů

Stane se žurnal, zda se na lo... (text about the journal's content and goals)

Obsah

Table listing various articles and their authors, including 'Vlnářský obzor', 'Vlnářský obzor', 'Vlnářský obzor', etc.

Obr. 10 - Ilustrace ke článku - Nová všeobecná peronosporová a vůbec rostlinná stříkačka 'Hydroolina', 4/1910, str. 129 - 130, foto autorka

Advertisement for 'Hydroolina' sprayer. Includes text describing various types (I, II, III, IV, V, VI) and their uses for different crops and pests. Includes illustrations of the sprayer in use and its components.

KAŽDÝ VINAŘ

patří do svépomocné vinařské organizace.

Přihlaste se za členy

Vinařského družstva v Bzenci

5%₀ní zúročení podílů, členské výhody.

ŽÁDEJTE INFORMACE.

Obr. 12 - Světová rozloha vinic a produkce vína v roce 1930,
29/1930, str. 132, foto autorka

Světová rozloha vinic a produkce vína v roce 1930.

Z e m ě	Plocha vinic v ha				Produkce vína v hl			
	1927	1928	1929	1930	1927	1928	1929	1930
Itálie	3422.600	3327.950	3300.932	3473.793	20.885.000	24.720.000	27.000.000	30.553.000
Španělsko	1423.694	1500.043	1493.687	1538.356	28.325.192	22.084.760	21.997.315	18.228.630
Francie	1776.710	1801.983	1833.150	—	51.205.910	60.221.020	65.015.710	—
Rumunsko	271.446	271.690	271.647	271.647	7.100.632	7.120.661	7.120.661	8.200.374
Maďarsko	210.838	222.260	215.565	215.098	1.878.100	3.050.200	3.489.600	4.021.611
Jugoslavie	418.510	418.504	411.288	418.529	2.384.767	4.315.000	4.970.915	4.016.121
Řecko	102.600	101.587	100.958	101.558	2.270.120	3.070.100	2.516.240	1.281.822
Bulharsko	11.000	78.400	45.750	83.098	1.820.000	1.513.500	1.654.180	2.625.000
Německo	30.448	31.624	31.401	32.127	1.427.610	1.650.800	1.619.427	2.815.764
Pakouško	27.000	37.500	34.250	34.910	220.000	774.000	572.646	1.202.417
Československo	14.000	14.000	14.000	14.000	13.500	13.500	13.500	13.500
Švýcarsko	14.100	14.100	14.100	14.100	326.700	660.000	890.000	640.000
Alžír	115.500	284.020	265.656	271.776	8.041.290	13.666.000	12.632.400	13.600.000
Maroko	3.576	4.061	6.258	8.817	200.000	120.000	155.000	189.800
Tunís	75.168	30.768	35.231	39.856	627.000	933.937	1.078.752	1.060.000
Argentina	133.110	—	140.640	—	7.287.361	8.260.000	—	—
Chile	61.543	52.411	54.955	—	3.451.440	3.277.973	3.261.969	—
Uruguay	10.900	11.968	11.950	—	358.773	400.242	584.914	—
Austrálie	19.300	18.800	18.562	—	788.500	845.000	736.495	—
Jižní Afrika	24.000	—	—	—	773.341	825.433	921.670	—
Celkem	6.940.000	7.131.000	7.030.000	7.830.000	161.390.000	183.100.000	181.700.000	—

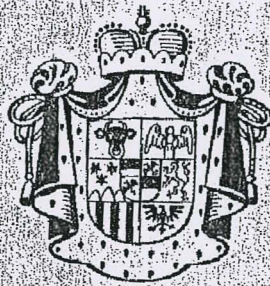
HUMOR A SATIRA

— Tam nepôjdeme! Hygienu tam majú katastrofálnu — včera som tam videl plno bielych myši! E. NIKOLINI

vinohrad — 23/1985 — č. 5 ● 119

Obr. 14 - Inzerce, 29/1935/1, foto autorka

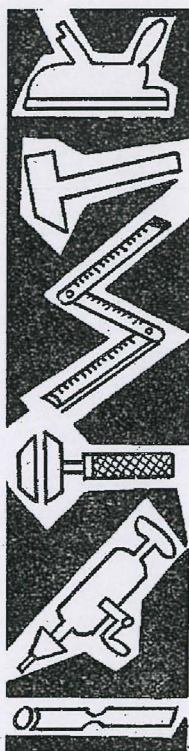
Mnoho vín, ale jen jedno.

MĚLNICKÉ ZÁMECKÉ

od
roku 1753

Původní plnění s výpa'em LOBKOWICZ MĚLNÍK

na neporušené zátce. 135 ha vinic.

UVÍTEJTE SPARTAKIÁDU!

JARNÍ SLUNCE

odhaluje drobné vady ve vašem okolí: v bytě, na chatě, v garáži, na sportovní výzbroji.

**NEČEKEJTE A PROVÁDĚJTE
SI SAMI BĚŽNÉ
ÚDRŽBÁŘSKÉ PRÁCE**

Úspěch vám zaručí nářadí, materiály i odborné rady, které nyní pro vás soustředily prodejny označené znakem:

POTŘEBY PRO DROBNOU DOMÁCI ÚDRŽBU

PÝCHOU DOBRÉHO PĚSTITELE JEST VZORNÉ PROSTŘEDÍ

Provádíte si běžné správký a úpravy v bytě, v hospodářství, na zahradě, v chatě i na vozidle?

CELÁ ODBORNÁ VÝBAVA PRO DROBNÉ DOMÁCI ÚDRŽBÁŘE

obstará se nyní snadno při jednom nákupu.

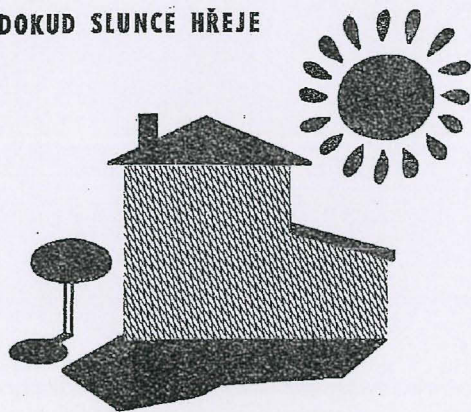
Nářadí, náhradní součástky, materiály i praktické návody jsou připraveny v kolekcích i jednotlivě v každé prodejně označené tímto znakem:

POTŘEBY PRO DROBNOU ÚDRŽBU

Obr. 17 - Inzerce, 53/1960, str. 96, foto autorka

DOKUD SLUNCE HŘEJE

DLOUHÉ LETNÍ DNY

dávají příležitost, aby se včas opravily různé vady ve vašem okolí: v bytě, na chatě, v garáži, na sportovní výzbroji.

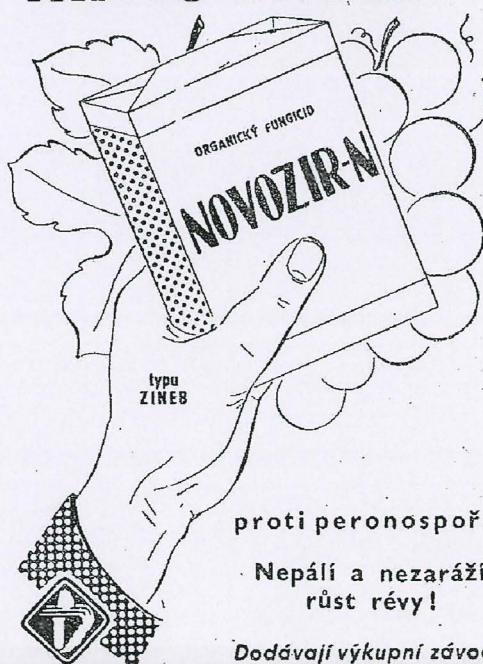
NEČEKEJTE A PROVÁDĚJTE SAMI BĚŽNÉ ÚDRŽBÁŘSKÉ PRÁCE

Úspěch vám zaručí dobré nářadí, materiály i odborné rady, které nyní pro vás soustředily prodejny označené znakem

POTŘEBY PRO DROBNOU DOMÁCI ÚDRŽBU

místo mědi

proti peronospoře!

Nepálí a nezaráží
růst révy!

Dodávají výkupní závody

**Pýchou dobrého pěstitele
je vzorné prostředí**

Provádíte si běžné správk
a úpravy v bytě, v hospodářství,
na zahradě, v chatě i na vozidle?

Celá odborná výbava pro drobné
domácí údržbáře obstará se nyní
snadno při jednom nákupu

Nářadí, náhradní součástky, materiál i praktické návody jsou
připraveny v kolekcích i jednotlivě v každé prodejně

POTŘEBY PRO DROBNOU DOMÁČÍ ÚDRŽBU

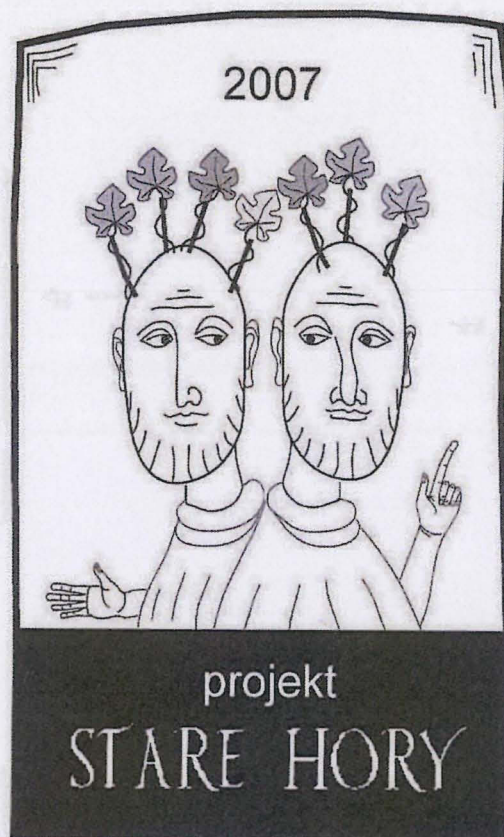
Obr. 19 - Inzerce, 78/1985/6, foto autorka

FYTOVIT
listové hnojivo
na liečenie chlorózy rastlín

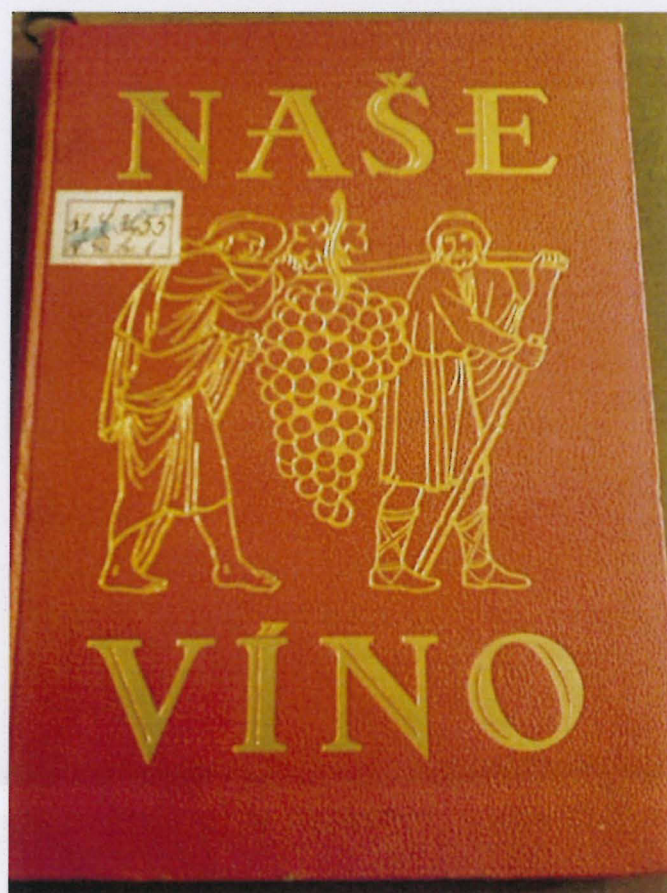
ZINKOVIT A ZINKOCIT
kvapalné koncentráty zinku
na kvalitatívne prihnojovanie
poľnohospodárskych plodín
a ovocnín

vyrábajú

CHEMICKÉ ZÁVODY JURAJA DIMITROVA, N. P., BRATISLAVA
nositeľ Radu Klementa Gottwalda a Radu republiky

Obr. 21 - Titulní strana publikace 'Naše víno', foto autorka

Obr. 23 - Inzerce v publikaci 'Naše víno', foto autorka

